

DalaBarometern 2016

Region Dalarna
Falun 2016-10-28

MED FINANSIERING FRÅN

REGION DALARNA

Förord

Arbetsgivare i Dalarna upplever svårigheter att rekrytera individer med rätt kompetens och svårigheterna ökar. Utvecklingen är oroande eftersom tillgången på rätt kompetens är en helt avgörande faktor för företags och organisationers utveckling.

Länets utmaningar när det gäller kompetensförsörjning är flera, brist på nyckelkompetenser, låg utbildningsnivå, minskande intresse för yrkesutbildning, begränsad inflyttning och stora pensionsavgångar. Därför är matchningen mellan utbildningssystemet och arbetsmarknaden i Dalarna av stor betydelse, både på kort och på lång sikt.

DalaBarometern är en undersökning som syftar till att erbjuda mät- och analyserbara data och ge en övergripande regional bild av elevers, studenter och arbetsgivares attityder till dagens och morgondagens utbildning och arbetsmarknad.

Med DalaBarometern som ett samlat regionalt kunskapsunderlag kan arbetsgivare, branschorganisationer, beslutsfattare och utbildare föra en effektivare dialog kring utbildningsplanering och skola- arbetslivsfrågor.

Falun 2016-10-28

Leif Nilsson
Ordförande
Region Dalarna

Sofia Jarl
1:e vice ordförande
Region Dalarna

Innehållsförteckning

Förord	1
Innehållsförteckning	2
Sammanfattning	2
Drivkrafter, karriärmål och attityder till olika branscher	3
Vart kommer Dalarnas ungdom arbeta i framtiden och hur ser Framtidstron ut?	4
Omdömen om länets utbildningar	4
Framtida rekrytering	5
Fakta om undersökningen	6
Urval	6
Genomförande	7
Svarsfrekvens	7
Avgränsningar	8
Del 1: Drivkrafter, karriärmål och attityder till olika branscher	10
Karriärmål och attityd till olika branscher hos länets niondeklassare	11
Drivkrafter och karriärmål hos länets gymnasieelever	17
Attityd till olika branscher för Högskoleförberedande program	21
Önskvärda yrkesroller för Yrkesprogram	28
Drivkrafter, karriärmål och yrkesområden hos Högskolan Dalarnas studenter	33
Del 2: Vart kommer Dalarnas ungdom arbeta i framtiden?	37
Niondeklassare	38
Gymnasieelever och högskolestudenter	39
Framtidstro	41
Del 3: Omdömen om länets utbildningar	48
Gymnasieskolan	49
Elevernas nöjdhet	49
Företag/organisationers nöjdhet med gymnasieutbildning	55
Högskolans utbildningar	57
Studenternas nöjdhet	57
Företag/organisationers nöjdhet med Högskolan Dalarnas utbildningar	61
Länets utbildningar jämfört med landet i övrigt	62
Del 4: Framtida rekrytering	63
Rekrytering av nytexaminerade medarbetare	64
Rekrytering av nya erfarna medarbetare	65

Sammanfattning

Drivkrafter, karriärmål och attityder till olika branscher

Grundskolan

För niondeklassarna är *En bra balans mellan arbete och fritid* och *En hög lön* viktigt när de ska välja framtida jobb. Lönens betydelse har dock sjunkit sedan motsvarande undersökning 2013. De branscher/yrken som niondeklassare allra helst ville jobba med i framtiden visar att många tänker sig studera på högskolenivå. De mest intressanta branscherna/yrkena i 2016 års undersökning var:

1. *Ekonomi och samhälle som kräver högskoleutbildning* 29% (jmf 2013: 18%)
2. *Teknik som kräver högskoleutbildning* 24% (jmf 2013: 20%)
3. *Bygg och anläggning* 18% (jmf 2013: 18%)

Niondeklassarna fick också bedöma hur roligt de tror det är att arbeta i några utvalda branscher. Andelen elever som trodde att det är *ganska roligt* eller *jätteroligt* att jobba i de utvalda branscherna:

1. *Besöksnäring* 58%
2. *Bygg- och anläggningsbranschen* 41%
3. *Data och IT* 40%
4. *Vård och omsorg* 32%
5. *Tillverkningsindustrin* 19%

Gymnasieskolan

De viktigaste drivkrafterna vid val av gymnasieutbildning var *Intresse* och *Personlig utveckling*. Variationen mellan olika gymnasieprogram var stor, där elever inom Vård- och omsorg samt Besöksnäring hade *arbeta med människor* som en av de stora drivkrafterna. För elever inom Teknik och Bygg och Anläggning var istället *Ekonomi* en betydligt större drivkraft.

De viktigaste karriärmålen var att *Bygga upp en god privatekonomi* och att *Skapa jämvikt mellan privatliv och karriär*. Resultaten från den förstnämnda överensstämmer relativt väl med drivkrafterna, då den var något mindre viktig för eleverna inom Vård och omsorg samt Besöksnäring än för övriga.

Högskolan

De viktigaste drivkrafterna för val av utbildning var, liknande gymnasieelever, *Intresse*, följt av *Personlig utveckling*. En av skillnaderna som kan noteras i jämförelse med gymnasieelever var att *Ekonomi* var mindre viktigt för högskolestudenter. Som jämförelse mellan de olika högskoleprogrammen/inriktningarna kan det bl.a. noteras att studenter inom Bygg och Anläggning och Teknik drivs i högre grad av *Ekonomi* än studenter inom Vård och Omsorg. För dessa var de viktigaste drivkrafterna att få arbeta med *Människor* och *Sambällsnytta*.

Viktigaste karriärmålen för högskolestudenter var, liknande som för gymnasieelever, *Bygga upp en god privatekonomi* och *Skapa jämvikt mellan privatliv och karriär*. Förstnämnda var dock mindre viktigt än för gymnasieeleverna. För jämförelse mellan de olika högskoleprogrammen/branscherna kan det bl.a. noteras att *Bidra till samhällsutvecklingen* var ett viktigt karriärmål inom vissa program inom alla branscher, men studenter som vidareutbildar sig från sjuksköterska hade dock inte detta som karriärmål i någon större utsträckning, inte heller utbildningar inom Teknik-Data/IT.

Vart kommer Dalarnas ungdom arbeta i framtiden och hur ser framtidstron ut?

Bland niondeklassarna trodde 44% att de jobbar i Dalarna direkt efter avslutad utbildning, motsvarande siffra för gymnasieelever var 57% och för högskolestudenter 58%. Gymnasieeleverna och högskolestudenterna fick också frågan var de tror att de arbetar tre år efter avslutad utbildning, då trodde endast 30% av gymnasieeleverna att de jobbar i Dalarna. Motsvarande resultat för högskolestudenterna var 50%.

Gällande framtidstro och arbete fokuserar DalaBarometern på om elever/studenter känner sig redo att möta arbetsgivarnas förväntningar, samt hur de bedömer sannolikheten att de får jobb inom det yrke de utbildar sig till (inom sex månader efter avslutad utbildning). Gymnasieeleverna från Yrkesprogrammen kände sig mer redo än högskolestudenterna, 69% kontra 51% svarade att de känner sig *Till stor del* eller *Helt* redo att möta arbetsgivarnas förväntningar och krav.

Eleverna/studenterna bedömde i stor utsträckning att de kommer få jobb inom det yrke de utbildar sig, 78% av gymnasieeleverna och hela 86% av högskolestudenterna svarade att det är *Ganska sannolikt* eller *Mycket sannolikt* att de har jobb inom sex månader efter avslutad utbildning.

Omdömen om länets utbildningar

Gymnasieskolan

Eleverna fick besvara några nyckelfrågor kring nöjdhet med sin gymnasieutbildning. Generellt var eleverna nöjda med skolans *status och rykte*. För Yrkesprogrammen var eleverna oftast mer nöjda med *Yrkesrelaterade delarna av utbildningarna* än med motsvarande del för de *Övriga/gymnasiegemensamma delarna*. Totalt sett var eleverna på de Högskoleförberedande programmen mest nöjda. Av Yrkesprogrammen var eleverna på Restaurang- och Livsmedelsprogrammet och Bygg- och Anläggningsprogrammet mest nöjda.

Elevernas benägenhet att rekommendera sin utbildning utifrån måttet NPS följde ovanstående kring nöjdhet relativt väl, med eleverna på de Högskoleförberedande programmen som mest benägna att rekommendera sin utbildning. Eleverna på Hotell- och Turismprogrammet stack ut i negativ bemärkelse med ett minusresultat för NPS, vilket på sikt kan innebära problem att rekrytera nya elever om rekommendationsbenägenheten inte förbättras.

Högskolan

Studenterna fick besvara några nyckelfrågor gällande nöjdhet med sin utbildning, liknande gymnasieeleverna. Mest nöjda var studenterna inom Bygg och Anläggning. Överlag var studenterna missnöjda med *Samverkan och kontakt med lokala/regionala företag under studietiden*. Benägenheten att rekommendera sin utbildning utifrån måttet NPS följde omdömena kring nöjdhet relativt väl, med studenterna inom specialistsjuksköterskeutbildningar, följt av studenter inom Bygg och Anläggning som mest benägna att rekommendera sin utbildning. Tyvärr hade många program/inriktningar negativt NPS, vilket på lång sikt kan innebära problem att rekrytera nya studenter om rekommendationsbenägenheten inte förbättras. Dessa var utbildningar inom Teknik, Utveckling av eTjänster, Sjuksköterskeprogrammet och Socionomprogrammet.

Företag och organisationer

Företag och organisationer fick besvara hur nöjda de var med gymnasie- och högskoleutbildning i länet.

Överlag var andelen *positiva* låg för gymnasieutbildningen, främst kring:

- *Utbildningarna är ANPASSADE efter mitt företags/ organisations behov*
- *"Färdiga" elevers (dvs. nytexaminerade elevers) KOMPETENS OCH YRKESFÄRDIGHET motsvarar mina förväntningar*
- *Skolorna driver en AKTIV SAMVERKAN med företag/ organisationer i Dalarna*

Glädjande är dock att de personer som är *Handledare* generellt var mer nöjda och det är rimligt att anta att dessa har större kännedom om eleverna än övriga.

Högskoleutbildningen verkade anses viktigast för företag/organisationer inom Vård och Omsorg, följt av Bygg och Anläggning, likaså var det dessa som såg störst värde i att vara delaktiga i utbildningen på olika sätt. Andelen positiva angående *utexaminerade studenters kompetens och yrkesfärdighet* var jämnt mellan de olika branscherna, och överlag ansågs högskolestudenterna motsvara förväntningarna i större utsträckning än gymnasieeleverna.

Framtida rekrytering

Företag och organisationer fick även besvara hur lätt eller svårt det är för dem att hitta nya medarbetare, boende i Dalarna. Den totala upplevelsen var att det är svårt, oavsett om det gäller erfarna eller nytexaminerade medarbetare. Överlag är det svårare att hitta nya medarbetare med högskoleutbildning än med gymnasieutbildning.

Fakta om undersökningen

Urval

DalaBarometern riktar sig till niondeklassare, gymnasieelever, högskolestudenter och företag/organisationer i Dalarna. För niondeklassare gjordes ett så kallat klusterurval, detta för att alla kommuner i Dalarna skulle bli representerade i undersökningen.

För övriga målgrupper valdes svarspersonerna ut genom vilken bransch de utbildade sig till, eller arbetade inom. De utvalda branscherna var *Besöksnäring, Bygg- och anläggning, Teknik, samt Vård och omsorg*.

För gymnasiet valdes utifrån detta eleverna på följande program ut:

- Restaurang- och livsmedelsprogrammet (RL)
- Hotell och turismprogrammet (HT)
- Bygg- och anläggningsprogrammet (BA)
- Naturvetenskapsprogrammet (NA)
- Teknikprogrammet (TE)
- Industritekniska programmet (IN)
- Vård- och omsorgsprogrammet (VO)

De två bokstäverna inom parantes avser programförkortningar vilket används senare i rapporten.¹ För de två Högskoleförberedande programmen, Naturvetenskapsprogrammet och Teknikprogrammet, gjordes ett urval liknande för niondeklassare, eftersom det finns väldigt många elever i Dalarna på dessa program. För övriga, alltså Yrkesprogrammen, gjordes inget urval utan samtliga fick besvara enkäten.

För Högskolan Dalarna valdes studenter ut från följande program:

- International Tourism Management
- Byggarbetsledarprogrammet
- Byggingenjör
- Energiteknik – Högskoleingenjörsprogram
- Energiteknikerprogrammet
- Högskoleingenjörsprogram i Maskinteknik - Industriell utveckling och ledarskap
- Tekniskt basår/termin
- Utveckling av eTjänster
- Systemvetenskapliga programmet
- Sjuksköterskeprogrammet
- Barnmorskeprogrammet
- Specialistsjuksköterskeprogram med inriktning mot psykiatrisk vård
- Specialistjuksköterskeprogram till distriktssköterska
- Socionomprogrammet

För högskolestudenter gjordes inget urval, utan samtliga studenter fick möjlighet att besvara enkäten.

För företag/organisationer gjordes ett urval utifrån de utvalda branscherna. Region Dalarna i samarbete med utvalda branschorganisationer valde ut vilka företag/organisationer som skulle få besvara enkäten.

¹ Förkortningarna används bl.a. av www.gymnasium.se

Genomförande

Beroende på målgrupp användes olika datainsamlingsmetoder.

För niondeklassare och gymnasieelever genomfördes undersökningen via pappersenkäter i klassrummen, så elever som inte närvarade vid undersökningstillfället fick inte möjligheten att besvara DalaBarometern.

För högskolestudenter skickades undersökningen ut via e-post (med länk till personlig webbenkät). Dessa kunde alltså själva fylla i enkäten när det passade dem, men gjorde det inte när de var samlade vid föreläsning eller liknande.

För företag/organisationer skickades också undersökningen ut via e-post. En skillnad gentemot högskolestudenterna var att dessa fick en länk till en *generell* webbenkät, inte en personlig webbenkät. Anledningen till skillnaden var p.g.a. att personen som fick företagsenkäten skulle ha möjligheten att kunna skicka vidare enkätlänken till ytterligare personer inom dennes företag/organisation.

Svarsfrekvens

Totalt erbjöds 3 944 elever och studenter i Dalarna att besvara enkäten under våren 2016. 2 469 svarade, vilket ger en svarsfrekvens på 63%. Svarsfrekvensen var mycket bra för niondeklassare (84%) och gymnasieelever (79%), men betydligt sämre för högskolestudenter (28%). En av orsakerna till den stora skillnaden var användandet av olika datainsamlingsmetoder, grundskole- och gymnasieeleverna fyllde i enkäten när de var samlade i klassrummet, högskolestudenterna fick sin enkät skickad till sig via e-post.

Företagsenkäten besvarades genom att en generell webblänk skickades ut till berörda företag/organisationer, sedan kunde kontaktpersonen sprida länken inom sin organisation. Fördelen med detta var att enkäten på ett enkelt sätt kunde spridas, nackdelen att vi inte kan räkna ut någon svarsfrekvens för denna målgrupp. Totalt besvarade 103 personer företagsenkäten.

Avgränsningar

Avgränsningar i resultatsammanställning

Niondeklassare:

För målgruppen genomfördes DalaBarometern även år 2013 och 2011. 2016 års resultat jämförs främst med 2013 års resultat i denna rapport. I vissa fall jämförs resultaten mellan 2016, 2013 och 2011 års undersökningar.

Övriga målgrupper:

Eftersom målgruppen har förändrats kommer inte 2016 års resultat att jämföras med tidigare års resultat.

I denna rapport redovisas inte resultaten nedbrutet för enskilda skolor, utan sammanslaget för större grupper t.ex. totalt per program.

För högskoleprogram, där svarsfrekvensen är relativt låg, måste resultaten tolkas med viss försiktighet, och i vissa fall visas inte resultat på programnivå, istället har program inom samma område/bransch slagits samman för att kunna analysera större grupper. Generellt bör en grupp bestå av minst 30 personers svar för att resultaten ska anses vara generaliserbara. I vissa fall har resultaten ändå brutits ned i mindre grupper, både för högskolestudenter och för företag/organisationer. I dessa fall bör resultaten tolkas med försiktighet och främst ses som en indikation.

Högskolestudenter: Sammanslagning av program med fåtal svarande

På grund av den låga svarsfrekvensen för programmen på högskolan redovisas dessa annorlunda i jämförelse med eleverna från grundskola och gymnasiet. För vissa program är det få studenter som besvarat enkäten, dessa har då aggregerats ihop med andra program med liknande inriktning eller bransch. Inom Besöksnäring finns endast ett relevant program, International Tourism Management. Endast två studenter från det programmet har besvarat enkäten. Eftersom det saknas relevanta program att aggregera med och att det inte går att dra några slutsatser från endast två studenters svar kommer dessa inte redovisas.

I de fall olika program har aggregerats kan det vara av betydelse att veta hur många studenter det finns inom respektive program, eftersom det kan finnas naturliga skillnader mellan dessa studenter. Nedanstående tabell visar antalet studenter som besvarade enkäten för de program där resultaten inte visas för det enskilda programmet:

	Program med fåtal svarande studenter	Antal svar
Bygg- och anläggning	Bygg- och anläggning (Byggarbetsledarprogrammet, Byggingenjör) 2016	31
	Byggarbetsledarprogrammet	21
	Byggingenjör	10
Teknik	Teknik (Energiteknik - Högskoleingenjörsprogram, Energiteknikerprogrammet, Högskoleingenjörsprogram i Maskinteknik - Industriell utveckling och ledarskap, Tekniskt basår) 2016	33
	Energiteknik - Högskoleingenjörsprogram	3
	Energiteknikerprogrammet	14
	Högskoleingenjörsprogram i Maskinteknik - Industriell utveckling och ledarskap	1
	Tekniskt basår	15
Specialistsjuk-sköterskeutbildningar	Specialistsjuksköterskeutbildningar (Barnmorskeprogrammet, Inriktning mot psykiatrisk vård, Distriktsköterska) 2016	24
	Barnmorskeprogrammet	9
	Specialistsjuksköterskeprogram med inriktning mot psykiatrisk vård	6
	Specialistsjuksköterskeprogram till distriktsköterska	9

Tabell 1. Antalet svarande högskolestudenter för program med fåtal svar.

DEL 1:

Drivkrafter, karriärmål och attityder till olika branscher

Karriärmål och attityd till olika branscher hos länets niondeklassare

Karriärmål

Liknande 2013 var *En bra balans mellan arbete och fritid* och *En hög lön* viktigast bland niondeklassarna då de ska välja jobb i framtiden. En skillnad från 2013 var dock att hög lön inte anses vara viktigast av lika många, ungefär 2 av 3 niondeklassare tyckte det var en av de viktigaste faktorerna 2016 (jmf 2013: 76%).

Andelen som angav *Jobba fritt och självständigt* har också minskat, 1 av 4 tyckte att det var ett av de viktigaste karriärmålen 2016 (jmf 2013: 32%). Ökat har bl.a. *Jobba med saker som utvecklar vårt samhälle*, 24% 2016 (jmf 2013: 19%).

De som valde *Annat* hade möjlighet att beskriva vad som var viktigast för dem. Många av eleverna som valde detta kommenterade att ha kul på jobbet är en av de viktigaste faktorerna när de ska välja jobb i framtiden.

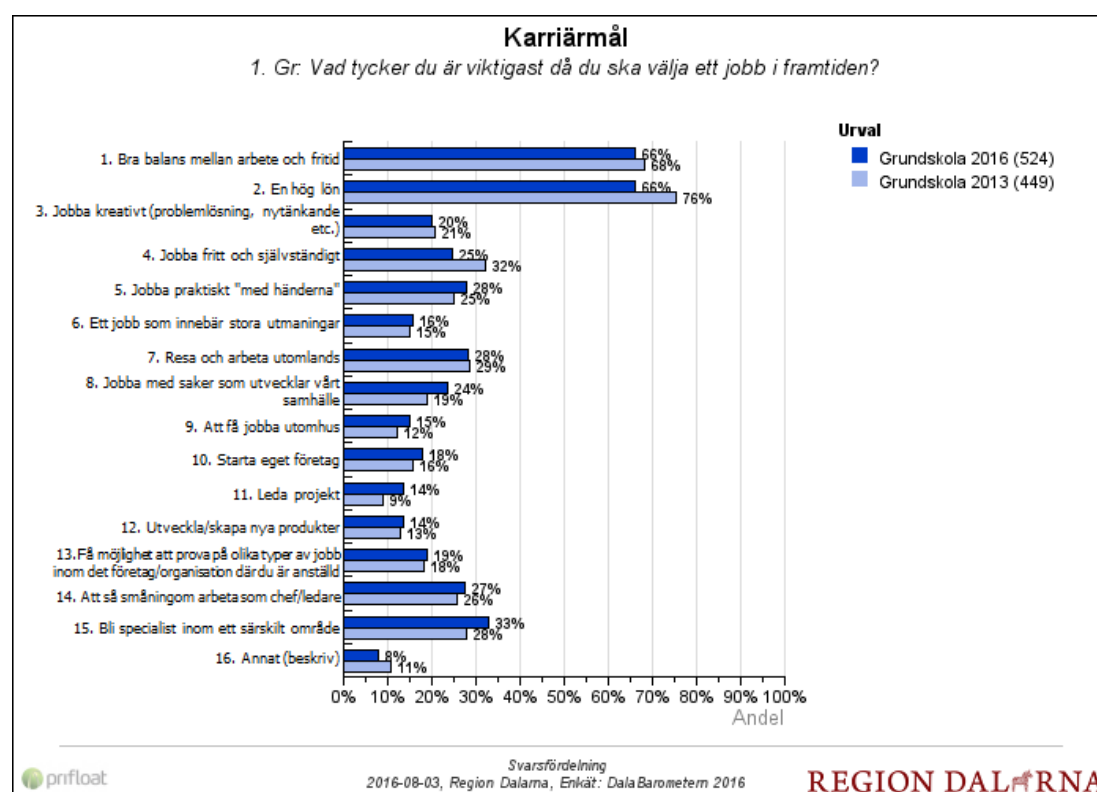

Diagram 1. Karriärmål för niondeklassare

I stort sett följs resultaten för killar och tjejer väl åt. Några skillnader kan dock ses:

- Faktorn *En hög lön* var viktig för tjejer men anges inte i samma höga utsträckning som hos killarna (jmf tjej 61%, kille 71%).
- Faktorn *Resa och arbeta utomlands* tyckte tjejerna var viktigare än killarna (jmf tjej 33%, kille 24%).
- Tjejerna angav i större utsträckning *Jobba med saker som utvecklar vårt samhälle* som viktigt (jmf tjej 27%, kille 20%).
- Faktorn *Jobba fritt och självständigt* tyckte killar var viktigare än tjejer (jmf kille 29%, tjej 21%).
- Killarna angav i större utsträckning *Jobba praktiskt "med händerna"* som viktigt (jmf kille 31% tjej 25%).

Resultaten för elever med utländsk härkomst (*definition: båda föräldrarna är födda utomlands*) hade likheter med elever med svensk härkomst, men också några större skillnader. De med utländsk härkomst angav i mycket större utsträckning *Jobba fritt och självständigt* som en av de viktigaste faktorerna, 42% (jmf svensk härkomst: 22%). Även *Jobba med saker som utvecklar vårt samhälle*, *Starta eget företag* och *Få möjlighet att prova på olika typer av jobb inom det företag/organisation där du är anställd* ansåg de var viktigare. Å andra sidan tyckte de med utländsk härkomst att det var betydligt mindre viktigt att få:

- *Jobba kreativt (problemlösning, nytänkande etc.)* 8% (jmf svensk härkomst 22%)
- *Jobba praktiskt "med händerna"* 8% (jmf svensk härkomst 31%)

DalaBarometern ger inga svar på vad skillnaderna beror på. Branschens och yrkens status varierar mellan olika länder och faktorer som arbetsmiljö och lön i andra länder kan spela in.

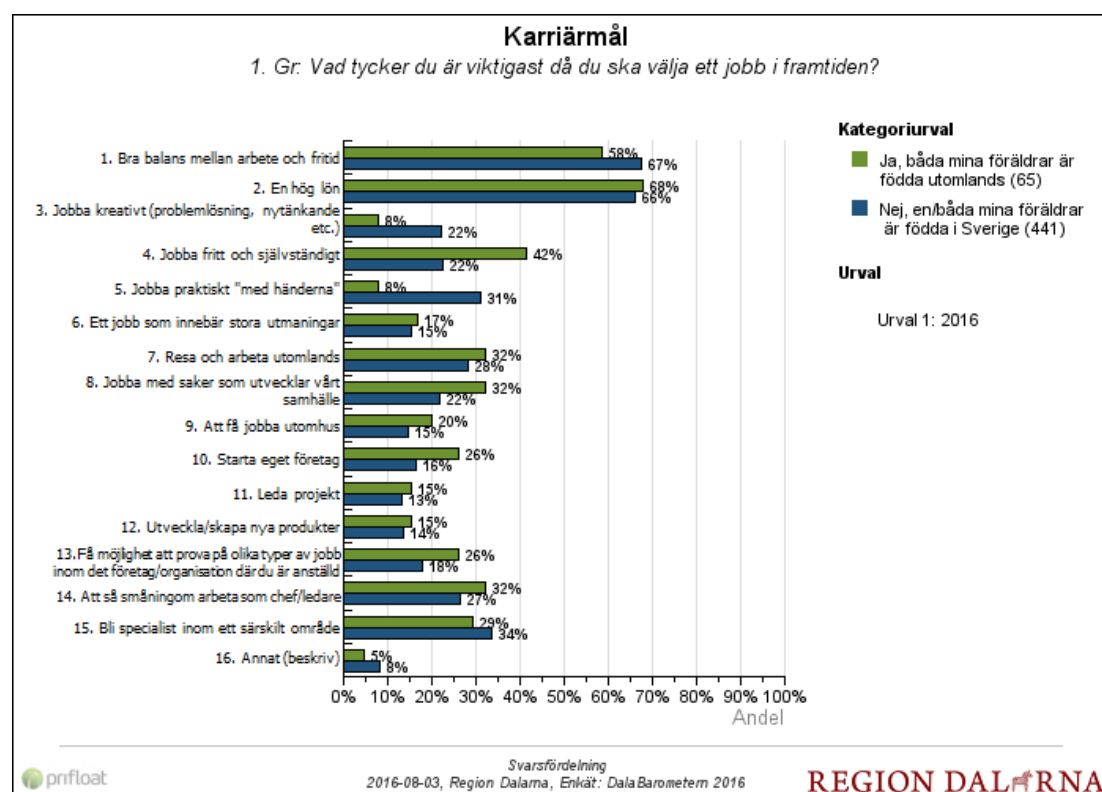

Diagram 2. Karriärmål för niondeklassare, nedbrutet på härkomst

Resultatet för elever bosatta i Falun-Borlänge respektive övriga kommuner följs väl åt. Den faktor som främst var viktigare för niondeklassare i Falun-Borlänge var *Jobba med saker som utvecklar vårt samhälle*, 29% (jmf övriga kommuner 21%). Den faktor som främst var viktigare i övriga kommuner var *En bra balans mellan arbete och fritid*, 69% (jmf Falun-Borlänge: 60%).

Utbildningslängd

Andelen niondeklassare som tror att de kommer att fortsätta sin studieväg till högskola var 62%, vilket var väldigt likt 2013 års resultat (jmf 2013: 63%). Den förändring som skett består främst i att fler är intresserade av längre högskoleutbildningar än kortare högskoleutbildningar. Trenden var liknande för både killar och tjejer, även om fler tjejer (75%) trodde att de kommer studera på högskola än killar (52%) i 2016 års undersökning.

Gällande andelen elever som tänker avsluta sina studier med en yrkesförberedande utbildning var resultaten snarlika med 2013 års resultat, både på total och nedbrutet på kön (killar 2016: 37%, jmf 2013: 38%) (tjejer 2016: 20%, jmf 2013: 23%).

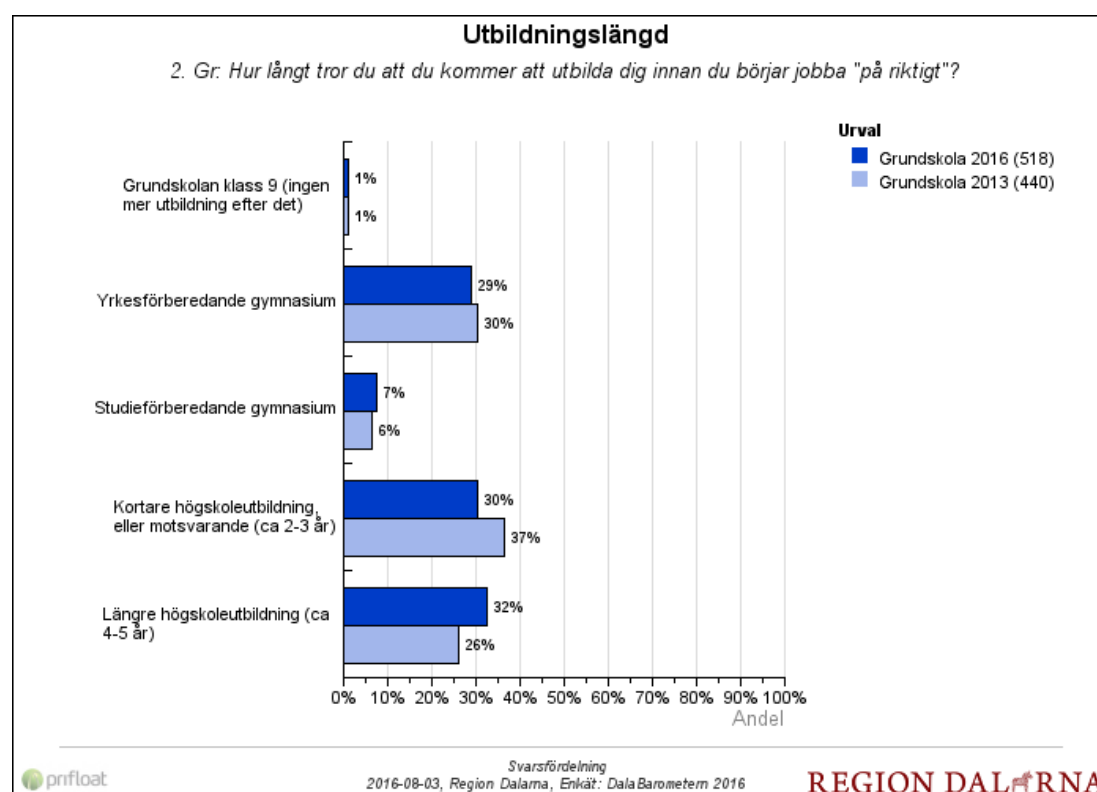

Diagram 3. Hur långt niondeklassare uppskattar att de kommer utbilda sig

Liksom tidigare undersökningar kunde det konstateras att elever med utländsk härkomst tänker sig anta en längre högskoleutbildning i högre utsträckning än de med svensk härkomst. Andelen elever med utländsk härkomst som har ambitionen att studera på en längre högskoleutbildning var 56% (jmf 2013: 50%), motsvarande siffra för elever med svensk härkomst var 28% (jmf 2013: 24%). En naturlig följd av detta var att de med utländsk härkomst var mindre intresserade av Yrkesförberedande gymnasium (17%) än de med svensk härkomst (31%). En trolig orsak till detta är, som framgick i föregående fråga, att färre med utländsk härkomst vill arbeta praktiskt "med händerna". Det ska dock poängteras att för niondeklassarna med utländsk härkomst har andelen som tänker sig Yrkesförberedande gymnasium ökat till 17% från 6% 2013, en ganska stor ökning med andra ord. Glädjande är också att för de med utländsk härkomst minskar stadigt de som tänker avsluta sina studier direkt efter att de har avslutat grundskolan (2016: 2%, jmf 2013: 6%, 2011: 9%).

Undersökningen visar att elever från Falun-Borlänge var mer intresserade av högskolestudier (71%) än eleverna i övriga dalakommuner (58%). Eleverna i övriga kommuner var istället mer intresserade av Yrkesförberedande gymnasium (31%) än eleverna i Falun-Borlänge (24%).

Attityd till olika branscher

Vad vill Dalarnas niondeklassare jobba med i framtiden? I topp hamnar branscher/yrken inom:

1. *Ekonomi och samhälle som kräver högskoleutbildning* 29% (jmf 2013: 18%)
2. *Teknik som kräver högskoleutbildning* 24% (jmf 2013: 20%)
3. *Bygg och anläggning* 18% (jmf 2013: 18%)

I jämförelse med 2013 års mätning var resultaten för de flesta branscher/yrken relativt lika. Förutom redan nämnda *Ekonomi och samhälle som kräver högskoleutbildning* kan de största förändringarna ses för:

- *Barn och fritid*, 12% (jmf: 2013:18%)
- *Hantverk*, 5% (jmf: 2013: 11%)
- *Kultur, media och design*, 12% (jmf: 2013: 18%)

Samtliga av dessa har alltså minskat, medan *Ekonomi och samhälle som kräver högskoleutbildning* har ökat desto mer.

Vissa områden utmärker sig på så sätt att eleverna *kan tänka sig att arbeta* inom branschen/yrket, men relativt få vill *allra helst* arbeta med detsamma. Några av dessa är *Barn och fritid*, *Hotell, restaurang och turism* samt *Handel och service*. Dessa branscher/yrken blir ofta ungdomarnas första kontakt med arbetsmarknaden, men många kan sedan tänka sig att gå vidare, t.ex. med studier eller till en annan bransch.

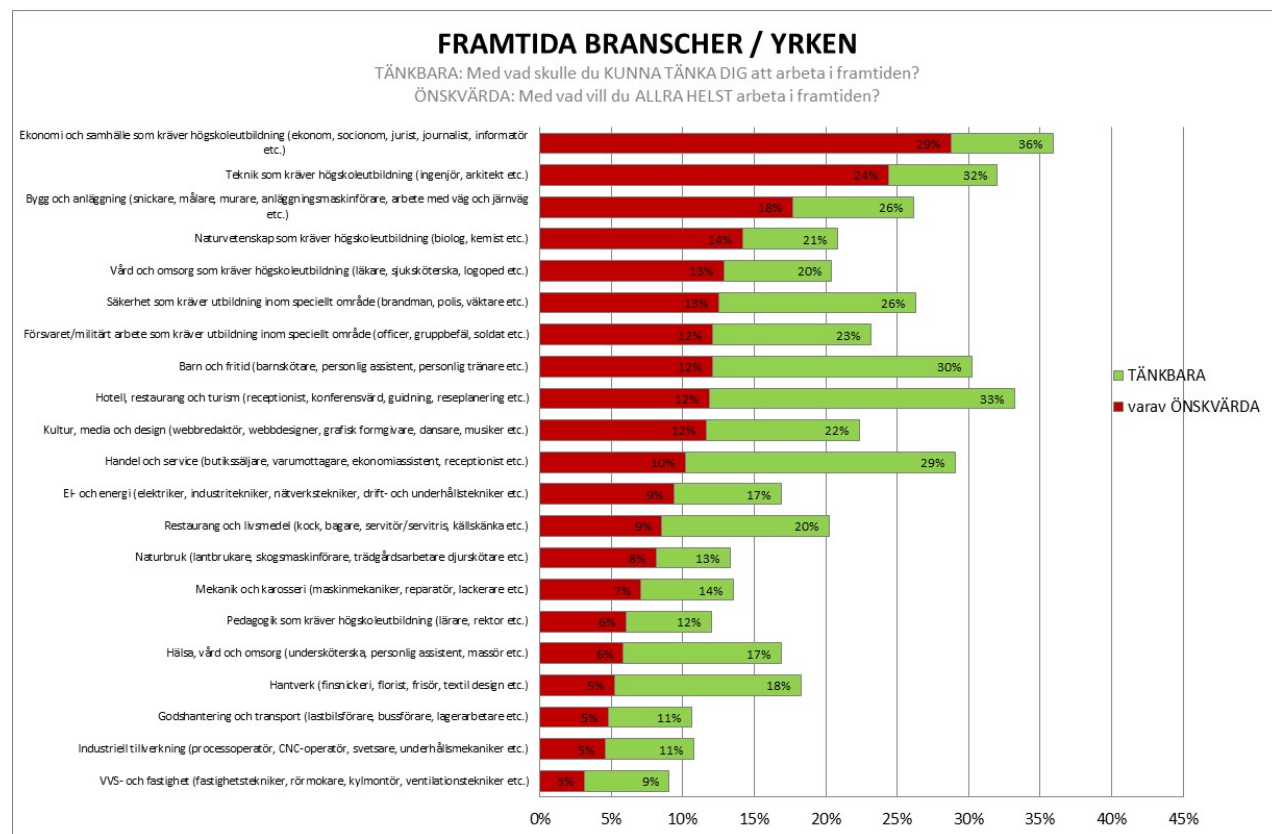

Diagram 4. Vad niondeklassare ALLRA HELST VILL (röd stapel) och vad de KAN TÄNKA SIG (grön stapel) arbeta med i framtiden. Sorterat efter mest önskvärda branscher/yrken

De största skillnaderna mellan killar och tjejer gällande vad de allra helst vill arbeta med i framtiden sågs för:

- *Bygg och anläggning* (jmf kille: 27%, tjej 7%)
- *El och energi* (jmf kille 16%, tjej 1%)
- *Teknik som kräver högskoleutbildning* (jmf kille 35%, tjej 12%)
- *Försvaret/ militärt arbete som kräver utbildning inom speciellt område* (jmf kille 18%, tjej 6%)
- *Vård och omsorg som kräver högskoleutbildning* (jmf kille 3%, tjej 23%)
- *Ekonomi och samhälle som kräver högskoleutbildning* (jmf kille 24%, tjej 34%)

För eleverna med utländsk härkomst var det vid 2011 och 2013 års undersökningar en större andel än de med svensk härkomst som allra helst ville arbeta med *Teknik som kräver högskoleutbildning*. Så var inte fallet i 2016 års undersökning, 23% av de med utländsk härkomst ville detta (jmf svensk härkomst: 24%). De största skillnaderna kunde istället ses för:

- *Vård och omsorg som kräver högskoleutbildning* (jmf utländsk härkomst 27%, svensk härkomst 11%).
- *Naturvetenskap som kräver högskoleutbildning* (jmf utländsk härkomst 27%, svensk härkomst 12%).

Inställningen till att arbeta inom olika branscher var varierande. Mest positiva var niondeklassarna till *Besöksnäringen*, där hela 58% trodde att det är *ganska roligt* eller *jätteroligt* att jobba inom den sektorn. Minst positiva var eleverna till *Tillverkningsindustrin*, endast 19% trodde att det är ganska- eller jätteroligt. Notera att *Teknik* som bransch i denna frågeställning delades upp på *Tillverkningsindustri* och *Data/IT*.

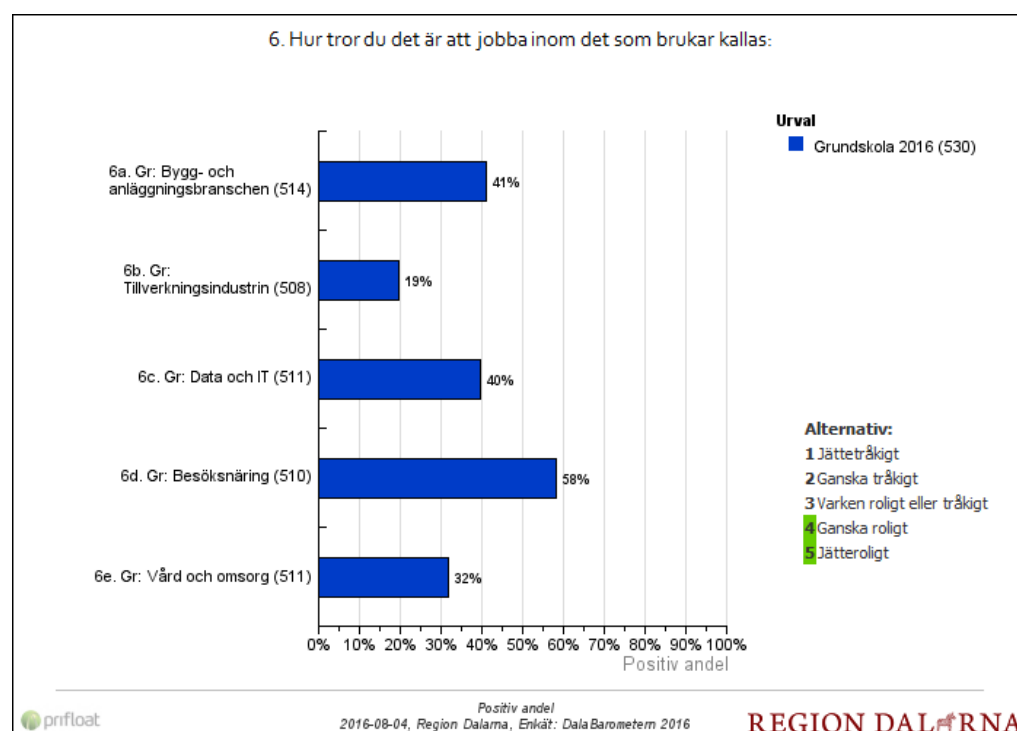

Diagram 5. Attityd till att arbeta inom olika branscher för niondeklassare

Skillnaderna mellan könen var stora. Killarna var mer positiva till *Bygg och anläggning*, *Tillverkningsindustrin* samt *Data och IT*, medan tjejerna var mer positiva till *Besöksnäring* samt *Vård och omsorg*. Skillnaderna är logiska med tanke på resultaten för vad de allra helst ville arbeta med.

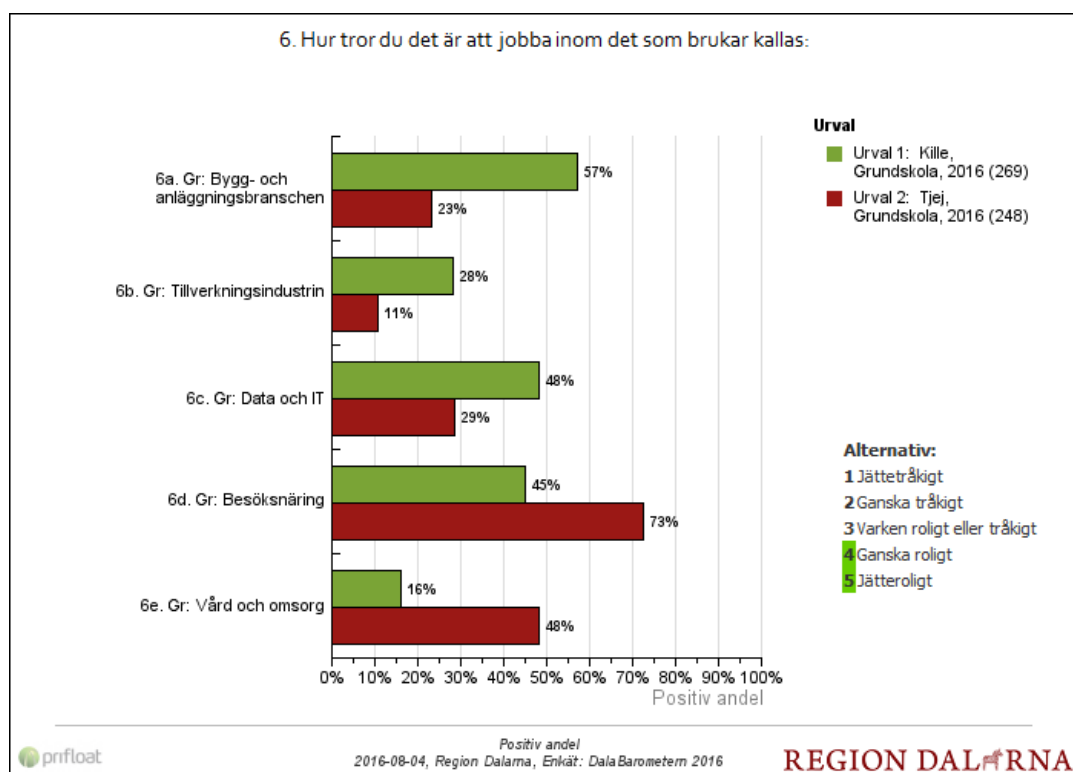

Diagram 6. Attityd till att arbeta inom olika branscher för niondeklassare nedbrutet på kön.

Även för härkomst fanns skillnader, om än inte lika stora som för kön. Störst skillnad fanns för *Vård och omsorg*, där niondeklassare med utländsk härkomst var betydligt mer positiva, 55% (jmf svensk härkomst: 28%). Eleverna med utländsk härkomst var bl.a. mindre positiva till *Bygg och anläggningsbranschen* samt *Tillverkningsindustrin*, vilket kanske inte är så förvånande med tanke på, som framgick under [Karriärmål](#), att de med utländsk härkomst var mindre intresserade av att *Jobba praktiskt "med händerna"*.

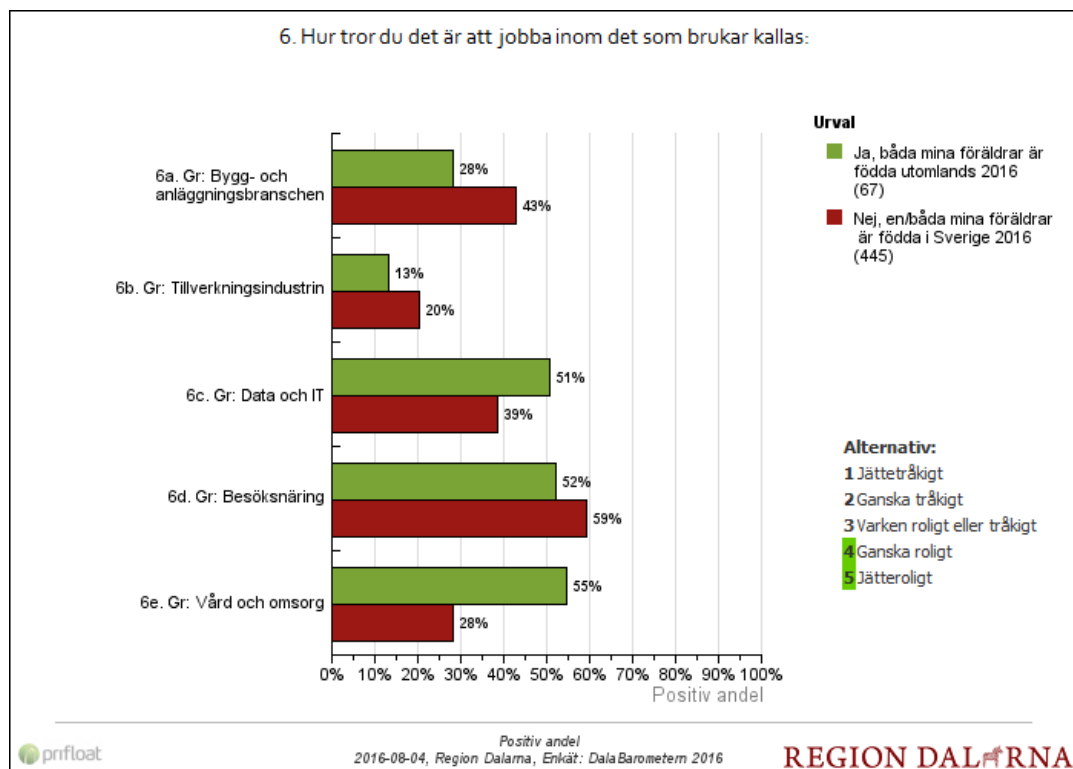

Diagram 7. Attityd till att arbeta inom olika branscher för niondeklassare nedbrutet på härkomst

Resultatet för elever bosatta i Falun-Borlänge respektive övriga kommuner i Dalarna var snarlika förutom för *Bygg och anläggningsbranschen* samt *Tillverkningsindustrin*, där viss skillnad fanns:

- Bygg och anläggningsbranschen, Falun-Borlänge 37% positiva, övriga kommuner 43%
- Tillverkningsindustrin, Falun-Borlänge 15% positiva, övriga kommuner 22%

Att *tillverkningsindustrin* upplevs mindre rolig att arbeta med i Falun-Borlänge är intressant med tanke på industrins betydelse i Borlänge. I Borlänge är faktiskt niondeklassarna mindre positiva än de i Falun (jmf Borlänge: 13%, Falun: 17%).

Drivkrafter och karriärmål hos länets gymnasieelever

Drivkrafter

Vilka drivkrafter ligger bakom elevernas val av gymnasieprogram? När man väljer gymnasieutbildning är det framförallt *Intresse* som samtliga gymnasieprogram som ingår i undersökningen hade gemensamt som en av de viktigaste drivkrafterna. Även *Personlig utveckling* var en drivkraft för elever inom samtliga program, om än inte i lika hög utsträckning som *Intresse*. Några av skillnaderna som kan uppmärksammas är:

- Elever på BA, NA, TE och IN drivs i högre grad av *Ekonomi* än elever på RL, HT och VO
- RL, HT och VO-elever drivs å sin sida i högre grad av *Människor* än eleverna på BA, NA, TE och IN
- Elever på VO angav alternativet *Fribet* i mindre utsträckning än övriga.
- *Samhällsnytta* är framför allt en drivkraft för VO-elever, men även för en relativt stor andel elever inom NA
- Elever på BA, TE, IN och RL drivs i högre grad av *Skapande* än elever på NA, HT och VO
- Andelen elever som angav alternativet *Andra faktorer* var något högre för elever på NA än för övriga.

Studerar man hur elevernas drivkrafter förändras under gymnasietidens årskurser så finns det några tendenser som är värda att notera:

- För BA minskar drivkraften för faktorn *Ekonomi* under gymnasietiden. *Personlig utveckling* har däremot motsatt trend, den blir viktigare
- För NA minskar drivkraften för faktorn *Skapande* under gymnasietiden.
- För TE ökar drivkraften för faktorn *Ekonomi* under gymnasietiden. *Personlig utveckling* minskar däremot. TE och BA har alltså motsatt trend för dessa två faktorer
- För IN ökar drivkraften för *Ekonomi*, däremot minskar *Samhällsnytta*
- För RL ökar drivkraften för *Fribet*, däremot minskar *Ekonomi*
- För VO minskar *Samhällsnytta* under gymnasietiden

Flera av tendenserna är intressanta, inte minst sistnämnda för VO som går från att i årskurs 1 anger 76% Samhällsnytta till endast 24% i årskurs 3. En möjlig orsak är att ju äldre man blir, desto viktigare blir mer personliga drivkrafter. Viktigt att poängtera är att för den här typen av frågor är det naturligt med en viss variation mellan personer inom samma program varför de valt det. Om en liknande undersökning genomförs 2018 blir det dock intressant att se om andelen från VO 2016 Årskurs 1 minskat för Samhällsnytta.

Drivkrafter: Vilka av följande drivkrafter betydde mest för dig vid val av utbildning/program?	Bygg- och anläggningsprogrammet (BA), 2016	Naturvetenskapsprogrammet (NA), 2016	Teknikprogrammet (TE), 2016	Industri tekniska programmet (IN), 2016	Restaurang- och livsmedelsprogrammet (RL), 2016	Hotell och turismprogrammet (HT), 2016	Vård- och omsorgsprogrammet (VO), 2016
Antal	378	370	311	101	165	64	157
1. INTRESSE - Jag är väldigt intresserad av det här ämnesområdet	61%	57%	63%	55%	60%	50%	61%
2. FRIHET – Jag vill ha ett jobb med stor frihet	38%	36%	34%	27%	31%	47%	17%
3. EKONOMI - Jag vill ha ett jobb med hög lön och bra förmåner	46%	52%	55%	54%	24%	17%	18%
4. SKAPANDE –Jag vill ha ett jobb där jag får utveckla/skapa nya produkter/tjänster	30%	11%	27%	26%	28%	6%	5%
5. PERSONLIG UTVECKLING – Jag vill ha ett jobb med spännande utmaningar och få möjlighet att ständigt utvecklas	36%	40%	36%	42%	45%	48%	46%
6. MÄNNISKOR – Jag vill ha ett jobb där jag får arbeta med många trevliga och spännande människor	29%	23%	16%	34%	50%	70%	73%
7. SAMHÄLLSNYTTA – Jag vill arbeta med saker som skapar nytta för människor och samhället	14%	26%	19%	11%	7%	3%	38%
8. ANDRA FAKTORER – Det var andra faktorer såsom själva skolan, lärarna, orten, kompisar etc.	13%	23%	17%	12%	17%	16%	12%

Tabell 2. Drivkrafter för val av gymnasieutbildning

Karriärmål

Gällande gymnasieelevernas syn på vilka karriärmål som är viktiga att uppnå var *Bygga upp en god privatekonomi* och *Skapa jämvikt mellan privatliv och karriär* viktiga karriärmål oavsett gymnasieprogram. Några av skillnaderna som kan uppmärksammas var:

- För elever på HT var *Arbeta internationellt* av betydligt större vikt än för elever på andra program, framför allt i jämförelse med BA (jmf HT 53%, BA 10%)
- Att *Starta ett företag* var mest intressant för elever på BA, RL och IN
- Andelen elever som hade karriärmålet *Utveckla nya produkter* är större på TE och IN än övriga
- *Bidra till samhällsutvecklingen* var framför allt ett viktigt mål för elever på VO, NA och i viss utsträckning TE

Karriärmål: Vilka karriärmål tycker du är viktigast för dig att uppnå i framtiden?	Bygg- och anläggningsprogrammet (BA), 2016	Naturvetenskapsprogrammet (NA), 2016	Teknikprogrammet (TE), 2016	Industri tekniska programmet (IN), 2016	Restaurang- och livsmedelsprogrammet (RL), 2016	Hotell och turismprogrammet (HT), 2016	Vård- och omsorgsprogrammet (VO), 2016
Antal	385	370	309	104	161	64	155
1. Skapa jämvikt mellan privatliv och karriär	34%	44%	36%	34%	34%	39%	35%
2. Bygga upp en god privatekonomi	75%	59%	64%	66%	60%	48%	43%
3. Självständig arbetsroll	21%	13%	10%	13%	19%	23%	29%
4. Arbete som innebär allt större utmaningar	20%	24%	16%	16%	19%	11%	26%
5. Arbeta internationellt	10%	27%	24%	22%	29%	53%	21%
6. Bidra till samhällsutvecklingen	15%	28%	19%	13%	8%	11%	35%
7. Starta ett företag	29%	9%	15%	25%	29%	16%	14%
8. Leda projekt	11%	14%	16%	6%	10%	16%	6%
9. Utveckla nya produkter	8%	8%	29%	26%	16%	6%	7%
10. Byta tjänst inom företaget/organisationen	2%	1%	0%	2%	2%	5%	3%
11. Uppnå ledande befattning	7%	12%	11%	5%	7%	13%	4%
12. Få specialistkompetens	7%	17%	9%	10%	7%	0%	17%
13. Annat (beskriv)	2%	7%	7%	6%	3%	2%	5%

Tabell 3. Karriärmål för gymnasieelever

De som valde *Annat* hade möjlighet att beskriva vad som var viktigast för dem. Många av eleverna som valde detta framhöll att *ha roligt på jobbet* som ett av de viktigaste karriärmålen de vill uppnå i framtiden.

Studerar man hur elevernas karriärmål förändras under gymnasietiden så finns det några trender som är värda att notera:

Andelen elever på BA vars karriärmål är att *Starta ett företag* minskar under utbildningstiden (samma trend vid 2013 års undersökning). *Skapa jämvikt mellan privatliv och karriär* har istället en viss ökning

- Även för NA minskar andelen vars karriärmål är att *Starta ett företag*
- Likaså för TE minskar andelen vars karriärmål är att *Starta ett företag*, även *Bygga upp en god privatekonomi* minskar
- För IN ökar andelen för *Skapa jämvikt mellan privatliv och karriär* och *Bygga upp en god privatekonomi*. Även för IN kan viss minskning ses för *Starta ett företag*, även om tendensen inte är lika tydligt som för tidigare nämnda då årskurs 2 hade något högre andel än årskurs 1 (jmf ÅK1: 28%, ÅK2: 31% ÅK3: 16%)
- För RL minskar andelen för *Skapa jämvikt mellan privatliv och karriär* och *Bygga upp en god privatekonomi*. Motsatt tendens i jämförelse med IN alltså
- För HT minskar andelen för *Bygga upp en god privatekonomi*. Däremot ökar *Självständig arbetsroll*. Som redan nämnt under [Drivkrafter](#) ska resultaten nedbrutet för HT tolkas med viss försiktighet p.g.a. antalet svar
- VO har motsatt tendens jämfört med många andra program gällande karriärmålet *Starta ett företag*, det ökar alltså under gymnasietiden. Andelen som anger *Arbete som innebär allt större utmaningar* minskar dock

Att *Starta ett företag* minskar för många program under studietiden är en lite tråkig utveckling, och är en möjlig indikation på att skolornas satsning på mer entreprenörskap i skolan ännu inte riktigt fått genomslagskraft. En intressant aspekt är att VO, som kunde ses i tabellen, hade näst lägst andel totalt sett för programmen, men avgränsar vi resultaten till endast årskurs 3 blir resultatet det omvända.

Karriärmål	7. Starta ett företag
Restaurang- och livsmedelsprogrammet (RL), ÅK 3 2016	25%
Vård- och omsorgsprogrammet (VO), ÅK 3 2016	20%
Bygg- och anläggningsprogrammet (BA), ÅK 3 2016	20%
Industri tekniska programmet (IN), ÅK 3 2016	16%
Hotell och turismprogrammet (HT), ÅK 3 2016	14%
Teknikprogrammet (TE), ÅK 3 2016	9%
Naturvetenskapsprogrammet (NA), ÅK 3 2016	2%

Tabell 4. Karriärmål Starta ett företag för gymnasieelever, årskurs 3. Sorterat efter störst andel

Attityd till olika branscher för Högskoleförberedande program

Eleverna på de högskoleförberedande programmen i DalaBarometern (NA och TE) fick besvara allmänna frågor kring deras attityd till olika branscher. Det program som var mest relevant för branschen valdes ut för respektive fråga, och i vissa fall fick eleverna på båda programmen besvara frågan medan Yrkesprogrammen istället fick besvara mer konkreta frågeställningar kring vilka yrkesroller de var intresserade av.

Eleverna på NA och TE utgör en mycket stor del av rekryteringsbasen till högskolans tekniska utbildningar. Bland dessa elever var, som naturligt är, *Tekniskt arbete* mer önskvärt för TE-elever än NA-elever, och *Naturvetenskapligt arbete* mer önskvärt bland NA-elever än TE-elever.

En intressant iakttagelse, och anledningen till att första stapeln för TE ser märklig ut i diagrammet nedan, är att en större andel har svarat att de ALLRA HELST (87%) vill arbeta med *Tekniskt arbete*, motsvarande andel för KAN TÄNKA SIG är 85%! Orsaken till detta är att en viss andel bland de 15% som *inte* valde Tekniskt arbete hoppade över frågan för vad de allra helst vill arbeta med. En sannolik orsak till detta är att dessa är mer osäkra, och inte riktigt vet vad de allra helst vill arbeta med i framtiden. När frågan för *Allra helst* får färre svar (284) än *Kan tänka sig* (300) blir resultatet att andelen för Tekniskt arbete ökar, trots att det i antal personer inte har ökat.

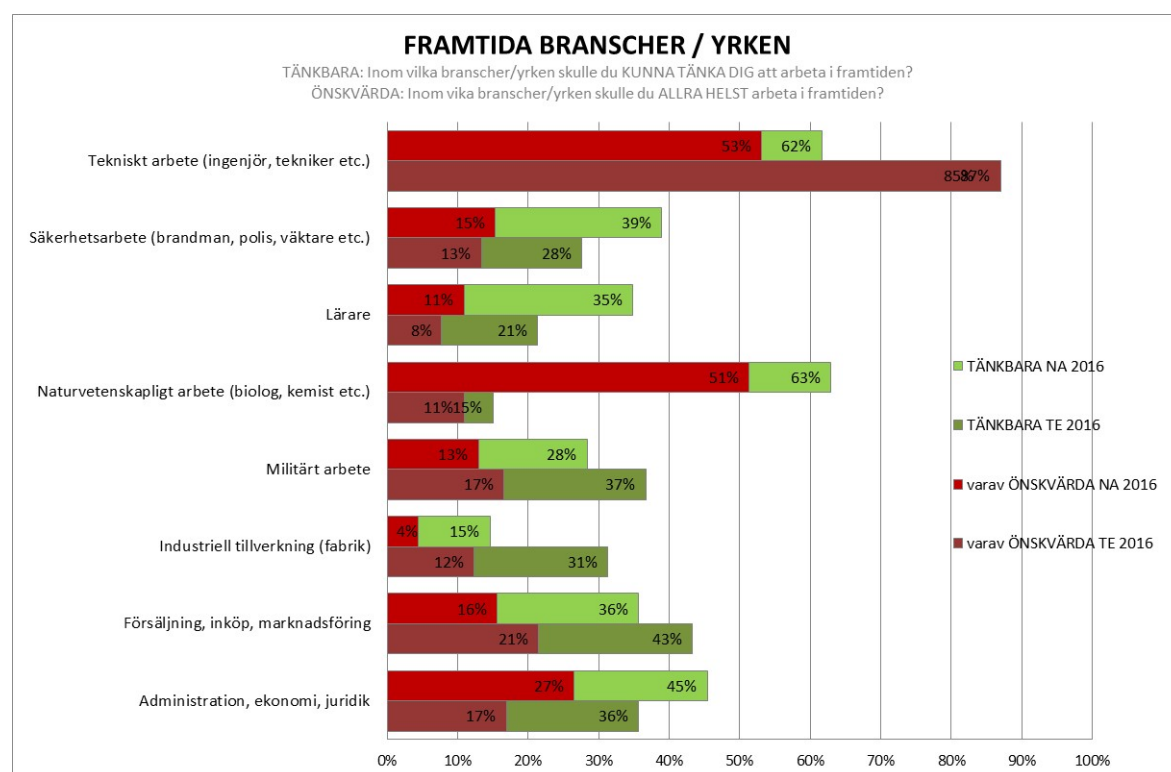

Diagram 8. Vilka Branscher/Yrken NA- samt TE-elever ALLRA HELST VILL (röd stapel) och vad de KAN TÄNKA SIG (grön stapel) arbeta med i framtiden. NA är första stapeln för respektive Bransch/Yrke, TE nr 2 (i något mörkare röd/grön färg än NA)

De elever som har valt *Tekniskt arbete* fick även specificera inom vilka teknikområden de var intresserade av att arbeta i framtiden. För NA-elever var *Design och produktframtagning* mest önskvärd, för TE-elever *Datateknik*. De skillnader som finns mellan NA- och TE-elever är naturliga, t.ex. att NA-elever är mer intresserade av *Medicinsk teknik* och *Bioteknik*.

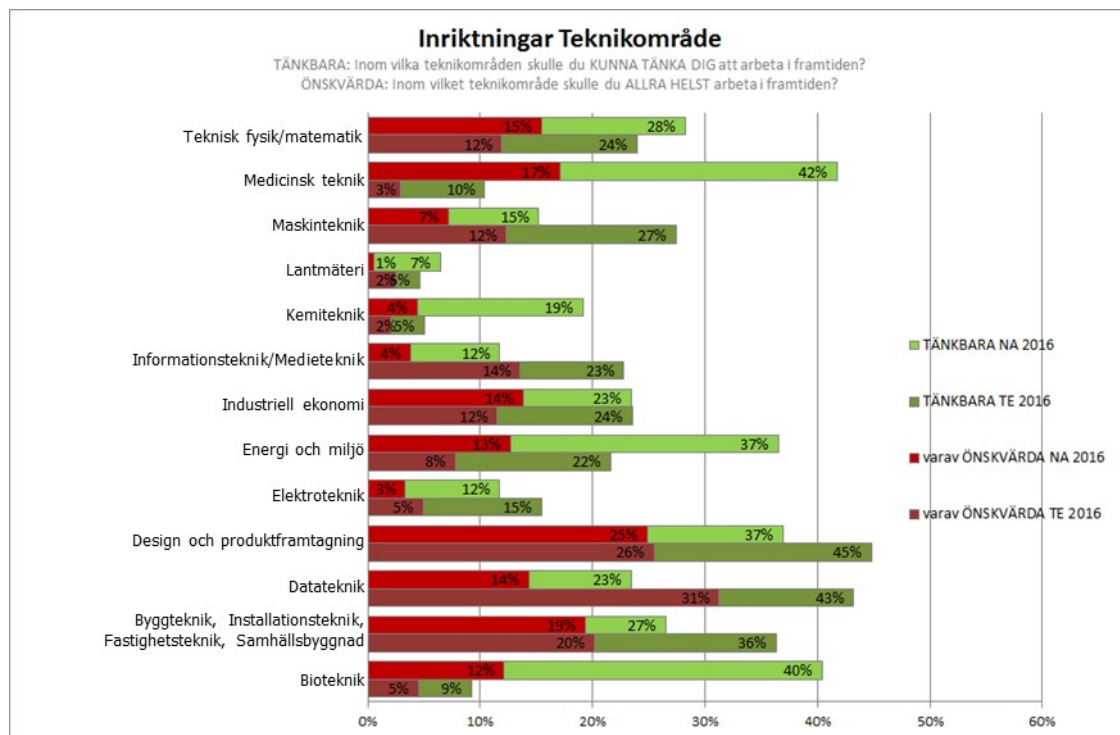

Diagram 9 Vilka Teknikområden NA- samt TE-elever ALLRA HELST VILL (röd stapel) och vad de KAN TÄNKA SIG (grön stapel) arbeta med i framtiden. NA är första stapeln för respektive område, TE nr 2 (i något mörkare röd/grön färg än NA)

Attityd till data/IT (NA- och TE-elever)

Elever på NA och TE fick bedöma vilka områden inom Data/IT de skulle vara intresserade av att arbeta inom. Eleverna fick välja mellan sex alternativ; *Design och produktutveckling*, *Programmering*, *Spelutveckling*, *Säkerhet*, *Webbutveckling* eller *Inget av dem intresserar mig*.

Elever på TE var överlag mer intresserade av att arbeta inom Data/IT än elever på NA, framför allt inom *Spelutveckling* var skillnaden stor (jmf TE: 47%, NA: 21%). Det område som elever från både NA och TE var mest intresserade av var dock *Design och produktutveckling*, där ungefär varannan elev var intresserad av att jobba med det oavsett program. Detta är logiskt med tanke på resultaten från *Inriktningar Teknikområde* under avsnittet [Attityd till olika branscher och yrken \(NA- och TE-elever\)](#).

För attityden till Data/IT finns stora skillnader om man bryter ned resultaten för Kön respektive Härkomst. *Tjejer* var mer intresserade att arbeta inom *Design och produktutveckling*, övriga områden var killar mer intresserade av. Framförallt var killarna mycket mer intresserade av *Spelutveckling* och *Programmering*. Eleverna med *utländsk härkomst* var mer intresserade av *Programmering* och *Webbutveckling* än eleverna med svensk härkomst.

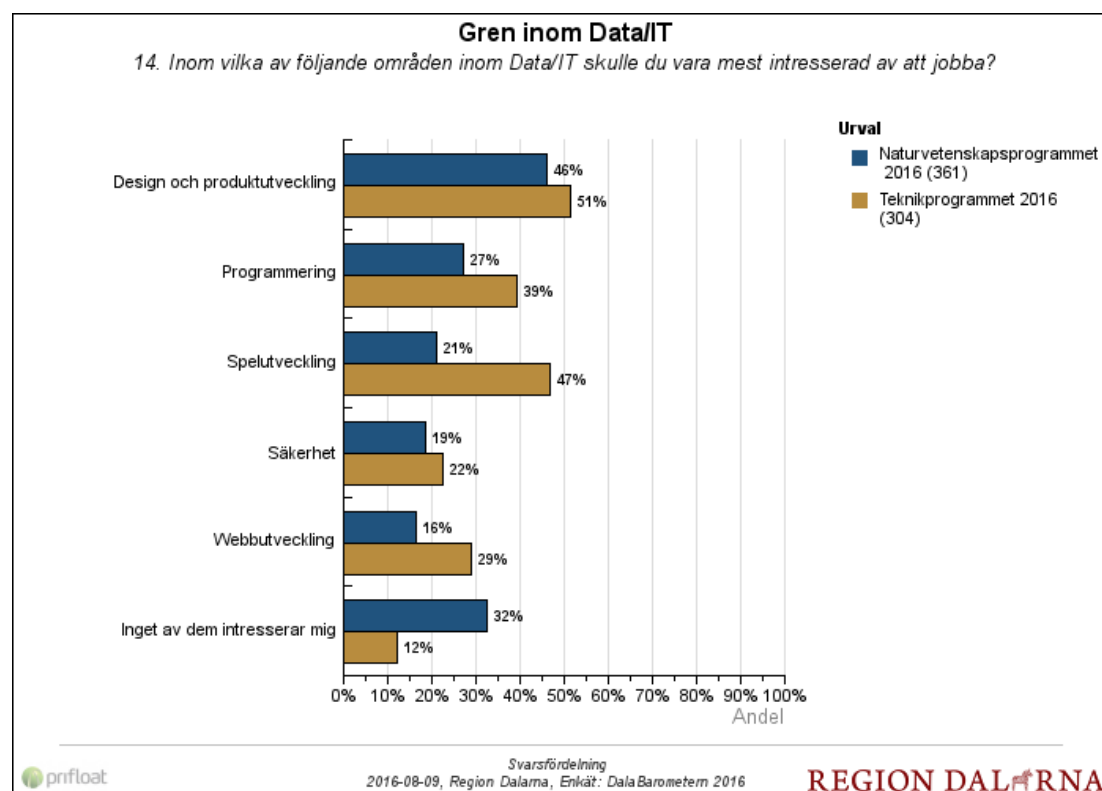

Diagram 10. Attityd till att arbeta inom olika Data/IT-områden för NA- samt TE-elever

Attityd till besöksnäring (NA-elever)

Elever på NA fick bedöma vilka områden inom Besöksnäring de skulle vara intresserade av att arbeta inom. Eleverna fick välja mellan sex alternativ; *Hotell och konferens*, *Restaurang*, *Musik/kultur/teater*, *Sportanläggningar*, *Upplevelsearrangör* eller *Inget av dem intresserar mig*.

Överlag var NA-elever positiva till att arbeta inom besöksnäring, endast 23% var inte intresserade av något område. Störst andel var intresserade av *Upplevelsearrangör* (35%) tätt följt av *Sportanläggningar* (34%), övriga områden var ungefär var fjärde elev intresserad av.

För attityden till besöksnäring fanns relativt stora skillnader om man bryter ned resultaten för Kön respektive Härkomst. *Tjejer* var mer intresserade att arbeta inom samtliga områden, förutom *Sportanläggningar* där en större andel killar var intresserade. Eleverna med *utländsk härkomst* var något mindre intresserade överlag, förutom för *Restaurang* och *Musik/kultur/teater* där ungefär lika stor andel var intresserade som för eleverna med svensk härkomst.

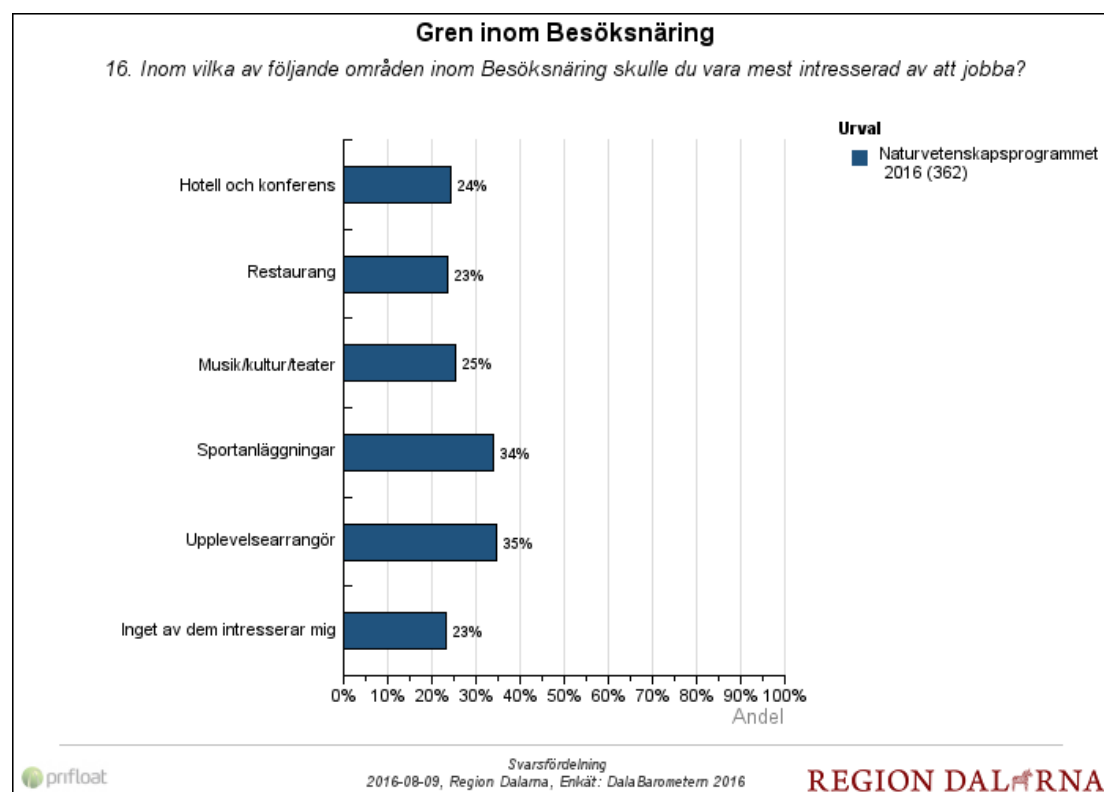

Diagram 11. Attityd till att arbeta inom olika besöksnäringsområden för NA-elever

Attityd till Vård och Omsorg (NA-elever)

Elever på NA fick bedöma vilka områden inom Vård och Omsorg de skulle vara intresserade av att arbeta inom. Eleverna fick välja mellan sex alternativ; *Hälso- och sjukvård*, *Personlig assistans*, *Psykiatri*, *Socialtjänsten*, *Äldreomsorg* eller *Inget av dem intresserar mig*.

Även för Vård och omsorg var NA-eleverna förhållandevis positiva till att arbeta inom området, endast 28% var inte intresserade av något område. Störst andel var intresserade av *Hälso- och sjukvård* (50%), följt av *Psykiatri* (36%). Övriga områden var ungefär var tionde elev intresserad av.

En större andel *tjejer* var intresserade av att arbeta inom *Vård och omsorg*, störst skillnad var det för *Hälso- och sjukvård* (jmf tjejer: 57%, killar: 41%). Elever med utländsk härkomst var något mer intresserade än eleverna med svensk härkomst, störst skillnad även för dessa var *Hälso- och sjukvård* (jmf utländsk härkomst: 62%, svensk härkomst: 48%)

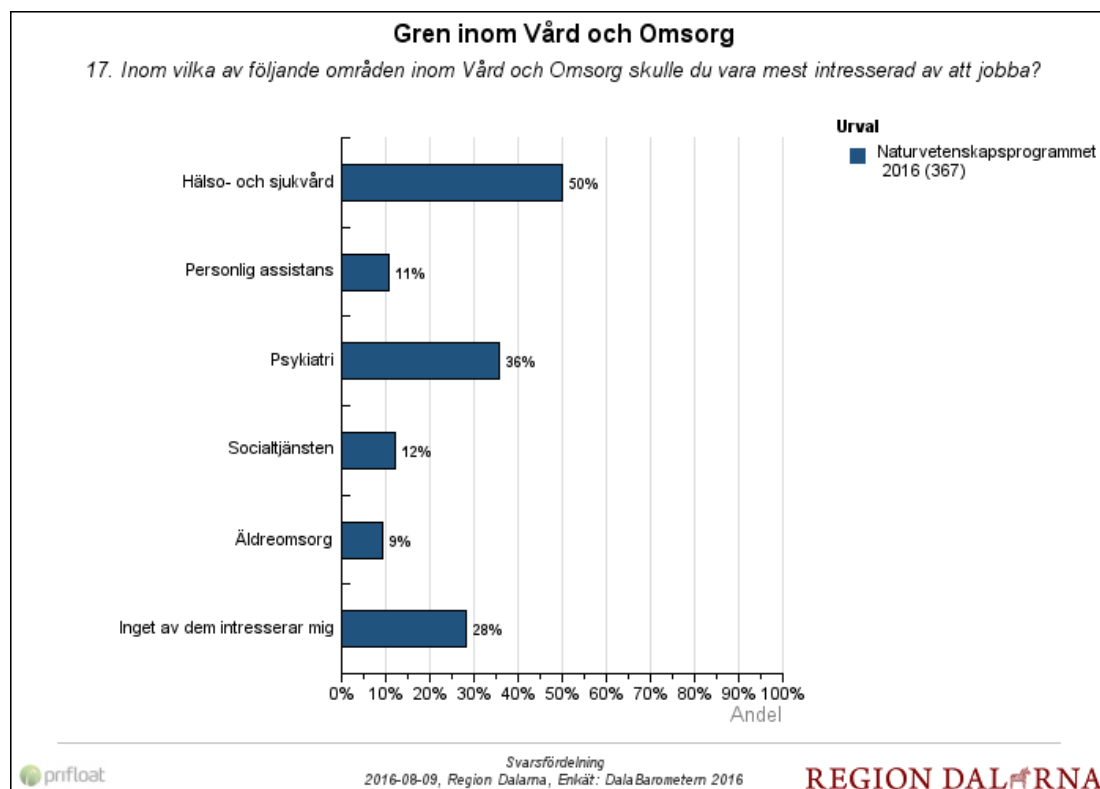

Diagram 12. Attityd till att arbeta inom olika vård- och omsorgsområden för NA-elever

Attityd till Tillverkningsindustrin (NA- och TE-elever)

Elever på NA och TE fick bedöma hur intresserade de var att arbeta inom Tillverkningsindustrin. Denna fråga skiljde sig från tidigare frågor på så sätt att de inte fick välja områden, utan endast besvara hur intresserade de var av att jobba i Tillverkningsindustrin på en skala 1-5 där 1=Helt ointresserad och 5=Mycket intresserad.

Till skillnad från tidigare branscher var intresset för Tillverkningsindustrin ganska svalt, endast 14% av NA-eleverna var intresserade och 27% av TE-eleverna (andel som svarat 4 eller 5).

För attityden till tillverkningsindustrin fanns vissa skillnader om man bryter ned resultaten för Kön respektive Härkomst. För NA var *killar* mer positiva till Tillverkningsindustrin, medan för TE var resultaten relativt jämna mellan könen, men *tjejerna* var faktiskt något mer positiva. Eleverna med *utländsk härkomst* var något mer positiva, framför allt gäller det för NA-elever.

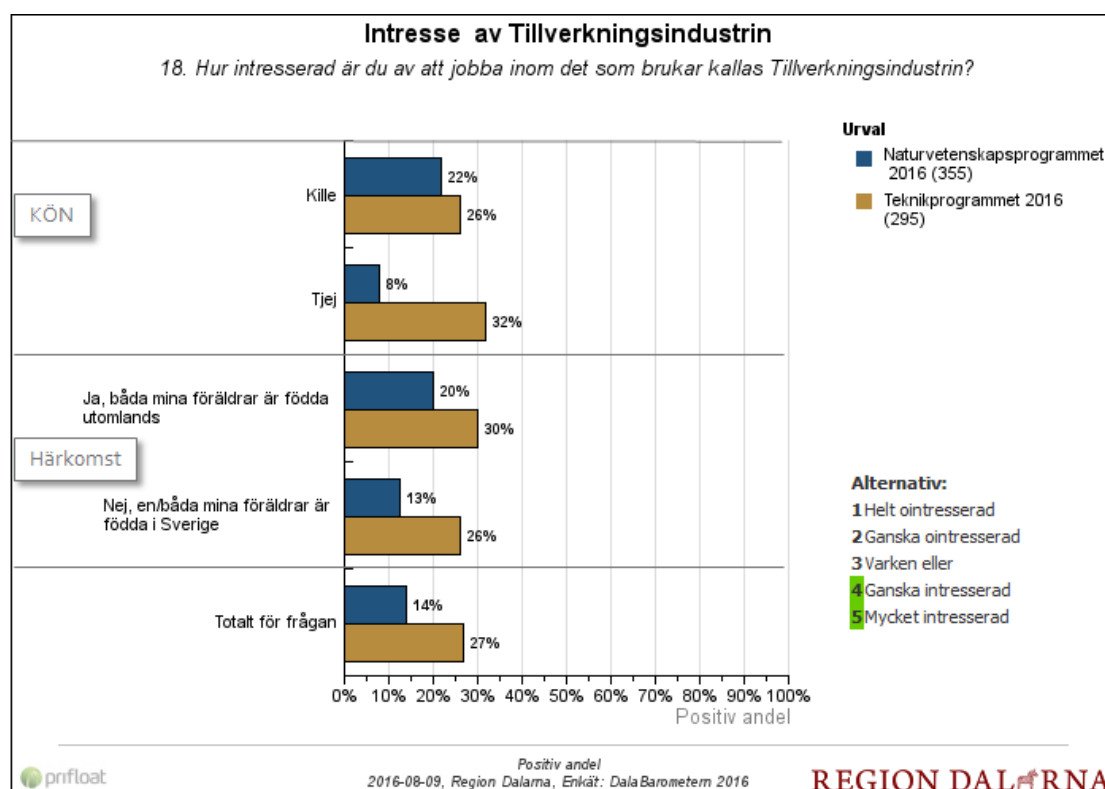

Diagram 13. Attityd till att arbeta inom tillverkningsindustrin för NA/TE-elever

Attityd till Bygg- och anläggningsbranschen (BA- och TE-elever)

Elever på BA och TE fick bedöma vilka områden inom Bygg och anläggning de skulle vara intresserade av att arbeta inom. Eleverna fick välja mellan fyra alternativ; *Byggnader*, *Infrastruktur*, *Båda är lika intressanta* eller *Inget av dem intresserar mig*.

Frågan skiljer sig från tidigare då eleverna på Yrkesprogrammet BA fick besvara den. Anledningen till detta var att det var av intresse att veta BA-elevers attityd till att arbeta inom Byggnader respektive Infrastruktur.

Som naturligt är var det en större andel på BA som var intresserade av de tre första alternativen, endast 6% på BA angav *Inget av dem intresserar mig*. Motsvarande siffra för TE var 31%, vilket ändå innebär att 69% av TE-eleverna var intresserade av någon eller både *Byggnader* och *Infrastruktur*. Vid jämförelse av TE- med BA-elever syns tydligt att BA-eleverna var mer intresserade av *Byggnader* än TE-eleverna, och TE-eleverna mer intresserade av *Infrastruktur* än BA-eleverna.

För attityden till Bygg- och Anläggning fanns vissa skillnader om man bryter ned resultaten för Kön respektive Härkomst. *Tjejer* var mer intresserade att arbeta inom *Byggnader*, *killar* var mer intresserade av *Infrastruktur*. Eleverna med *utländsk härkomst* angav *Båda är lika intressanta* i större utsträckning än eleverna med svensk härkomst.

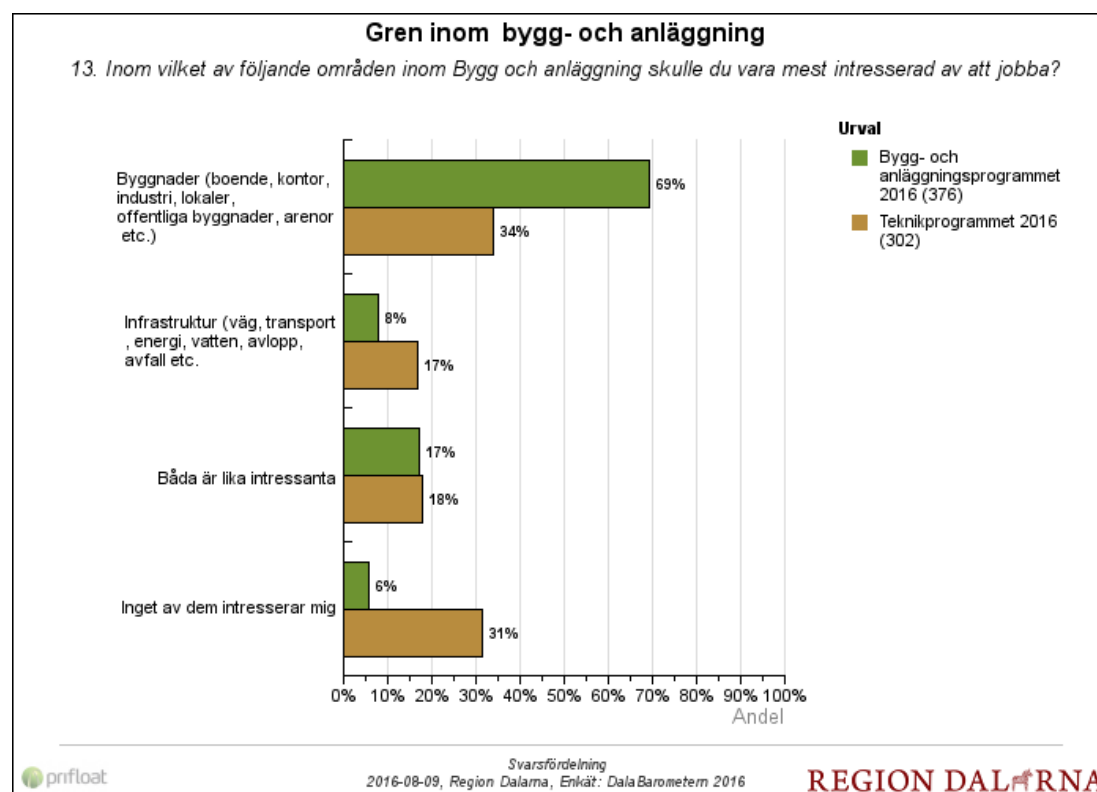

Diagram 14. Attityd till att arbeta inom olika Bygg- och anläggningsområden för BA- samt TE-elever

Önskvärda yrkesroller för elever på yrkesprogrammen

Eleverna på de Högskoleförberedande programmen i undersökningen fick besvara allmänna frågor kring deras attityd till olika branscher. Yrkesprogrammen fick istället besvara mer konkreta frågeställningar kring vilka yrkesroller de var intresserade av, anpassade efter deras program.

Önskvärda yrkesroller för BA-elever

För eleverna på BA var *Husbyggare* den klart mest populära yrkesrollen, andelen som valde den var 69%, samma andel som valde *Byggnader* för vilket område de helst vill arbeta inom.

Gällande Kön kan de största skillnaderna ses för;

- *Husbyggare* (jmf killar: 72%, tjejer: 34%)
- *Ban- mark- och anläggningsarbetare* (jmf killar: 19%, tjejer: 6%)
- *Målare* (jmf killar: 13%, tjejer: 51%)

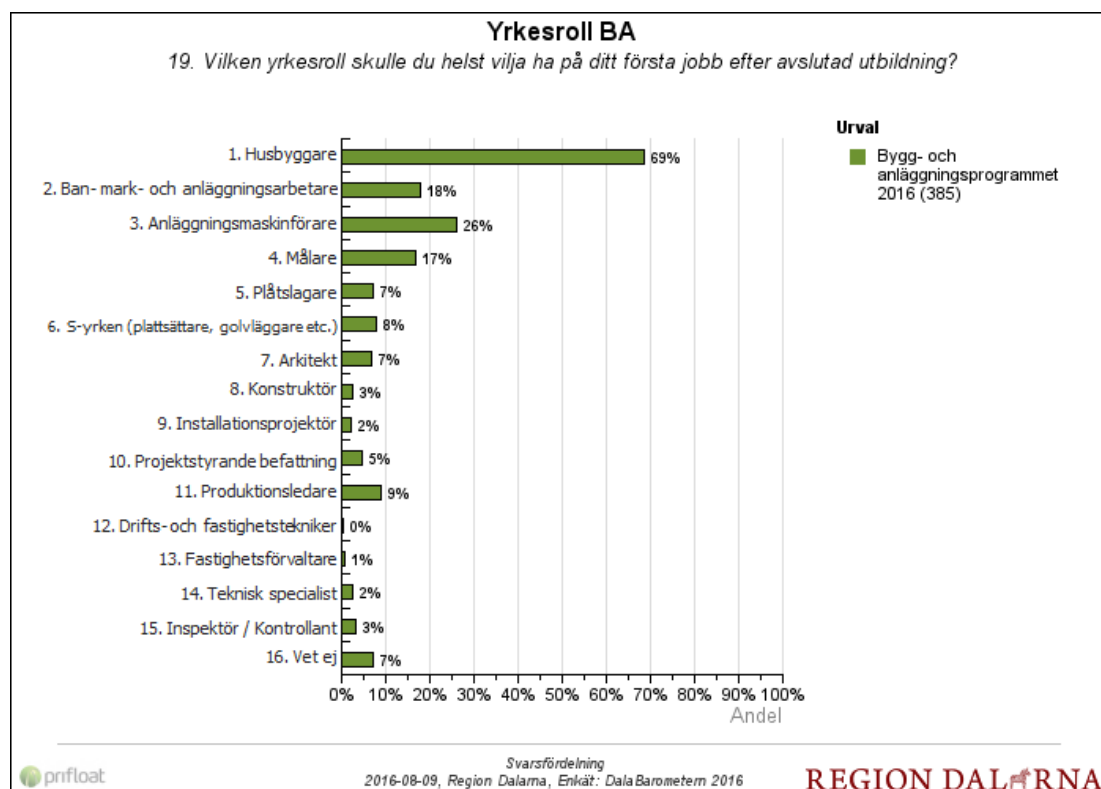

Diagram 15. Önskad yrkesroll efter avslutad utbildning för BA-elever

Önskvärda yrkesroller för IN-elever

För eleverna på IN var *Svetsare* den mest populära yrkesrollen, andelen som valde den var 49%.

En intressant iakttagelse i jämförelse med BA är att andelen som svarat *Vet ej* var betydligt större (jmf IN 23%, BA 7%). Lite förvånande är att andelen som svarat *Vet ej* var lika stor i Årskurs 3 som Totalt. D.v.s. det var inte bara en oklarhet för de yngre eleverna, utan även för de som snart går ut är det knappt en fjärdedel som inte visste vilken yrkesroll de helst skulle vilja ha. Resultatet ska dock inte övertolkas, bland de som svarade *Vet ej* har t.ex. många valt *Svetsare* också! Tanken när frågan skapades var att *Vet ej* skulle besvaras om eleverna inte kunde välja någon yrkesroll, men sannolikt har denna grupp varit osäkra och därför valt *Vet ej* men ändå kunnat tänka sig t.ex. *Svetsare*, och därför valt bägge alternativen. Det ska också poängteras att eleverna inte hade möjlighet att välja *Annan yrkesroll*, så om den förvalda yrkeslistan saknar något väsentligt yrke för gruppen är det naturligt med en större andel *Vet ej*.

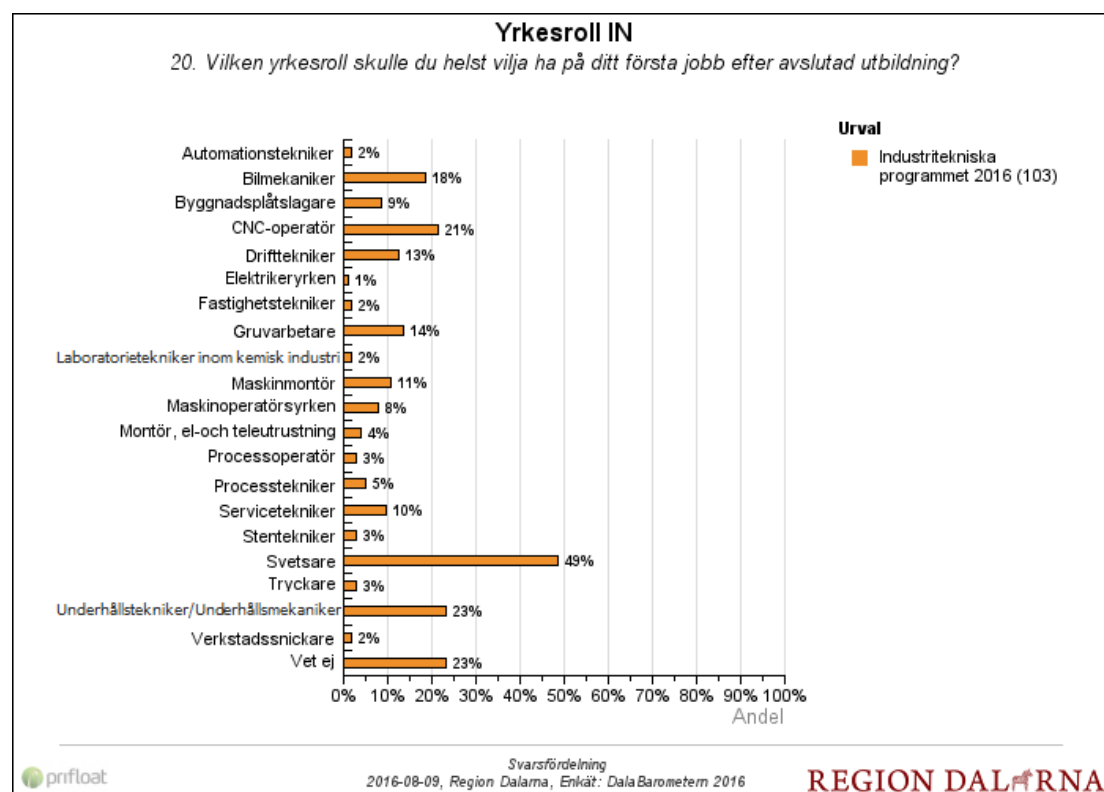

Diagram 16. Önskad yrkesroll efter avslutad utbildning för IN-elever

Önskvärda yrkesroller för HT-elever

För eleverna på HT var *Reseledare* den mest populära yrkesrollen, andelen som valde den var 52%.

Även för HT var det en stor andel som svarade *Vet ej*, 28%. Liknande som för IN hade vissa av eleverna som valde *Vet ej* ändå valt någon yrkesroll, främst *Skidlärare*.

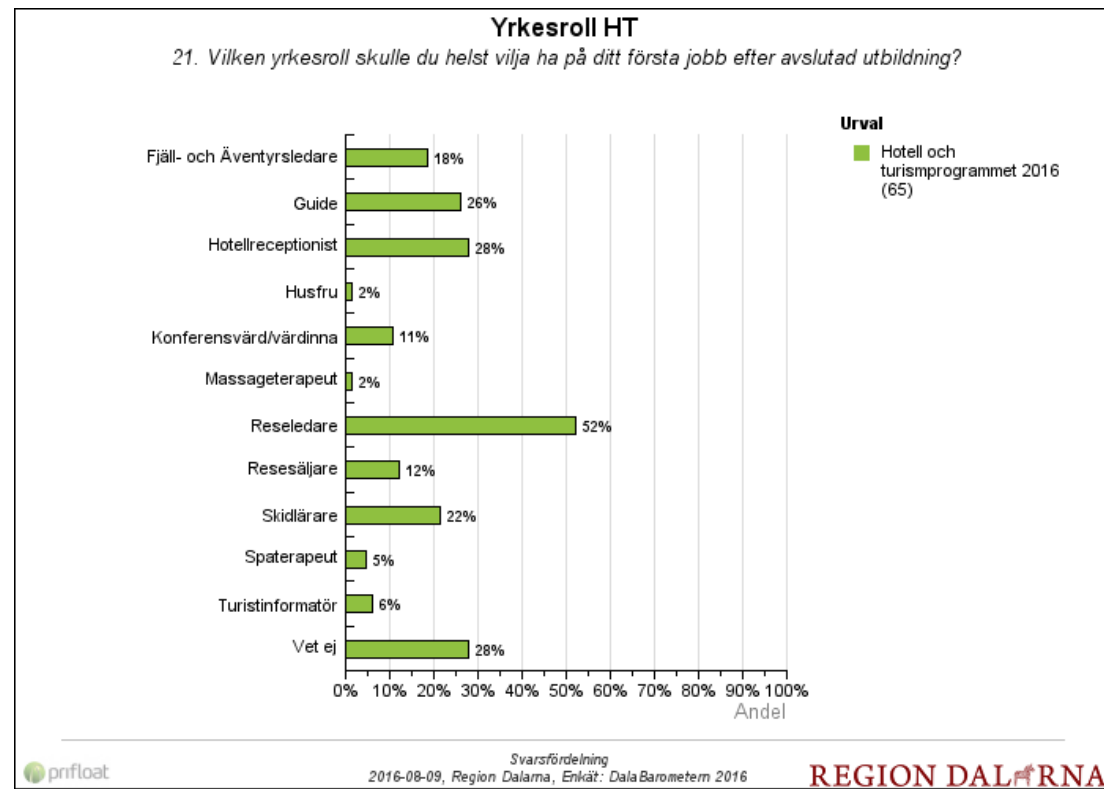

Diagram 17. Önskad yrkesroll efter avslutad utbildning för HT-elever

Önskvärda yrkesroller för VO-elever

För eleverna på VO var *Sjuksköterska* den mest populära yrkesrollen, andelen som valde den var 48%. Det var dock betydligt jämnare bland de mest populära valen än för tidigare program, *Undersköterska* valde 45% av eleverna och motsvarande andel för *Ambulanssjukvårdare* var 39%.

En intressant iakttagelse är att på VO har en stor andel av eleverna *utländsk härkomst* (jmf VO:37%, totalt bland alla gymnasieprogram i undersökningen:14%). Gällande Härkomst och önskvärda yrkesroller för VO-elever kan de största skillnaderna ses för:

- *Barnmorska* (jmf utländsk härkomst: 14%, svensk härkomst 24%)
- *Läkare* (jmf utländsk härkomst: 23%, svensk härkomst 7%)
- *Sjuksköterska* (jmf utländsk härkomst: 55%, svensk härkomst 45%)
- *Tandläkare* (jmf utländsk härkomst: 18%, svensk härkomst 0%(!))
- *Undersköterska* (jmf utländsk härkomst: 29%, svensk härkomst 53%)

I stort sammanfaller dessa resultat väl med vad som framgick bl.a. i avsnittet [Utbildningslängd](#) och i synnerhet avsnittet [Attityd till olika branscher och yrken](#), att elever med utländsk härkomst är mer intresserade av längre utbildningar på högskolenivå, och i synnerhet inom Vård och omsorg som kräver högskoleutbildning. Resultatet som sticker ut lite är yrkesrollen *Barnmorska*, som trots att det är en längre högskoleutbildning ändå har en mindre andel bland de med utländsk härkomst som är intresserade av jämfört med de med svensk härkomst. En möjlig orsak till detta är att barnmorskeyrket har lägre status i många länder jämfört med Sverige.

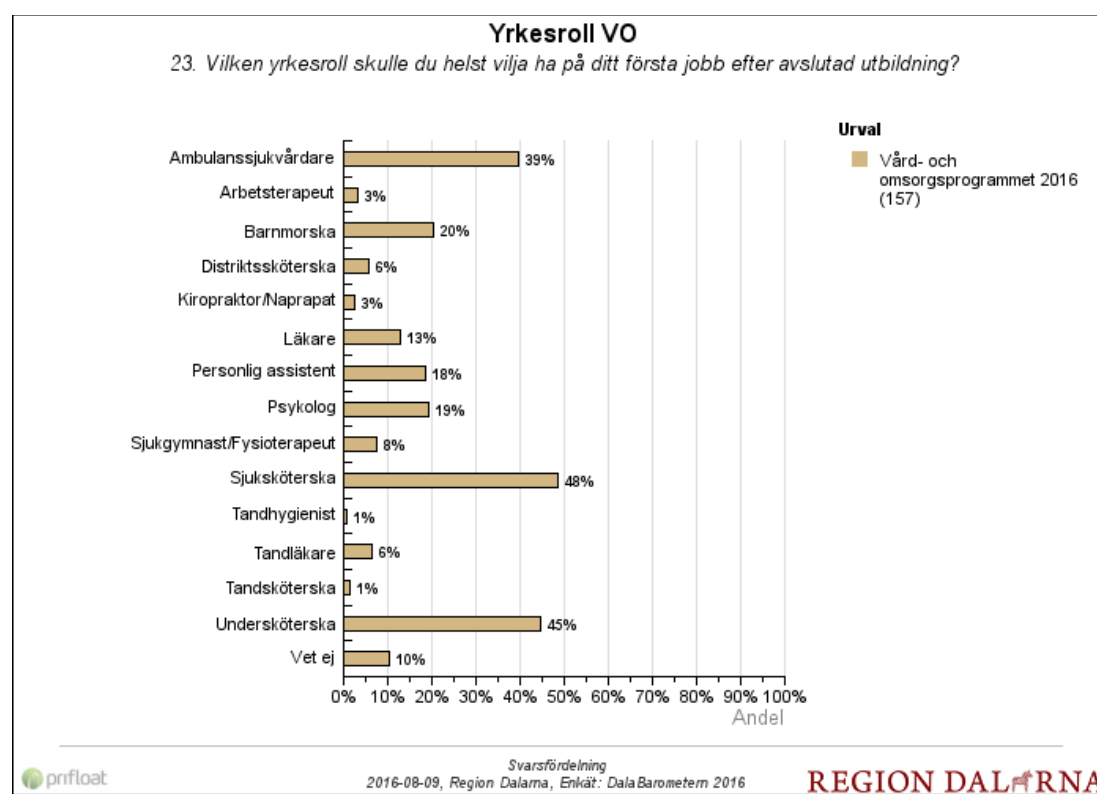

Diagram 18. Önskad yrkesroll efter avslutad utbildning för VO-elever

Önskvärda yrkesroller för RL-elever

För eleverna på RL var *Bartender* den mest populära yrkesrollen (43%), tätt följt av *Kock* (42%).

Gällande Kön kan de största skillnaderna ses för:

- *Bagare* (jmf killar 8%: tjejer 26%)
- *Hovmästare* (jmf killar 17%: tjejer 7%)
- *Kock* (jmf killar 58%: tjejer 35%)
- *Konditor* (jmf killar 13%: tjejer 35%)
- *Köks- och restaurangbiträde* (jmf killar 15%: tjejer 5%)

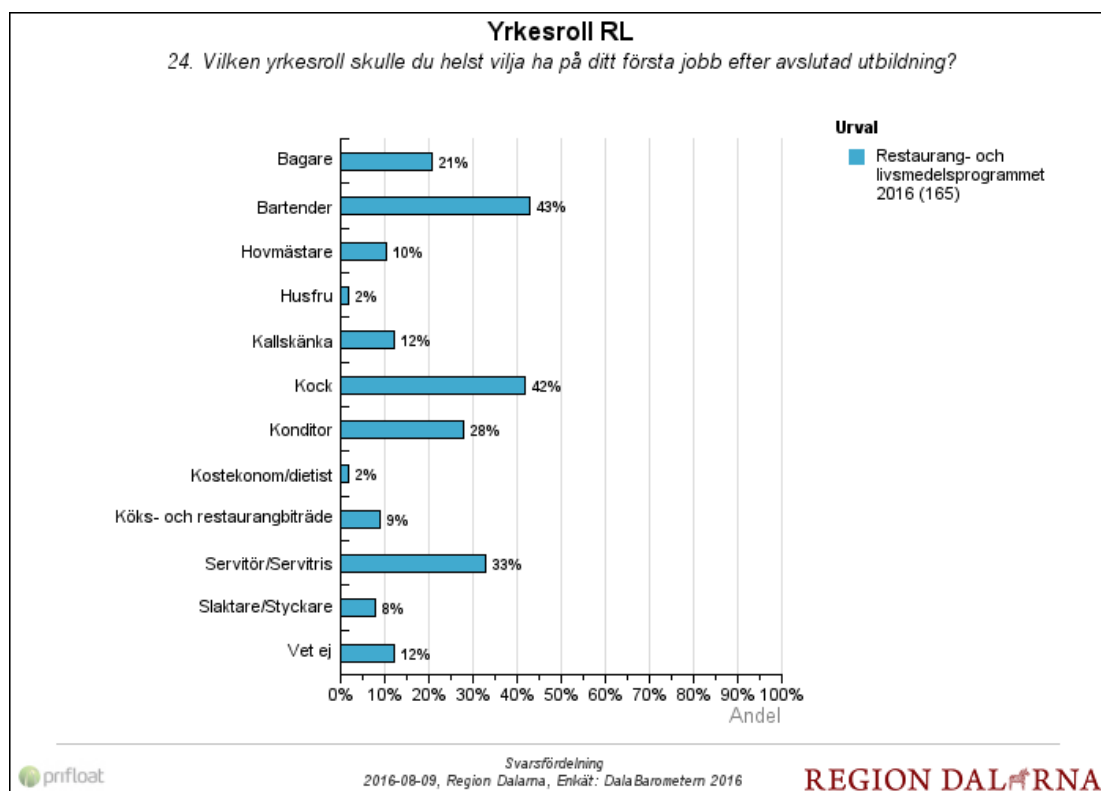

Diagram 19 Önskad yrkesroll efter avslutad utbildning för RL-elever

Drivkrafter, karriärmål och yrkesområden hos Högskolan Dalarnas studenter

Drivkrafter

Största drivkraften för högskolestudenter var, liknande gymnasieelever, *Intresse*, följt av *Personlig utveckling*. Några av skillnaderna som kan uppmärksammas i jämförelse med gymnasieelever:

- *Ekonomi* var betydligt viktigare för gymnasieelever än för högskolestudenter
- *Personlig utveckling* var av större vikt för högskolestudenter än gymnasieelever
- *Samhällsnytta* var också av större vikt för högskolestudenter än gymnasieelever

Några av skillnaderna mellan olika högskoleprogram/inriktningar var:

- *Intresse* var visserligen viktigt för studenter inom Teknik, men inte i lika stor utsträckning som för andra program
- Studenter inom Bygg och Anläggning, Teknik och Data/IT drivs i högre grad av *Ekonomi* än studenter inom Vård och Omsorg
- *Skapande* var framför allt en viktig drivkraft för studenter inom Data/IT, till viss del för program inom Bygg och Anläggning och Teknik, men nästan inte alls för studenter inom Vård och Omsorg
- Att få arbeta med *Människor* var framför allt en drivkraft inom Vård och Omsorg, men i betydligt mindre omfattning för de som vidareutbildar sig från Sjuksköterska än från övriga program inom Vård och Omsorg. Observera dock att antalet för vidareutbildande sjuksköterskor var under 30, resultaten för dem ska därför tolkas med försiktighet
- *Samhällsnytta* följer samma trend som ovan för Människor, men samhällsnytta var också en stor drivkraft för studenter inom Bygg och anläggning

Drivkrafter: Vilka av följande drivkrafter betydde mest för dig vid val av utbildning/program?	Antal	Bygg- och anläggning (Byggarbetsledarprogrammet, Byggingenjör) 2016	Teknik (Energiteknik - Högskoleingenjörsprogram, Energiteknikerprogrammet, Högskoleingenjörsprogram i Maskinteknik - Industriell utveckling och ledarskap, Tekniskt basär) 2016	Utveckling av e Tjänster 2016	Systemvetenskapliga programmet 2016	Sjuksköterskeprogrammet 2016	Specialistsjuksköterskeutbildningar (Barnmorskeprogrammet, Inriktning mot psykiatrisk vård, Distriktsköterska) 2016	Socionomprogrammet 2016
1. INTRESSE - Jag är väldigt intresserad av det här ämnesområdet	31	77%	52%	69%	85%	73%	79%	79%
2. FRIHET - Jag vill ha ett jobb med stor frihet	31	32%	18%	39%	33%	22%	21%	11%
3. EKONOMI - Jag vill ha ett jobb med hög lön och bra förmåner	31	35%	27%	22%	58%	9%	8%	6%
4. SKAPANDE - Jag vill ha ett jobb där jag får utveckla/skapa nya produkter/tjänster	31	16%	21%	43%	39%	3%	0%	0%
5. PERSONLIG UTVECKLING - Jag vill ha ett jobb med spännande utmaningar och få möjlighet att ständigt utvecklas	31	74%	61%	44%	52%	65%	71%	51%
6. MÄNNISKOR - Jag vill ha ett jobb där jag får arbeta med många trevliga och spännande människor	31	32%	9%	9%	21%	67%	33%	57%
7. SAMHÄLLSNYTTA - Jag vill arbeta med saker som skapar nytta för människor och samhället	31	45%	24%	15%	15%	56%	29%	74%
8. ANDRA FAKTORER - Det var andra faktorer såsom själva skolan, lärarna, orten, kompisar etc.	31	13%	18%	17%	21%	6%	0%	4%

Tabell 5 Drivkrafter för val av högskoleutbildning

Karriärmål

Viktigaste karriärmålen för högskolestudenter var, liknande som för gymnasieelever, *Bygga upp en god privatekonomi* och *Skapa jämvikt mellan privatliv och karriär*.

Några av skillnaderna som kan uppmärksammas i jämförelse med gymnasieelever:

- *Bygga upp en god privatekonomi* var ett viktigare karriärmål för gymnasieelever än för högskolestudenter (även om det alltså var av stor vikt även för högskolestudenter)
- En större andel gymnasieelever angav *Arbeta internationellt* än högskolestudenter
- *Självständig arbetsroll* var av större vikt för högskolestudenter än gymnasieelever
- *Bidra till samhällsutvecklingen* var ett viktigare karriärmål för högskolestudenter än gymnasieelever
- *Få specialistkompetens* var viktigare för högskolestudenter än för gymnasieelever

Några av skillnaderna mellan olika högskoleprogram/inriktningar var:

- *Bygga upp en god privatekonomi* var viktigt för en stor andel studenter inom samtliga program, men främst för studenter i Systemvetenskapliga programmet och i mindre utsträckning för studenter inom Vård och omsorg
- *Arbete som innebär allt större utmaningar* var framför allt karriärmål för studenter inom Bygg- och anläggning, Teknik och Sjuksköterskeprogrammet
- *Bidra till samhällsutvecklingen* var framför allt karriärmål för studenter inom Bygg- och anläggning, Teknik, Sjuksköterskeprogrammet och Socionomprogrammet. Notera att för studenterna som vidareutbildar sig från sjuksköterska har dock en väldigt liten andel angett detta som karriärmål
- Att *Starta ett företag* var generellt inget stort karriärmål bland studenterna, men en relativt stor andel har ändå angett det bland studenterna inom Bygg- och Anläggning och Utveckling av eTjänster
- *Leda projekt* och *Uppnå ledande befattning* var främst viktigt för studenter inom Bygg- och Anläggning
- *Utveckla nya produkter* var främst viktigt för studenter inom Data/IT, och till viss del även för studenter inom Teknik. För övriga program var det en ytterst liten andel av studenterna som angav det som ett av de viktigaste målen
- Att *få specialistkompetens* var främst intressant för studenter som läser eller vidareutbildar sig från Sjuksköterskeprogrammet

Karriärmål: Vilka karriärmål tycker du är viktigast för dig att uppnå i framtiden?		Bygg- och anläggning (Byggarbetsledarprogrammet, Byggingenjör) 2016	Teknik (Energit teknik - Högskoleingenjörsprogram, Energiteknikerprogrammet, Högskoleingenjörsprogram i Maskinteknik - Industriell utveckling och ledarskap, Tekniskt basär) 2016	Utveckling av e Tjänster 2016	Systemvetenskapliga programmet 2016	Sjuksköterskeprogrammet 2016	Specialistsjuksköterskeutbildningar (Barnmorskeprogrammet, Inriktning mot psykiatrisk vård, Distriktsköterska) 2016	Socionomprogrammet 2016
	Antal	31	33	54	33	147	24	47
1. Skapa jämvikt mellan privatliv och karriär		58%	45%	50%	45%	41%	58%	49%
2. Bygga upp en god privatekonomi		55%	55%	54%	76%	35%	42%	45%
3. Självständig arbetsroll		26%	27%	33%	27%	37%	42%	23%
4. Arbete som innebär allt större utmaningar		48%	36%	9%	27%	38%	21%	23%
5. Arbeta internationellt		10%	6%	15%	18%	12%	13%	4%
6. Bidra till samhällsutvecklingen		42%	33%	13%	18%	35%	4%	62%
7. Starta ett företag		23%	6%	24%	12%	2%	0%	4%
8. Leda projekt		35%	15%	15%	21%	8%	4%	11%
9. Utveckla nya produkter		3%	18%	31%	36%	1%	0%	0%
10. Byta tjänst inom företaget/organisationen		3%	3%	9%	3%	6%	4%	0%
11. Uppnå ledande befattning		39%	3%	0%	18%	10%	0%	17%
12. Få specialistkompetens		19%	33%	17%	27%	57%	58%	17%
13. Annat (beskriv)		3%	0%	0%	0%	1%	0%	4%

Tabell 6. Karriärmål för högskolestudenter

Gren inom bygg- och anläggning (studenter inom Bygg och Anläggning)

För studenterna inom Bygg och anläggning var *Byggnader* klart mer intressant att jobba med än *Infrastruktur*, 67% ville främst arbeta med Byggnader men endast 7% med Infrastruktur. Detta är väldigt likt hur gymnasieeleverna på Bygg- och anläggningsprogrammet värderade samma fråga. Den främsta skillnaden i jämförelse med gymnasieeleverna är att fler högskolestudenter angav *Båda är lika intressanta*, och en mindre andel högskolestudenter svarade *Inget av dem intresserar mig*. Visserligen är det naturligt att studenterna på högskolan ska vara mer säkra på att de vill arbeta inom Bygg och anläggning, men det är ändå glädjande att 0% angav att inget av dem är intressant, d.v.s. ingen student har ångrat sitt val av utbildning utifrån denna aspekt.

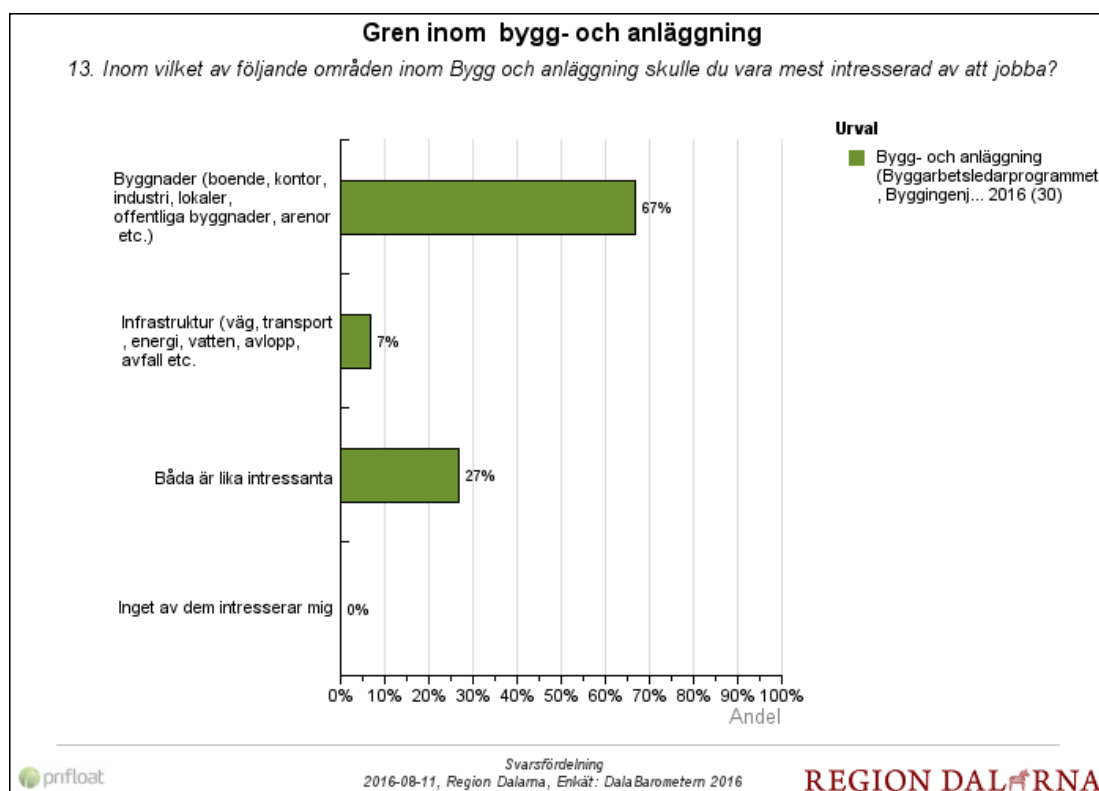

Diagram 20. Attityd till att arbeta inom olika Bygg- och anläggningsområden för högskolestudenter (Byggarbetsledarprogrammet och Byggingenjörer)

Skede i byggprocessen (Byggingenjörer)

Vilket/vilka av de olika skedena i byggprocessen är *Byggingenjörer* mest intresserad av att jobba inom?

Tyvärr har endast 10 byggingenjörsstudenter besvarat undersökningen, resultatet ska därför tolkas ytterst försiktigt. Samtliga av dessa angav att de är intresserade av *Tidiga skeden (program och projektering)*. Hälften angav att de är intresserade av *Produktion*, och två studenter var intresserade av *Drift och förvaltning*.

DEL 2:

Vart kommer Dalarnas ungdom arbeta i framtiden?

Vi frågade eleverna/studenterna dels var de tror att de kommer att jobba direkt efter avslutad utbildning och dels var de tror att de kommer att jobba tre år efter avslutad utbildning. Niondeklassare fick endast frågan kring var de tror att de kommer att jobba direkt efter avslutad utbildning.

Niondeklassare

Bland niondeklassarna trodde 44% att de kommer att jobba i Dalarna direkt efter att de avslutat sin utbildning, vilket var snarlikt resultatet från 2013 (jmf 2013: 45%). Den lilla förändring som kan ses sedan föregående mätning är att en något större andel tror att de kommer jobba *På annan ort i Sverige* (2016: 46%, jmf 2013: 42%) istället för *Utomlands* (2016: 10% jmf 2013: 13%).

Liknande 2013 års undersökning var tjejerna mer benägna att tro att de kommer röra på sig, men skillnaderna har minskat då killarna var mer benägna att flytta än 2013 och tjejerna går åt motsatt håll:

Eleverna med utländsk härkomst trodde i lite mindre omfattning att de kommer bo i Dalarna jämfört med de med svensk härkomst. Skillnaden har ökat något jämfört med 2013, vilket främst beror på en ökad andel bland de med utländsk härkomst som tror att de kommer bo på annan ort i Sverige.

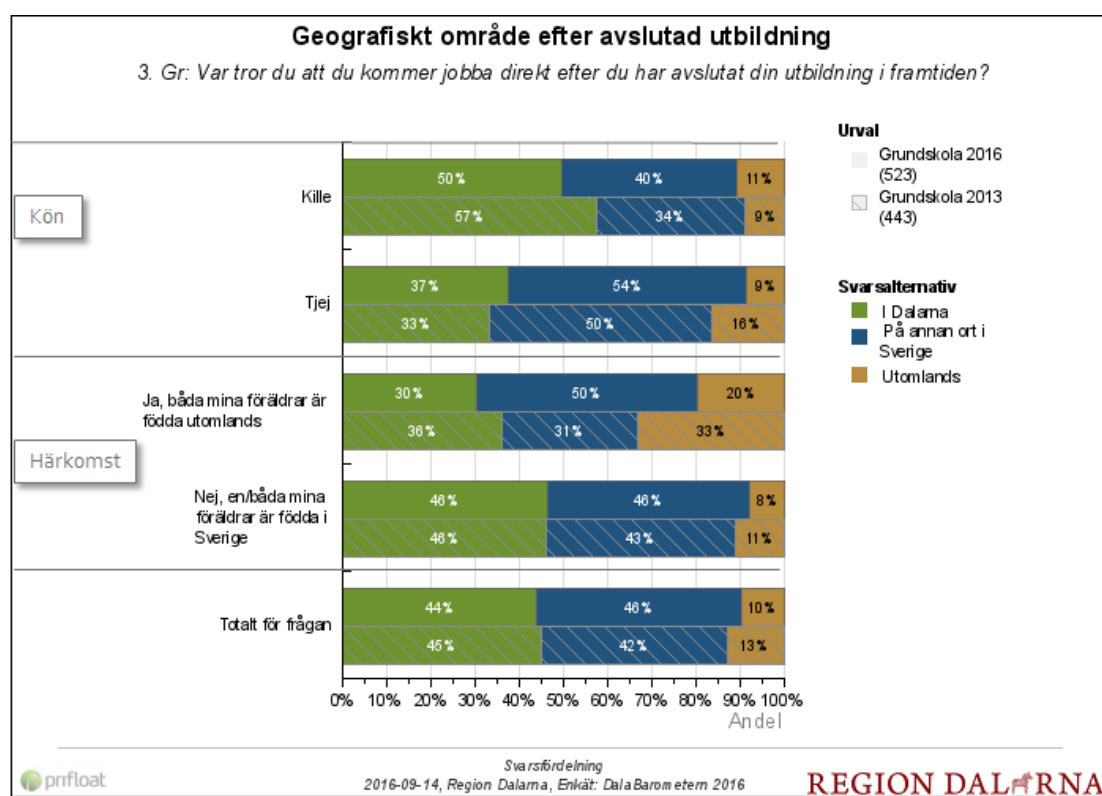

Diagram 21. Geografiskt område efter avslutad utbildning för niondeklassare

Resultatet visar inga skillnader för elever bosatt i Falun-Borlänge respektive mindre kommuner gällande var de tror att de får sitt första jobb i framtiden.

Gymnasieelever och högskolestudenter

Bland gymnasieelever (57%) och högskolestudenter (58%) ser vi en större andel som trodde att de kommer att jobba i Dalarna direkt efter att de avslutat sin utbildning i jämförelse med niondeklassarna (44%). Att gymnasieeleverna och högskolestudenterna i princip ligger på samma nivå är intressant, eftersom programmet *Utveckling av eTjänster* är en nätbaserad utbildning, och av dessa studenter trodde bara 4% att de kommer bo i Dalarna. Slutsatsen som kan dras är att för övriga högskolestudenter är det en större andel som trodde att de kommer bo i Dalarna i jämförelse med gymnasieeleverna.

Inte heller för kön eller för de från Falun-Borlänge kontra övriga kommuner fanns några större skillnader. För de med *utländsk härkomst* var det dock en mindre andel som trodde att de kommer bo i Dalarna (utländsk härkomst: 46%, Svensk härkomst 59%).

När man jämför svaren på ovanstående fråga med frågan *Var tror du att du kommer att jobba tre år efter avslutad utbildning?* visar det att en större andel trodde att de kommer arbeta utanför Dalarna då, framför allt bland gymnasieeleverna; 57% bland gymnasieeleverna trodde att de kommer jobba i Dalarna direkt efter utbildningen är avslutad, men endast 30% trodde detsamma tre år efter avslutad utbildning.

När resultaten bryts ned på enskilda program och branschriktningar så finns det också vissa variationer, men också många likheter. För gymnasieelever kan det konstateras:

- Eleverna på HT, NA och TE var minst benägna att tro att de kommer jobba i Dalarna (både direkt efter avslutad utbildning och 3 år efter avslutad utbildning)
- Andelen elever som trodde att de kommer jobba i Dalarna tre år efter avslutad utbildning var mindre än motsvarande andel direkt efter avslutad utbildning. Generellt är minskningen ca 25-30%, men eleverna på RL sticker ut. Där var minskningen större än för övriga program, 42% minskning.
- Det var främst eleverna inom HT som trodde att de kommer arbeta utomlands, framför allt var andelen elever stor för tre år efter avslutad utbildning (51%)

För högskolestudenter ska slutsatser dras med viss försiktighet. Dels var det få svarande i vissa grupper, och dels är vissa utbildningar nätbaserade (*Utveckling av eTjänster*), så då är det naturligt att andelen som tror de ska arbeta i Dalarna är liten. En intressant iakttagelse är ändå att även för högskolestudenterna var andelen som trodde att de kommer jobba i Dalarna tre år efter avslutad utbildning mindre än motsvarande andel direkt efter avslutad utbildning, dock inte alls i samma utsträckning som bland gymnasieeleverna. Studenterna inom *Systemvetenskapliga programmet* sticker ut, dessa var de enda som hade en större andel som trodde att de kommer som jobba i Dalarna tre år efter avslutad utbildning, i jämförelse med direkt efter avslutad utbildning.

		Fråga 34. Var tror du att du kommer att jobba direkt efter avslutad utbildning ?				Fråga 35. Var tror du att du jobbar tre år efter avslutad utbildning ?		
Geografiskt område efter avslutad utbildning/tre år efter avslutad utbildning		Antal	Dalarna	På annan ort i Sverige	Utomlands	Dalarna	På annan ort i Sverige	Utomlands
Gymnasienivå	Bygg- och anläggningsprogrammet (BA), 2016	378	73%	23%	4%	48%	45%	7%
	Naturvetenskapsprogrammet (NA), 2016	348	39%	49%	12%	13%	64%	23%
	Teknikprogrammet (TE), 2016	283	43%	50%	7%	18%	62%	20%
	Industri tekniska programmet (IN), 2016	102	80%	15%	5%	58%	33%	10%
	Restaurang- och livsmedelsprogrammet (RL), 2016	156	67%	24%	10%	25%	52%	23%
	Hotell och turismprogrammet (HT), 2016	60	35%	43%	22%	5%	44%	51%
	Vård- och omsorgsprogrammet (VO), 2016	155	72%	22%	6%	41%	40%	19%
Högskolenivå	Bygg- och anläggning (Byggarbetsledarprogrammet, Byggingenjör) 2016	31	65%	35%	0%	58%	39%	3%
	Teknik (Energiteknik - Högskoleingenjörsprogram, Energiteknikerprogrammet, Högskoleingenjörsprogram i Maskinteknik - Industriell utveckling och ledarskap, Tekniskt basår) 2016	33	55%	39%	6%	45%	48%	6%
	Utveckling av eTjänster 2016	53	4%	83%	13%	0%	77%	23%
	Systemvetenskapliga programmet 2016	32	50%	50%	0%	53%	44%	3%
	Sjuksköterskeprogrammet 2016	147	68%	27%	5%	60%	34%	6%
	Specialistsjuksköterskeutbildningar (Barnmorskeprogrammet, Inriktning mot psykiatrisk vård, Distriktsköterska) 2016	24	61%	39%	0%	50%	42%	8%
	Socionomprogrammet 2016	47	87%	13%	0%	72%	23%	4%

Tabell 7. Geografiskt område efter avslutad utbildning/tre år efter avslutad utbildning för gymnasieelever och högskolestudenter

Framtidstro

Studenters och elevers (gymnasienivå) generella framtidstro fångas in av frågeställningarna nedan:

- *Känner du dig väl förberedd att möta arbetsgivarnas förväntningar och krav när du kommer ut i arbetslivet?*
- *Hur sannolikt är det att du, inom sex månader efter avslutad utbildning, fått jobb inom det yrke du utbildar dig till?*

Övergripande kring förberedda inför arbetslivet

En intressant iakttagelse är att en större andel gymnasieelever kände sig förberedda än högskolestudenter. 69% av gymnasieeleverna kände sig *Till stor del* eller *Helt* redo att möta arbetsgivarnas förväntningar och krav, motsvarande siffra för högskolestudenterna var 51%. Viktigt att poängtera är att denna fråga inte ställdes till Högskoleförberedande program på gymnasiet, d.v.s. NA och TE, samt Tekniskt basår/termin. Att Yrkesprogrammen har en stor andel elever som känner sig redo är naturligt, men att endast lite drygt varannan högskolestudent känner sig redo är lite förvånande. Orsaken till att andelen var lägre bland högskolestudenter går det att spekulera i, en möjlig orsak är att högskolestudenterna ställer (för?) höga krav på sig själva och det speglar av sig i vad de tror arbetslivet förväntar sig.

Vissa skillnader kan ses för kön respektive härkomst. Killar kände sig i något större utsträckning redo, 69% kontra 59% för tjejer. Elever/studenter med utländsk härkomst kände sig i större utsträckning redo, 78% kontra 62% för de med svensk härkomst. Elever/studenter från Falun/Borlänge kände sig ungefär lika redo som de från övriga kommuner i Dalarna.

Övergripande kring möjlighet att få jobb efter utbildningen

Den totala andelen som har framtidstro på att få jobb inom det yrke man utbildar sig till efter utbildningen är hög, 81% av eleverna/studenterna har angett *Ganska sannolikt* eller *Mycket sannolikt* att de har jobb inom sex månader efter avslutad utbildning inom det yrke/bransch de utbildar sig till. Även denna fråga exkluderade eleverna på Högskoleförberedande program samt studenterna på Tekniskt basår/termin.

Högskolestudenterna har något större framtidstro till att få jobb än gymnasieeleverna (Högskolestudenter: 86%, Gymnasieelever: 79%). Angående kön är tjejer något mer positiva, 85% kontra 78% för killar. Intressant med tanke på föregående frågeställning, högskolestudenter/tjejer tror alltså i högre utsträckning att de kommer få arbeta inom 6 månader efter avslutad utbildning, men känner sig mindre redo än gymnasieelever/killar! För härkomst kunde inga större skillnader ses, inte heller för elever/studenter från Falun/Borlänge kontra övriga kommuner i Dalarna.

Förberedda inför arbetslivet och möjlighet att få jobb efter utbildningen nedbrutet på enskilda program och branschinriktningar

När resultaten bryts ned på enskilda program och branschinriktningar så finns vissa variationer, men också många likheter. För gymnasielever kan det konstateras:

- För frågan kring förberedd att möta arbetsgivarnas förväntningar var resultaten mellan de olika Yrkesprogrammen väldigt jämna, med VO i topp, 73% positiva
- För sannolikheten att få jobb inom 6 månader efter avslutad utbildning var RL mest positiva tätt följt av VO

För högskolestudenter kan det konstateras:

- För frågan kring förberedd att möta arbetsgivarnas förväntningar var resultaten varierande, med studenterna på *Specialistsjuksköterskeutbildningar* känner sig mest förberedda (75% positiva, dock endast 24 svarande i den gruppen). För flera program/branschinriktningar kände sig tyvärr färre än hälften av studenterna redo att möta arbetsgivarnas förväntningar och krav. Minst redo att möta förväntningarna/kraven var de inom *Systemvetenskapliga programmet*, *Sjuksköterskeprogrammet* samt högskoleutbildningar inom *Bygg och anläggning*
- Betydligt fler var positiva till sannolikheten att få arbete inom sex månader efter avslutad utbildning. Studenterna inom *Vård och omsorg* var mest positiva, med Socionomprogrammet i topp, hela 98%!

		Fråga 38		Fråga 39	
		Alternativ:		Alternativ:	
		1 Inte alls		1 Mycket osannolikt	
		2 Till liten del		2 Ganska osannolikt	
		3 Delvis		3 Varken eller	
		4 Till stor del		4 Ganska sannolikt	
		5 Helt		5 Mycket sannolikt	
				Fråga 38. Känner du dig väl förberedd att möta arbetsgivarnas förväntningar och krav när du kommer ut i arbetslivet?	
				Fråga 39. Hur sannolikt är det att du, inom sex månader efter avslutad utbildning, fått jobb inom det yrke du utbildar dig till?	
Framtidstro		Antal		Positiv andel	
Gymnasienivå	Bygg- och anläggningsprogrammet (BA), 2016	372		69%	
	Industri tekniska programmet (IN), 2016	103		68%	
	Restaurang- och livsmedelsprogrammet (RL), 2016	163		70%	
	Hotell och turismprogrammet (HT), 2016	65		65%	
	Vård- och omsorgsprogrammet (VO), 2016	157		73%	
	Bygg- och anläggning (Byggarbetsledarprogrammet, Byggingenjör) 2016	31		48%	
Högskolenivå	Teknik (Energiteknik - Högskoleingenjörprogram, Energiteknikerprogrammet, Högskoleingenjörprogram i Maskinteknik - Industriell utveckling och ledarskap) 2016	18		67%	
	Utveckling av eTjänster 2016	54		53%	
	Systemvetenskapliga programmet 2016	32		38%	
	Sjuksköterskeprogrammet 2016	145		48%	
	Specialistsjuksköterskeutbildningar (Barnmorskeprogrammet, Inriktning mot psykiatrisk vård, Distriktsköterska) 2016	24		75%	
	Socionomprogrammet 2016	47		55%	
				98%	

Tabell 8. Framtidstro för gymnasieelever och högskolestudenter

Intresse för bransch

Hur intresserade var elever och studenter på länets utbildningar att jobba inom branschen de utbildar sig för? För gymnasiet yrkesprogram låg BA i topp med 83% som angav *Ganska intresserade* eller *Mycket intresserade* av den bransch de utbildar sig för, tätt följt av VO (82%). Tyvärr var totalt sett andelen intresserade störst i Årskurs 1, 88%, och minskade i Årskurs 2 till 78% och endast 69% i Årskurs 3. Trenden var densamma för samtliga av gymnasiet yrkesprogram.

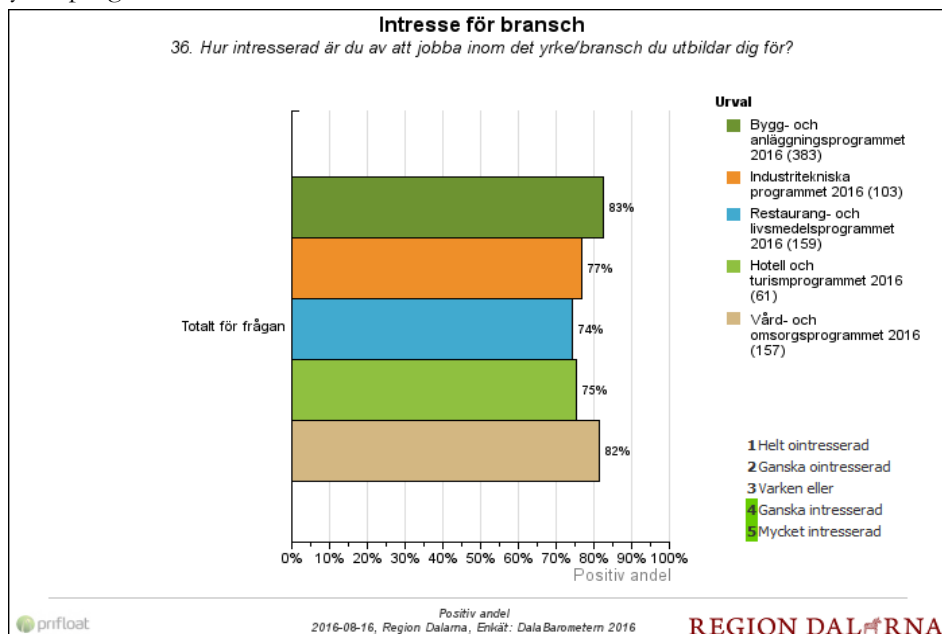

Diagram 22 Intresse för branschen gymnasieelever utbildar sig till

För studenterna vid Högskolan var intresset naturligt nog är större, på många utbildningar var samtliga studenter intresserade av branschen. Skillnaderna mellan gymnasiet och högskolan kanske inte är så överraskande, och att intresset minskade i takt med årskurserna för gymnasieeleverna kan troligen förklaras med att vissa elever känner att de valt fel program eller tröttnat, men ändå inte vill hoppa av. För högskolestudenter i samma sits är det naturligt att hoppa av och de som hoppat av deltar inte i undersökningen. En annan trolig orsak till skillnaden är att högskolestudenter troligen har en högre personlig mognad och i större utsträckning vet vad de vill utbilda sig till jämfört med gymnasieelever.

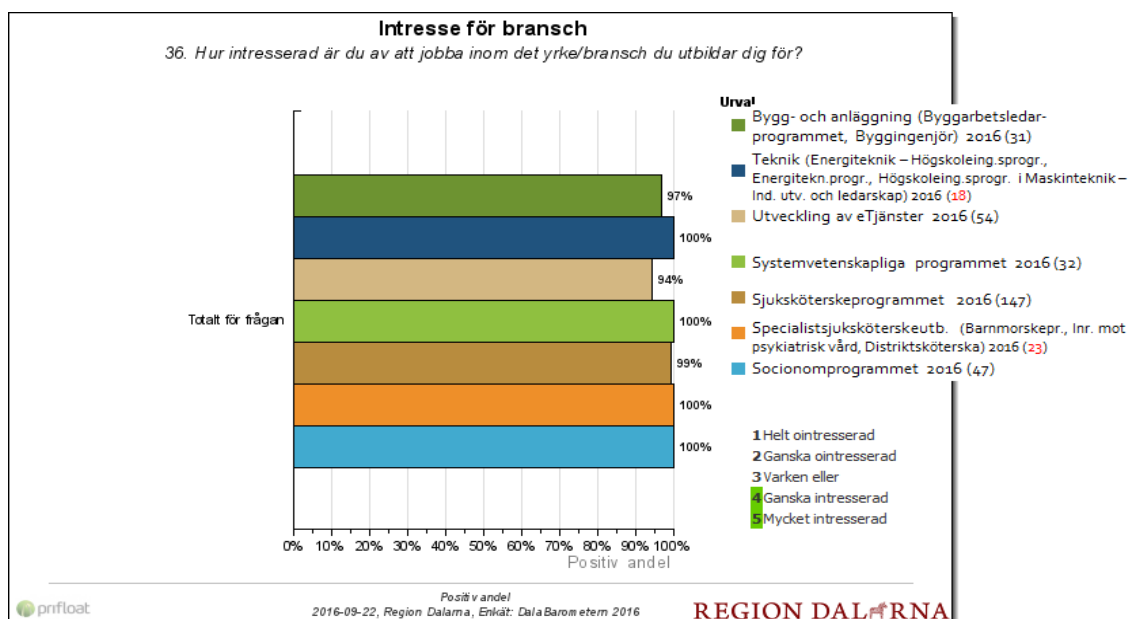

Diagram 23. Intresse för branschen högskolestudenter utbildar sig till

Antal år inom branschen

Hur länge efter avslutad utbildning trodde eleverna och studenterna på länets utbildningar att de kommer att stanna inom branschen de utbildar sig för?

De som sökt sig till Högscholan trodde i hög utsträckning att de kommer stanna länge i branschen, totalt angav 76% *Mer än 15 år*, motsvarande siffra för gymnasiet yrkesprogram var 44%. De med utländsk härkomst var något mindre benägna att stanna länge i branschen i jämförelse med de med Svensk härkomst. 38% av de med Utländsk härkomst och 56% av de med Svensk härkomst angav *Mer än 15 år*.

För gymnasieprogrammen var eleverna inom BA och IN de som tror sig arbeta inom sin bransch längst. 54% av eleverna inom dessa program trodde att de kommer arbeta *Mer än 15 år* i respektive bransch. En intressant iakttagelse i sammanhanget är att IN även hade flest andel elever som angett *Tror inte att jag kommer att jobba inom denna bransch*. Var tionde elev på IN trodde inte att de kommer arbeta i branschen. Detta innebär att IN hade färre elever som svarat att de kommer arbeta i branschen max 6 månader till max 15 år, i jämförelse med övriga program. Elever inom HT hade minst andel, 17%, som svarat *Mer än 15 år*, men hade istället störst andel som svarat *Max 15 år* och *Max 3 år*.

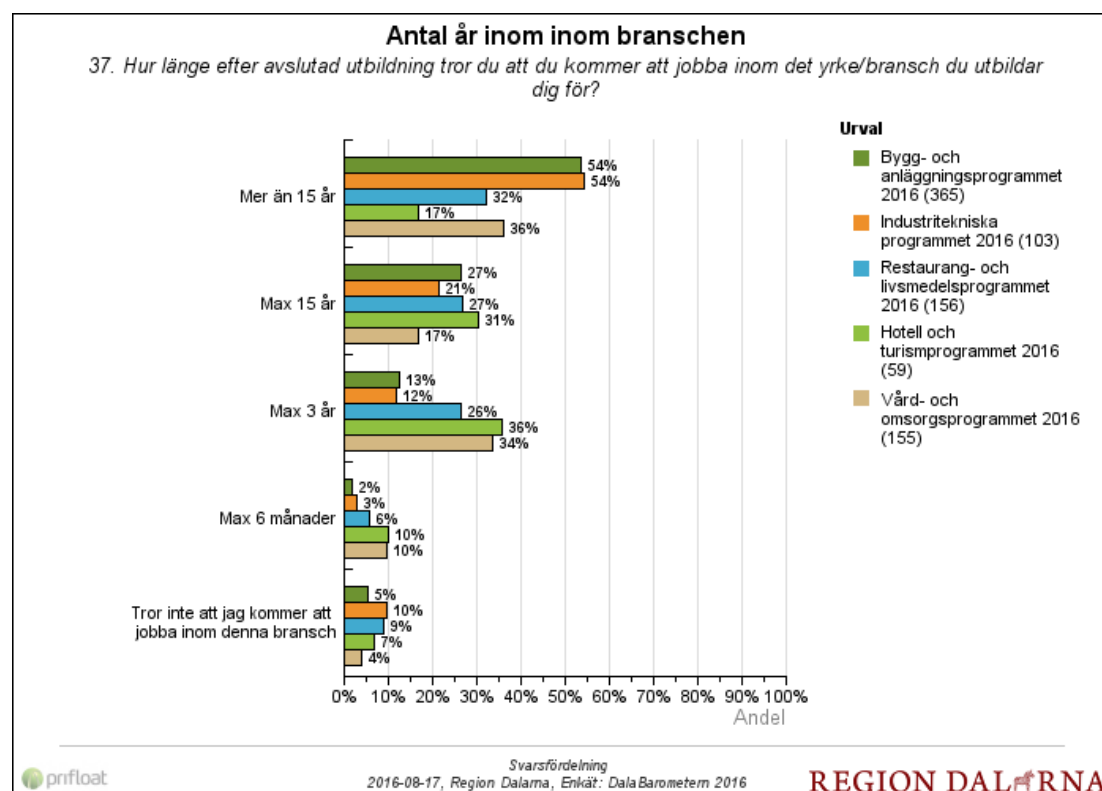

Diagram 24. Antal år inom branschen gymnasieelever utbildar sig till

Studenter på högskolan tänker sig överlag jobba länge inom den bransch/yrke de utbildar sig till. Flertalet program/branschinriktningar hade 85% eller fler av studenterna som tänker sig arbeta *Mer än 15 år* inom yrket/branschen de utbildar sig till. Studenter inom *Bygg och Anläggning* hade något färre i denna grupp, 74%, medan studenter inom *Teknik* och *Utveckling av eTjänster* hade betydligt färre i denna grupp jämfört med övriga, 44% vardera.

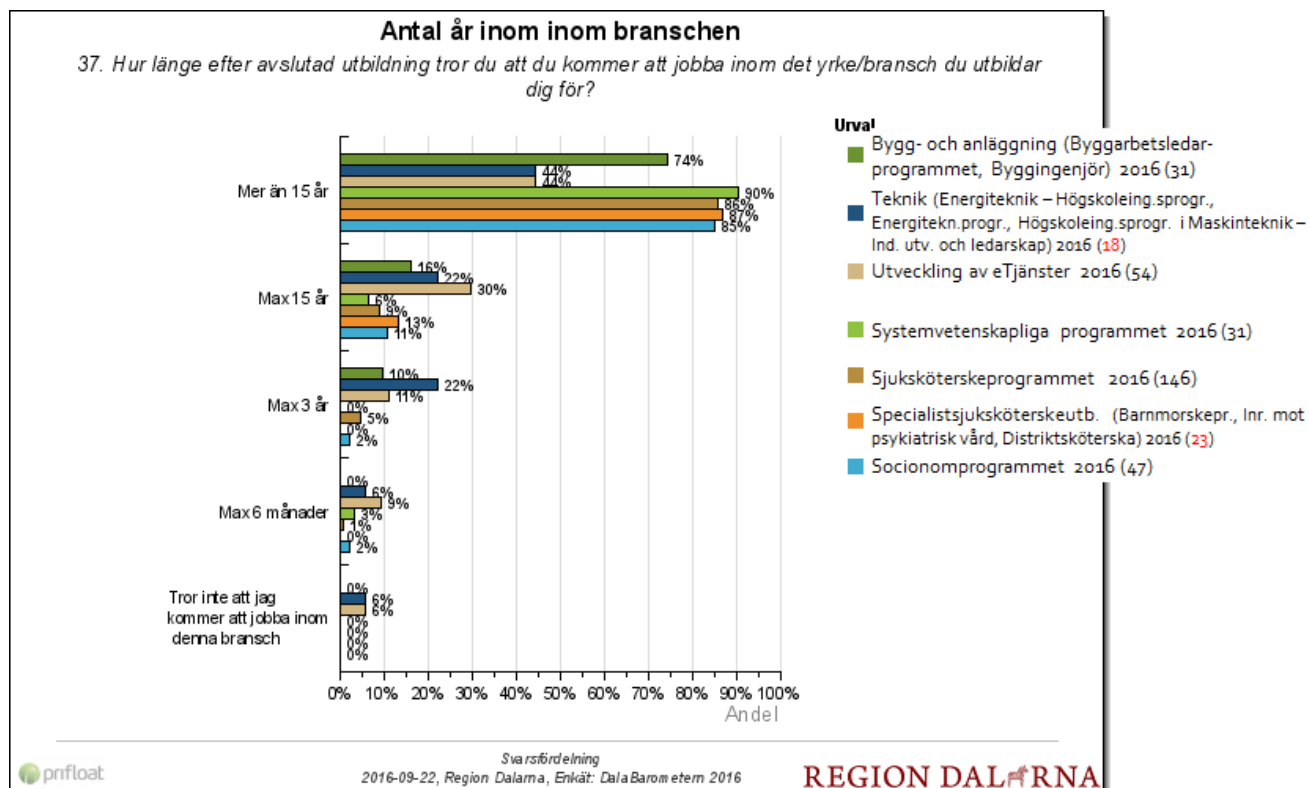

Diagram 25. Antal år inom branschen högskolestudenter utbildar sig till

Attityd och intention till framtida möjligheter

Vilka möjligheter ser då elever och studenter att deras utbildning och framtida bransch ger dem? För att få svar på detta har frågeställningarna nedan ställts, kopplade till ett antal tänkbara möjligheter:

- Hur intresserad är du av följande möjligheter i framtiden?
(dvs. attitydfråga som besvarar hur stort intresse som finns)
- Hur sannolikt är det att du i framtiden kommer att...
(dvs. intentionsfråga som besvarar om det är sannolikt att man kommer att genomföra möjligheten)

Tabellen nedan visar andelen som svarade *Ganska intresserad* eller *Mycket intresserad* på fråga 1 samt *Ganska sannolikt* eller *Mycket sannolikt* på fråga 2 ovan. Desto högre andel som angav *Ganska*- eller *Mycket intresserad/sannolikt*, desto grönare färgmarkering.

Även den skillnad mellan attityd och intention som förekom är intressant. För dessa är färgmarkeringen annorlunda; När andelen som *sannolikt kommer genomföra* var mindre än andelen *intresserade* rödmarkeras talet (minustal). När det däremot var fler som *sannolikt kommer genomföra* än vad som är *intresserade*, blåmarkeras talet (plustal). När andelarna var ungefär lika stora grönmarkeras talen (nära nollvärde), Detta eftersom det är positivt om man faktiskt tror att man i framtiden kommer genomföra det som man är intresserad av.

För gymnasielever kan det konstateras:

- Det fanns överlag ett ganska stort intresse för att *Starta eget, Jobba som chef/ledare* och *Arbeta utomlands*. Andelen elever som trodde att de faktiskt kommer genomföra dessa möjligheter var dock betydligt mindre, ofta runt 20% färre. Elever inom HT stack ut något gällande *Arbeta utomlands*. Dels var eleverna väldigt intresserade av att arbeta utomlands, dels trodde en stor andel att de faktiskt kommer göra det.
- För *Läsa vidare* var det större variationer mellan olika program. Eleverna inom Högskoleförberedande program, var mer intresserade än eleverna inom Yrkesprogram, vilket knappast är överraskande. Elever inom VO stack ut bland Yrkesprogrammen, 7 av 10 elever inom VO var intresserade av att läsa vidare medan det för övriga Yrkesprogram var ungefär 1 av 4 som var intresserade.
- För *Läsa vidare* var det betydligt bättre samstämmighet mellan intresse och sannolikhet att genomföra än för övriga möjligheter. Den lilla variation som fanns är främst för HT och NA, och i dessa fall var variationen att fler trodde de kommer läsa vidare än som var intresserade av det, vilket inte förekom bland de andra möjligheterna. En trolig orsak till detta är att vissa elever upplever att det ändå är deras bästa alternativ efter gymnasiestudierna, trots att de inte är speciellt intresserade.

För högskolestudenter kan det konstateras:

- Intresset för *Starta eget* varierade, störst intresse hade studenter inom *Data/IT*, minst intresse fanns från studenter på *Sjuksköterskeprogrammet*. Andelen studenter som trodde att de faktiskt kommer starta eget var mindre, men skillnaden var generellt inte lika stor som för gymnasiet. Studenter inom *Bygg och anläggning* och på *Sjuksköterskeprogrammet* hade hög samstämmighet, d.v.s. liknande andel intresserade och andel som trodde att de faktiskt kommer genomföra.
- *Läsa vidare* var studenterna generellt ganska intresserade av. Liknande gymnasieeleverna var det bra samstämmighet för intresset och hur många som faktiskt trodde att de kommer läsa vidare. Undantagen var studenter inom *Bygg- och anläggning* samt *Teknik*. För den sistnämnda är det dock viktigt att poängtera att studenterna som läser *Tekniskt basår* exkluderades för frågorna kring att läsa vidare, detta eftersom det ansågs som självklart för dessa studenter att läsa vidare. Detta innebär att också att det var få svarande för *Teknik* och dessa frågor, så resultatet ska tolkas med försiktighet.
- Intresset för *Jobba som chef/ledare* var generellt högt, framförallt för studenter inom *Bygg och Anläggning*. Studenter på *Specialistsjuksköterskeutbildningar* var dock inte speciellt intresserade. Studenter inom *Systemvetenskapliga programmet*, *Sjuksköterskeprogrammet* och inom *Teknik* stack ut på så sätt att de hade en låg andel studenter som trodde att de faktiskt kommer jobba som chef i förhållande till antalet intresserade, om man jämför dem mot övriga program/inriktningar.
- Angående *Arbeta utomlands* stack studenter inom *Bygg och anläggning* ut. De var intresserade av att arbeta utomlands, men väldigt få trodde att de faktiskt kommer göra det. Studenterna som hade störst samstämmighet mellan intresse och sannolikhet att de kommer arbeta utomlands var studenterna på *Utveckling av eTjänster* följt av studenter inom *Teknik*.

Högskolestudenterna som uttryckte olika stort intresse i förhållande till sannolikheten att genomföra hade också möjligheten att kommentera differensen. Anledningen till att gymnasieeleverna inte fick dessa frågor var p.g.a. att frågorna inte lämpar sig för pappersenkäter, vilket gymnasieeleverna fick besvara.

- Övergripande frågeställningen för fritextfrågorna till högskolestudenter var:
- Du har svarat att du är INTRESSERAD av möjligheten/möjligheterna nedan men även att du är TVEKSAM till att du i framtiden kommer att genomföra en eller flera av dem. Vilka eventuella hinder ser du? Kommentera!

- Du har svarat att du är OINTRESSERAD av möjligheten/möjligheterna nedan men även att det kan vara TROLIGT att du i framtiden kommer att genomföra en eller flera av dem. Kommentera!

Av kommentarerna för INTRESSERAD men TVEKSAM att genomföra kan det bl.a. lyftas fram att:

- För *Starta eget företag* såg många *tid* och *ekonomi* som hinder för att de inte kommer genomföra det
- För *Läsa vidare* var det också många som såg *ekonomi* som ett hinder, både på så sätt att de tjänar mer om de arbetar samt att de inte kan få CSN-stöd så länge till. Vissa lyfte också fram att de är relativt nya på sin utbildning och just nu låter det intressant att läsa vidare, men de trodde att de kommer bli *skoltrötta* senare
- För *Jobba som ledare/chef* kommenterade studenterna bl.a. att de inte själva helt styr om det kommer bli verklighet, vissa trodde inte tillräckligt mycket på sig själva och kände viss osäkerhet kring om de skulle passa som chef, även om de själva var intresserade av att bli det.
- Angående *Arbeta utomlands* var det många som kommenterade att de har *familj* att ta hänsyn till, alternativt att de planerar att skaffa familj inom kort.

För det andra perspektivet, att studenterna är OINTRESSERADE men anser det TROLIGT att de ändå kommer genomföra det, var det generellt få kommentarer. Undantaget var *Jobba som ledare/chef*, där lyfte många fram att de inte är intresserade idag, men att det säkerligen kan ändras senare under deras arbetsliv och då är det troligt att de kommer bli chef/ledare också.

Fråga 40		Fråga 41		Fråga 40 Hur intresserad är du av följande möjligheter i framtiden?				Fråga 41 Hur sannolikt är det att du i framtiden kommer att ...				Differens, andelen SANNOLIKA minus andelen INTRESSERADE (fråga 41-fråga40)				
Alternativ:		Alternativ:		Antal	Starta eget företag	↑ Läsa vidare	Jobba som ledare/chef	Arbeta utomlands	Starta eget företag	↑ Läsa vidare	Jobba som ledare/chef	Arbeta utomlands	Starta eget företag	↑ Läsa vidare	Jobba som ledare/chef	Arbeta utomlands
1 Helt ointresserad 2 Ganska ointresserad 3 Varken eller 4 Ganska intresserad 5 Mycket intresserad		1 Mycket osannolikt 2 Ganska osannolikt 3 Varken eller 4 Ganska sannolikt 5 Mycket sannolikt														
Tänkbara framtida möjligheter																
Gymnasienivå	Bygg- och anläggningsprogrammet (BA), 2016	359	54%	22%	48%	54%	29%	20%	31%	34%	-25%	-2%	-17%	-19%		
	Naturvetenskapsprogrammet (NA), 2016	349	42%	90%	67%	73%	19%	95%	47%	54%	-22%	5%	-20%	-18%		
	Teknikprogrammet (TE), 2016	280	50%	82%	64%	68%	27%	85%	42%	47%	-23%	3%	-22%	-21%		
	Industri tekniska programmet (IN), 2016	101	42%	26%	45%	54%	25%	28%	27%	31%	-17%	2%	-18%	-23%		
	Restaurang- och livsmedelsprogrammet (RL), 2016	159	57%	26%	56%	74%	38%	24%	34%	57%	-19%	-2%	-22%	-17%		
	Hotell och turismprogrammet (HT), 2016	63	52%	28%	66%	90%	35%	36%	44%	82%	-17%	8%	-22%	-9%		
Högskolenivå	Vård- och omsorgsprogrammet (VO), 2016	150	36%	70%	39%	60%	16%	72%	24%	41%	-20%	2%	-14%	-19%		
	Bygg- och anläggning (Byggarbetsledarprogrammet, Byggingenjör) 2016	31	43%	50%	84%	59%	36%	36%	83%	16%	-7%	-14%	-1%	-43%		
	Teknik (Energiteknik - Högskoleingenjörsprogram, Energiteknikerprogrammet, Högskoleingenjörsprogram i Maskinteknik - Industriell utveckling och ledarskap, Tekniskt basår) 2016	32	39%	67%	63%	42%	23%	50%	48%	38%	-16%	-17%	-14%	-4%		
	Utveckling av eTjänster 2016	53	69%	47%	49%	48%	53%	47%	46%	47%	-16%	0%	-3%	-1%		
	Systemvetenskapliga programmet 2016	33	50%	39%	44%	44%	34%	32%	28%	33%	-16%	-7%	-16%	-10%		
	Sjuksköterskeprogrammet 2016	142	15%	82%	55%	46%	9%	79%	42%	29%	-6%	-3%	-13%	-17%		
	Specialistsjuksköterskeutbildningar (Barnmorskeprogrammet, Inriktning mot psykiatrisk vård, Distriktssköterska) 2016	24	43%	70%	32%	35%	23%	63%	30%	23%	-21%	-7%	-1%	-12%		
	Socionomprogrammet 2016	47	30%	63%	49%	27%	13%	63%	49%	13%	-17%	0%	0%	-13%		

Tabell 9. Tänkbara framtida möjligheter för gymnasieelever och högskolestudenter.
*Se fotnot²

² Den exakta frågeställningen för "läsa vidare" skiljer sig mellan gymnasieelever och högskolestudenter:
Frågeställning för gymnasieelever: *Läsa vidare på högskola*
Frågeställning för högskolestudenter: *Fortsätta din akademiska karriär med ytterligare studier*

DEL 3:

Omdömen om länets utbildningar

Gymnasieskolan

Elevernas nöjdhet

Jämförelse mellan program

Eleverna fick besvara några nyckelfrågor kring nöjdhet med sin gymnasieutbildning. Viss skillnad har gjorts för Yrkesprogrammen i jämförelse med de Högskoleförberedande programmen: Yrkesprogrammen har för vissa nyckelfaktorer bedömt yrkesrelaterade områden separerat från övrigt/gymnasiegemensamma områden. Denna uppdelning är gjort så att det enklare ska gå att lokalisera vad yrkesprogramselever är nöjda respektive missnöjda med, inom nyckelområdena.

I nedanstående tabell redovisas den positiva andelen för respektive område, vilket innebär de som svarade 4 eller 5 på en 5-gradig skala. De områdena med lägst andel positiva markeras i rött, de mest positiva med grönt.

Generellt var eleverna nöjda med skolans status och rykte. För Yrkesprogrammen var eleverna oftast mer nöjda med de Yrkesrelaterade delarna än motsvarande del för Övriga/gymnasiegemensamma delar. Undantaget var elever inom HT, där andelen positiva var relativt lika, förutom för *Planering och administration* där den Yrkesrelaterade delen t.o.m. hade färre positiva än för Övriga kurser. Eleverna på HT var, i jämförelse med elever på andra Yrkesprogram, mindre nöjda med yrkesrelaterade områden. Övriga/gymnasiegemensamma områden låg på ungefär samma andel nöjda som på andra Yrkesprogram.

Eleverna på de Högskoleförberedande programmen var i jämförelse med Yrkesprogram mer positiva till *Urval av kurser*. De hade dock en betydligt lägre andel positiva till *Samverkan och kontakt med lokala/regionala företag under studietiden*. Detta är naturligt eftersom dessa elever har betydligt mindre kontakt med näringslivet än eleverna på Yrkesprogram.

För de övergripande frågorna 28 – 29 kunde eleverna lämna kommentar. Inte helt oväntat lyfte eleverna på Yrkesprogrammen fram de yrkesrelaterade kurserna som positiva, medan vissa var kritiska till en del av de övriga kurserna då de bl.a. inte såg någon koppling/nytta av ämnet i sitt kommande yrke.

Fråga 25-27		Fråga 28-30		Bygg- och anläggningsprogrammet (BA), 2016	Naturvetenskapsprogrammet (NA), 2016	Teknikprogrammet (TE), 2016	Industri tekniska programmet (IN), 2016	Restaurang- och livsmedelsprogrammet (RL), 2016	Hotell och turismprogrammet (HT), 2016	Vård- och omsorgsprogrammet (VO), 2016
Alternativ:		Alternativ:								
1 Mycket missnöjd		1 Inte alls								
2 Ganska missnöjd		2 Till liten del								
3 Varken eller		3 Delvis								
4 Ganska nöjd		4 Till stor del								
5 Mycket nöjd		5 Helt								
Omdömen om utbildningen				Antal						
25a. Skolans status och rykte				389	79%	70%	72%	76%	74%	63%
25b. Urval av kurser					78%	77%				
26a. Urval av kurser (yrkesrelaterade)					76%		70%	77%	64%	78%
27a. Urval av kurser (övriga kurser)					61%		55%	63%	60%	65%
25c. Planering och administration av utbildningen						64%	58%			
26b. Planering och administration av utbildningen (yrkesrelaterade)					68%		63%	69%	48%	68%
27b. Planering och administration av utbildningen (övriga kurser)					60%		52%	60%	57%	60%
25d. Lärarnas kompetens och sätt att undervisa						74%	73%			
26c. Lärarnas kompetens och sätt att undervisa (yrkesrelaterade)					81%		71%	83%	53%	78%
27c. Lärarnas kompetens och sätt att undervisa (övriga kurser)					66%		68%	69%	57%	67%
25e. Samverkan och kontakt med lokala/regionala företag under studietiden					68%	25%	36%	66%	73%	66%
25f. Tillgång till bra APL (praktikplats)					78%		81%	86%	83%	85%
30. Motsvarar utbildningen totalt sett dina förväntningar?						80%	75%			
28. Motsvarar de yrkesrelaterade kurserna totalt sett dina förväntningar?					72%		64%	74%	50%	59%
29. Motsvarar de övriga kurserna/gymnasiegemensamma ämnena totalt sett dina förväntningar?					51%		43%	52%	52%	52%

Tabell 10. Omdömen om gymnasieutbildningen

Totalt sett var det inga större skillnader mellan killar och tjejer, de skillnader som ändå fanns är främst för :

- 25B: Urval av kurser (killar: 75% positiva, tjejer: 81% positiva)
- 25D: Lärarnas kompetens och sätt att undervisa (killar: 76% positiva, tjejer: 69%)
- 25F: Tillgång till bra APL (killar: 80% positiva, tjejer: 85% positiva)

Observera att fråga 25 B och D endast ställdes till Högskoleförberedande program, fråga 25 F endast till Yrkesprogram. Skillnaderna för 25 B och D gäller inom bägge programmen, men det var framför allt tjejer på TE som var mindre nöjda med *Lärarnas kompetens och sätt att undervisa*, endast 56% av tjejerna var positiva.

För Yrkesprogrammen och fråga 25 F var det större variation, även om det är viktigt att notera att alla Yrkesprogram är mer eller mindre dominerade i antal av ett kön, därav ska resultat per Yrkesprogram och kön tolkas med försiktighet. Värt att notera ändå är att tjejerna på BA och HT tyvärr gick emot strömmen och var mindre nöjda än killarna:

- BA, fråga 25F: Tillgång till bra APL (killar 79% positiva, tjejer 71% positiva)
- HT, fråga 25F: Tillgång till bra APL (killar 94% positiva, tjejer 79% positiva)

Inte heller för Härkomst var det några större skillnader, även om skillnaderna var något större än för kön. De största skillnaderna fanns för:

- 25F: Tillgång till bra APL (utländsk härkomst: 74% positiva, svensk härkomst: 83% positiva)
- 26A: Urval av kurser (yrkesrelaterade) (utländsk härkomst: 79% positiva, svensk härkomst: 74% positiva)
- 26B: Planering och administration av utbildningen (yrkesrelaterade) (utländsk härkomst: 72% positiva, svensk härkomst: 65% positiva)
- 27A: Urval av kurser (övriga kurser) (utländsk härkomst: 69% positiva, svensk härkomst: 60% positiva)
- 27B: Planering och administration av utbildningen (övriga kurser) (utländsk härkomst: 66% positiva, svensk härkomst: 58% positiva)

Utifrån detta kan vi konstatera att skillnaderna ses för *Yrkesprogram*, och de med *utländsk härkomst* var överlag mer positiva, undantaget var *Tillgång till bra APL*. Om vi även för utländsk härkomst bryter ned resultaten på programnivå kan vi se att vissa program inte följer ovanstående mönster, de skillnader som kan ses är bl.a.:

- RL, 26A: Urval av kurser (yrkesrelaterade) (utländsk härkomst: 58% positiva, svensk härkomst: 80% positiva).
- RL, 27A: Urval av kurser (övriga kurser) (utländsk härkomst: 47% positiva, svensk härkomst: 65% positiva)
- IN, 27A: Urval av kurser (övriga kurser) (utländsk härkomst: 50% positiva, svensk härkomst: 56% positiva)
- 27B: Planering och administration av utbildningen (övriga kurser) elever med utländsk härkomst på IN, RL och HT var inte mer positiva än de med svensk härkomst på respektive program, snarare det motsatta.

Anledningen till att det på totalnivå, exempelvis på fråga 27A och B, ändå visar att de med utländsk härkomst var mer nöjda än de med svensk härkomst beror på att elever med utländsk härkomst inom BA och VO var väldigt positiva. För fråga 27A var andelen positiva med utländsk härkomst 80% i respektive program, även för 27B var eleverna med utländsk härkomst väldigt nöjda inom dessa program (BA utländsk härkomst: 84% positiva, VO utländsk härkomst: 75% positiva).

Resultaten för elever i Falun-Borlänge var överlag jämna med resultaten från eleverna i övriga Dalarna, men för några frågor var eleverna i Falun-Borlänge mer positiva:

- 25A: Skolans status och rykte (Falun-Borlänge: 78% positiva, övriga Dalarna: 69% positiva)
- 25b: Urval av kurser (Falun-Borlänge: 84% positiva, övriga Dalarna: 71% positiva)
- 25c: Planering och administration av utbildningen (Falun-Borlänge: 70% positiva, övriga Dalarna: 53% positiva)
- 25d: Lärarnas kompetens och sätt att undervisa (Falun-Borlänge: 77% positiva, övriga Dalarna: 70% positiva)
- 30: Motsvarar utbildningen totalt sett dina förväntningar? (Falun-Borlänge: 82% positiva, Övriga Dalarna: 74% positiva)

Eftersom fråga 25B-D och fråga 30 endast ställdes till eleverna på de Högskoleförberedande programmen, kan vi konstatera att det främst är på dessa utbildningar eleverna i Falun-Borlänge totalt sett var mer positiva än i övriga Dalarna, men naturligtvis fanns det stora variationer mellan program och enskilda kommuner, då kvaliteten i väldigt stor utsträckning avgörs av de aktuella skolorna.

Benägenhet att rekommendera sin utbildning

NPS står för *Net Promoter Score*. På svenska kallas det för *Ryktesspridningsmätning* och definieras som ett lojalitetsmått. Bakgrunden är amerikansk forskning som visat att lojalitetsmått kan förklara tillväxt och konkurrenskraft bättre än andra attitydmått, exempelvis nöjdhet. Nöjdhet anses i sammanhanget vara passiv medan lojalitet är aktiv. I Sverige introducerades måttet av Johan Anselmsson, forskare vid Lunds Universitet.

Svaren delas upp i tre grupper:

1-3 = Kritiker	"Detractors"
4 = Passivt lojala	"Passive"
5 = Ambassadörer	"Promoters"

$$\text{Net promoter score} = \% \text{ Ambassadörer} - \% \text{ Kritiker}$$

NPS-värdet beräknas genom att dra andelen *Kritiker* från andelen *Ambassadörer*. Andelen *Passivt lojala* ingår inte i måttet. Skalans teoretiska skalvidd är från +100 till -100. Bland undersökningsföretaget Prifloats kundföretag är snittet i kundenkäter +18.

	1= Mycket osannolikt	2= Ganska osannolikt	3=Varken eller	4=Ganska sannolikt	5=Mycket sannolikt
13. Hur sannolikt är det att du skulle rekommendera denna utbildning till andra elever som ska välja gymnasieutbildning?	1	2	3	4	5

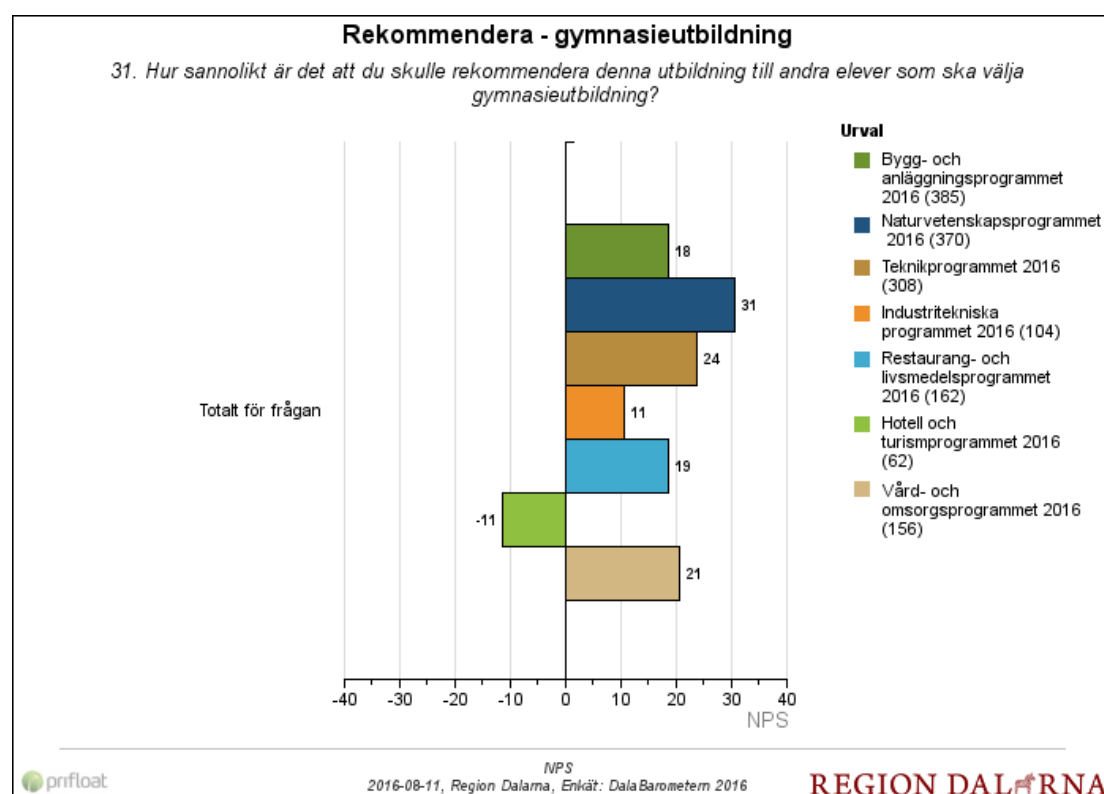

Diagram 26. NPS för de olika gymnasieprogrammen

Som kan ses i diagrammet ovan var eleverna inom de Högskoleförberedande programmen mest benägna att rekommendera sin utbildning, NA följt av TE. Sedan hade VO, RL och BA ett "medelresultat", sett till undersökningsföretaget Prifloats erfarenheter av kundundersökningar. IN låg något efter, men framför allt HT stack ut i negativ bemärkelse med ett minusresultat för NPS. Om en utbildning har negativt NPS är alltså andelen kritiker större än antalet ambassadörer, vilket sannolikt innebär att det blir svårt att attrahera nya elever på lång sikt om inte rekommendationsbenägenheten förbättras.

Vilka faktorer är viktiga för att eleverna ska rekommendera sin utbildning?

Naturligtvis är det många faktorer som har betydelse för hur benägna eleverna är att rekommendera sin utbildning. Ett sätt för att se generella skillnader är att jämföra hur *kritikerna* (betyg 1-3 för frågan kring rekommendera) svarat i jämförelse med *ambassadörerna* (betyg 5 på frågan kring rekommendera) på övriga nöjdhetsfrågor.

Det är naturligt att Ambassadörerna överlag har större andel positiva än Kritikerna, men vilka frågor har störst differens när dessa jämförs? Dessa är:

- 25a. Skolans status och rykte
- 25b. Urval av kurser
- 25c. Planering och administration av utbildningen
- 25d. Lärarnas kompetens och sätt att undervisa
- 26b. Planering och administration av utbildningen (yrkesrelaterade)

Att dra några stora slutsatser från detta är svårt, men åtminstone ett antagande är rimligt att göra, nämligen att *Planering och administration* är en mycket viktig faktor. Detta sammanfaller väl med resultaten från en studentundersökning som genomförts för Högskolan Dalarna regelbundet sedan 2012, där betydligt fler kvalitetsfaktorer mättes än i DalaBarometern. Observera dock att den undersökningen gäller högskolestudenter, inte gymnasieelever.³ Det är viktigt att beakta att DalaBarometern inte har så många kvalitetsfaktorer som eleverna besvarar – det är rimligt att samtliga dessa delar är av stor vikt för att eleverna ska vara nöjda och rekommendera utbildningen till andra!

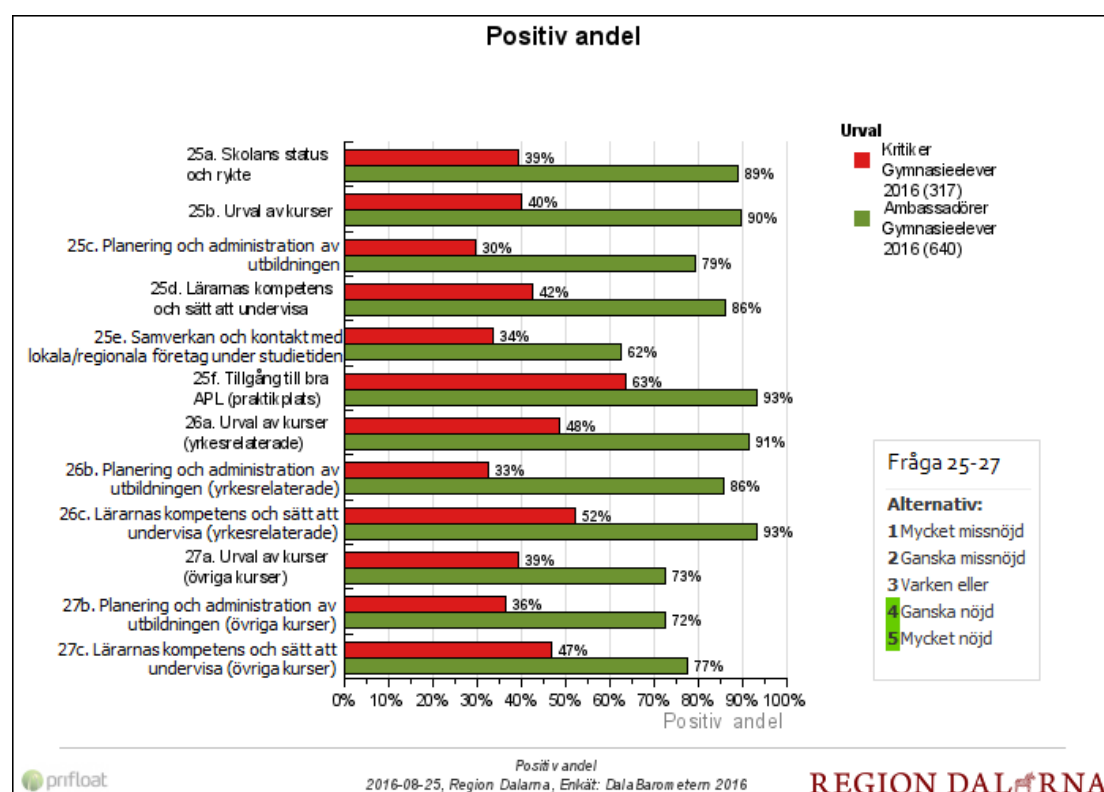

Diagram 27. Omdömen om gymnasieutbildningen för Kritiker och Ambassadörer

En annan aspekt som skiljer Kritiker och Ambassadörer är *intresset* för vad de utbildar sig till. För frågan *Vilka av följande drivkrafter betydde mest för dig vid val av utbildning/program?* svarade 42% bland Kritikerna Intresse, motsvarande siffra bland Ambassadörerna var 69%.

³ Se rapport *STUDENTENKÄT 2016, Högskolan Dalarna* s. 26. Rapporten finns tillgänglig via DIVA:s portal: <http://du.diva-portal.org/smash/get/diva2:952556/FULLTEXT01.pdf>

För frågan *Hur intresserad är du av att jobba inom det yrke/bransch du utbildar dig för?* var 54% intresserade bland Kritikerna, hela 95% bland Ambassadörerna (frågan ställdes endast till Yrkesprogram). Utifrån detta kan vi dra slutsatsen att de som väljer program mer slumpmässigt också är mindre benägna att rekommendera sin utbildning och är mindre nöjda än de som har stort intresse för branschen de utbildar sig till.

En viktig fråga i enkäten, som inte går att redovisa i siffror, är svaren från frågan *Vad kan göras för att denna utbildning ska bli ännu bättre?*. Detta är, som frågan antyder, en fråga där eleverna själva fritt får skriva vad de tycker är viktigast att förbättra. Utifrån fritextkommentarer kan s.k. ordmoln skapas. Det fungerar som så att fritextkommentarerna kopieras och klistras in i ett webbverktyg, sedan skapas ett ordmoln där de mest förekommande orden visas, ju större ordet är i ordmolnet desto mer frekvent har ordet använts.⁴

Bild 1. Ordmoln för gymnasielevnas svar på Vad kan göras för att denna utbildning ska bli ännu bättre?

Utifrån ordmolnet kan det ofta vara svårt att veta i vilket sammanhang ordet används, därav förklaras här hur de tre mest frekventa orden användes:

- Eleverna uttryckte främst att de vill ha *Mer* praktik eller vara utomhus, mer stöd och mer (fler) lärare. Även mer matematik/teknik (elever på NA och TE) samt mer yrkeskurser bland yrkesprogrammen nämndes ofta
- Kommentarerna kring *Lärare* var utöver redan nämnda fler, att eleverna önskar bättre lärare, mer engagemang från dem, bättre planering och kommunikation från lärarna, att de ska vara behöriga
- Bättre användes främst i det som nämndes ovan, där bättre lärare och planering var främst förekommande

En viktig erfarenhet som också kan dras från Högskolans studentenkät, är att bara för att lärarna nämns ofta för frågan *Viktigast att förbättra* inte behöver betyda att de generellt är dåliga ur elevernas/studenternas synvinkel. I den undersökningen fanns också frågan vad studenterna anser vara mest positivt, och lärarna nämndes väldigt frekvent för både viktigast att förbättra och mest positivt! ⁵ Den lärdom som kan dras är framför allt att lärarna är väldigt centrala för elevernas uppfattning kring nöjdhet och kvaliteten på utbildningen.

⁴ Ordmolnen har skapats via Wordle, <http://www.wordle.net/create>

⁵ STUDENTENKÄT 2016, Högskolan Dalarna s. 50. Rapporten finns tillgänglig via DIVA:s portal: <http://du.diva-portal.org/smash/get/diva2:952556/FULLTEXT01.pdf>

Företag/organisationers nöjdhet med gymnasieutbildning

Nedanstående diagram visar andelen nöjda företag/organisationer gällande länets gymnasieutbildningar ur olika aspekter. Notera att det var få företag/organisationer inom Bygg- och anläggning samt Tillverkningsindustrin som besvarade undersökningen. Besöksnäringen hade väldigt få svarande, men redovisas ändå.

För frågorna 1a-c var andelen positiva generellt sett låg, framförallt för företag inom Tillverkningsindustrin och Besöksnäringen. Däremot såg de stort värde i att ta emot elever för APL, och överlag är handledarna också väl förberedda att ta emot elever, enligt företagen själva.

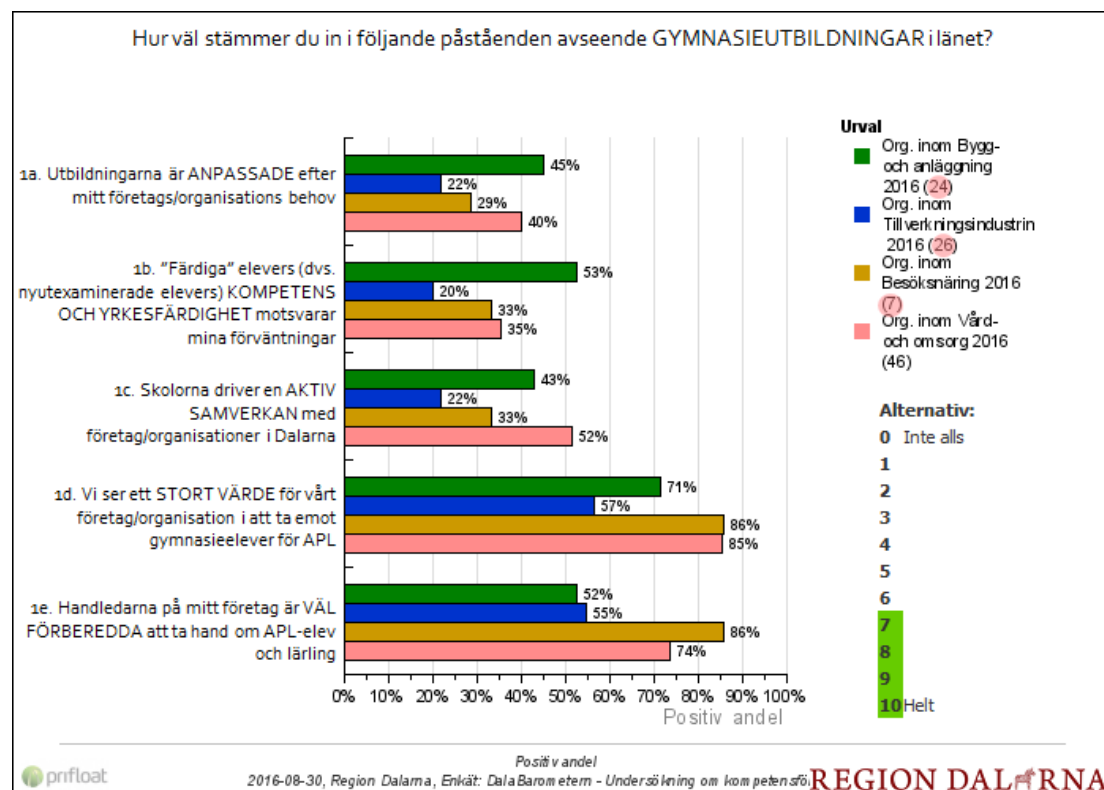

Diagram 28 Omdömen om gymnasieutbildningen från företag/organisationer, nedbrutet för branscher

Glädjande är dock att de personer som är *Handledare* generellt var mer nöjda, framför allt med fråga 1a-c, och det är rimligt att anta att dessa har större kännedom om eleverna än övriga. Det ska dock poängteras att endast 21 svarande var handledare, så resultaten ska tolkas med försiktighet.

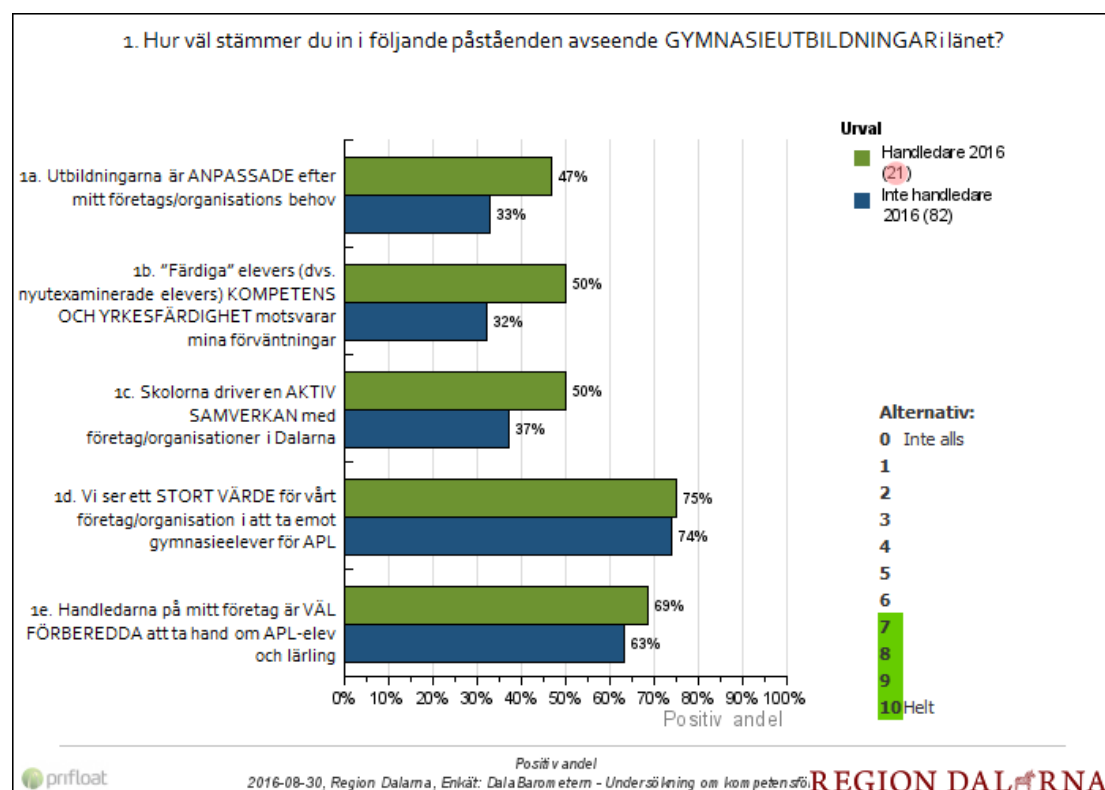

Diagram 29 Omdömen om gymnasieutbildningen från företag/organisationer, nedbrutet för handledare och övriga

Svarspersonerna fick också besvara på vilka sätt som samverkan mellan gymnasieskolan och företag/organisationer i Dalarna kan förbättras. De flesta kommentarerna berörde mer dialog och att eleverna på olika sätt kommer mer i kontakt med dem, t.ex. genom mer praktik eller genom mer gästföreläsare från arbetslivet i skolorna.

Högskolans utbildningar

Studenternas nöjdhet

Jämförelse mellan program

Studenterna fick besvara några nyckelfrågor kring nöjdhet med sin utbildning. I nedanstående tabell redovisas den positiva andelen för respektive område, vilket innebär de som svarar 4 eller 5 på en 5-gradig skala. De områdena med lägst andel positiva markeras i rött, de mest positiva med grönt.

Mest positiva var studenterna inom Bygg och anläggning, följt av specialistsjuksköterskeutbildningar. Däremot var studenterna på ”vanliga” sjuksköterskeprogrammet minst nöjda. Ett område som studenterna överlag var mindre nöjda med är *Samverkan och kontakt med lokala/ regionala företag under studietiden*, undantaget studenter inom Bygg och anläggning som var relativt sett nöjda.

		Fråga 25		Fråga 30			
		Alternativ:		Alternativ:			
		1 Mycket missnöjd 2 Ganska missnöjd 3 Varken eller 4 Ganska nöjd 5 Mycket nöjd		1 Inte alls 2 Till liten del 3 Delvis 4 Till stor del 5 Helt			
Omdömen om utbildningen							
		Bygg- och anläggning (Byggarbetsledarprogrammet, Byggingenjör) 2016		Teknik (Energiteknik - Högskoleingenjörsprogram, Energiteknikerprogrammet, Högskoleingenjörsprogram i Maskinteknik - Industriell utveckling och ledarskap, Tekniskt basår) 2016		Utveckling av eTjänster 2016	
		Systemvetenskapliga programmet 2016		Sjuksköterskeprogrammet 2016		Specialistsjuksköterskeutbildningar (Barnmorskeprogrammet, Inriktning mot psykiatrisk vård, Distriktsköterska) 2016	
		Socionomprogrammet 2016					
		Antal					
25a. Skolans status och rykte		31	70%	33	63%	54	60%
25b. Urval av kurser		31	70%	33	69%	54	74%
25c. Planering och administration av utbildningen		31	40%	33	66%	54	62%
25d. Lärarnas kompetens och sätt att undervisa		31	63%	33	72%	54	68%
25e. Samverkan och kontakt med lokala/regionala företag under studietiden		31	66%	33	25%	54	15%
30. Motsvarar utbildningen totalt sett dina förväntningar?		31	84%	33	73%	54	65%

Tabell 11. Omdömen om högskoleutbildningen

Totalt sett var det inga större skillnader mellan killar och tjejer, de skillnader som dock kunde ses är främst för:

- 25a: Skolans status och rykte (killar: 62% positiva, tjejer: 54% positiva)
- 25D: Lärarnas kompetens och sätt att undervisa (killar: 63% positiva, tjejer: 68%)

Observera att fråga 25D hade samma tendens för gymnasieutbildning; tjejer verkar uppskatta lärarna mer än killar!

För Härkomst fanns det dock klara skillnader, där studenter med utländsk härkomst var mer nöjda, framför allt med *Skolans status och rykte* samt *Planering och administration av utbildningen*.

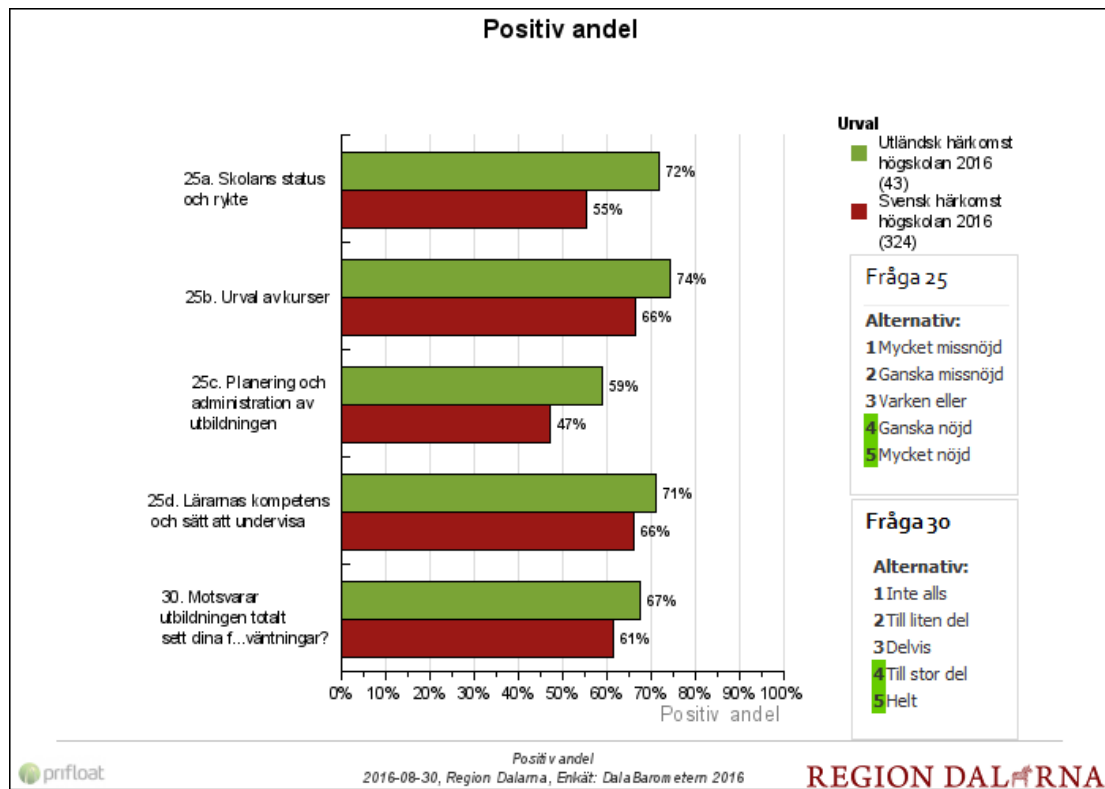

Diagram 30. Omdömen om högskoleutbildningen uppdelat på härkomst

Benägenheten att rekommendera sin utbildning

Hur benägna är då eleverna på högskolan att rekommendera sin utbildning?

Mest rekommendationsbenägna var studenterna inom *specialistsjuksköterskeutbildningar*, följt av *utbildningar inom Bygg- och anläggning*. Tyvärr var dessa de enda högskoleutbildningarna i undersökningen som hade positivt NPS, systemvetenskapliga programmet låg precis på 0 och övriga hade negativt NPS. Det innebär alltså att andelen kritiker var större än antalet ambassadörer, vilket sannolikt innebär att det blir svårt att attrahera nya elever på lång sikt om inte rekommendationsbenägenheten förbättras. Värt att nämna är att utbildningen *International Tourism Management* hade många svarande i tidigare nämnd Studentenkät, och hade då ett NPS-värde på -38! ⁶ Det totala NPS-värdet, för samtliga studenter vid Högskolan Dalarna var i den undersökningen +26. ⁷ Det var alltså endast *specialistsjuksköterskeutbildningar* som når upp till den nivån av programmen som var utvalda till DalaBarometern.

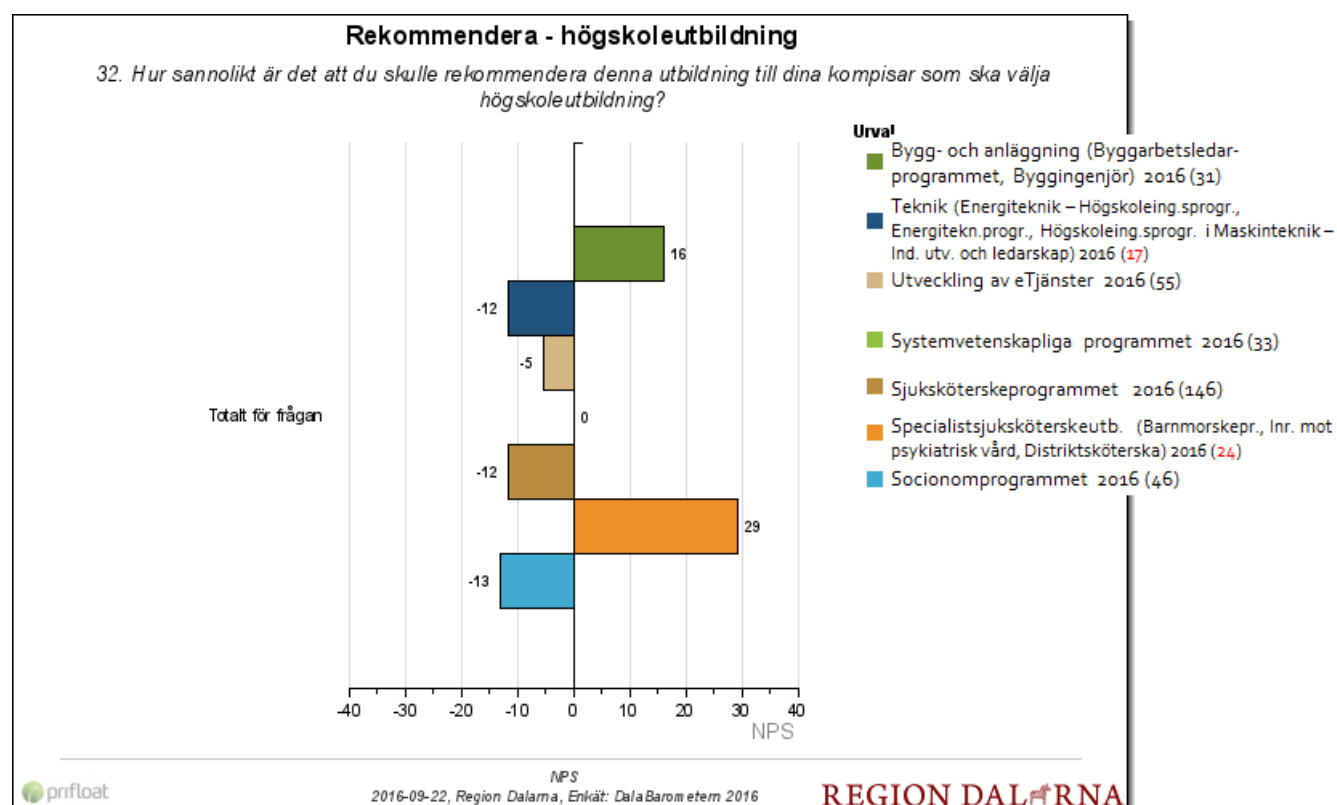

Diagram 31. NPS för de olika högskoleutbildningarna

⁶ STUDENTENKÄT 2016, Högskolan Dalarna. Den exakta frågeställningen i den enkäten för dessa studenter var: Hur sannolikt är det att du skulle rekommendera din campusutbildning vid Högskolan Dalarna till dina vänner och bekanta?

⁷ STUDENTENKÄT 2016, Högskolan Dalarna s. 23. Rapporten finns tillgänglig via DIVA:s portal: <http://du.diva-portal.org/smash/get/diva2:952556/FULLTEXT01.pdf>

Även högskolestudenterna fick frågan *Vad kan göras för att denna utbildning ska bli ännu bättre?* Resultatet i form av ett ordmoln påminner i stort om det från gymnasieeleverna. De största skillnaderna är att bättre *planering*, *information* och *struktur* nämndes oftare bland högskolestudenterna än bland gymnasieeleverna.

Bild 2. Ordmoln för högskolestudenters svar på -Vad kan göras för att denna utbildning ska bli ännu bättre?

Företag/organisationers nöjdhet med Högskolan Dalarnas utbildningar

Nedanstående diagram visar andelen nöjda företag/organisationer gällande länets högskoleutbildningar ur olika aspekter. Företag/organisationer inom Bygg- och anläggningsbranschen fick mer detaljerade frågor än övriga; de fick bedöma Arbetsledarutbildningen och Byggingenjör var för sig, medan övriga branscher bedömde högskoleutbildning samlat utifrån deras område. Denna skillnad gjordes för att Bygg- och anläggningsbranschen tidigare haft denna uppdelning, och för övriga branscher skulle en liknande uppdelning varit mer komplex, då vissa utbildningar inom "branschen" helt skulle sakna relevans för det aktuella företaget. Överlag verkade högskoleutbildning anses viktigast för företag/organisationer inom Vård och omsorg, följt av Bygg och anläggning, likaså var det dessa som såg störst värde i att vara delaktiga i utbildningen på olika sätt. Andelen positiva angående om utexaminerade studenter motsvarar deras förväntningar var jämn mellan de olika branscherna, någorlunda väl samlat runt 60%. Det kan anses vara lågt men är ändå betydligt större andel än motsvarande fråga riktat mot gymnasiet. Det är också intressanta resultat med tanke på att gymnasieeleverna ansåg sig vara mer redo att möta arbetslivets förväntningar, som framgick i avsnittet [Övergripande kring förberedda inför arbetslivet!](#) Resultaten från DalaBarometern indikerar alltså på att gymnasieeleverna överskattar sig något gällande att möta arbetsgivarnas förväntningar, medan högskolestudenterna gör det motsatta. För gymnasieutbildningen kunde man se att handledare var mer positiva än de som inte var handledare, något sådant samband fanns inte för högskoleutbildningen.

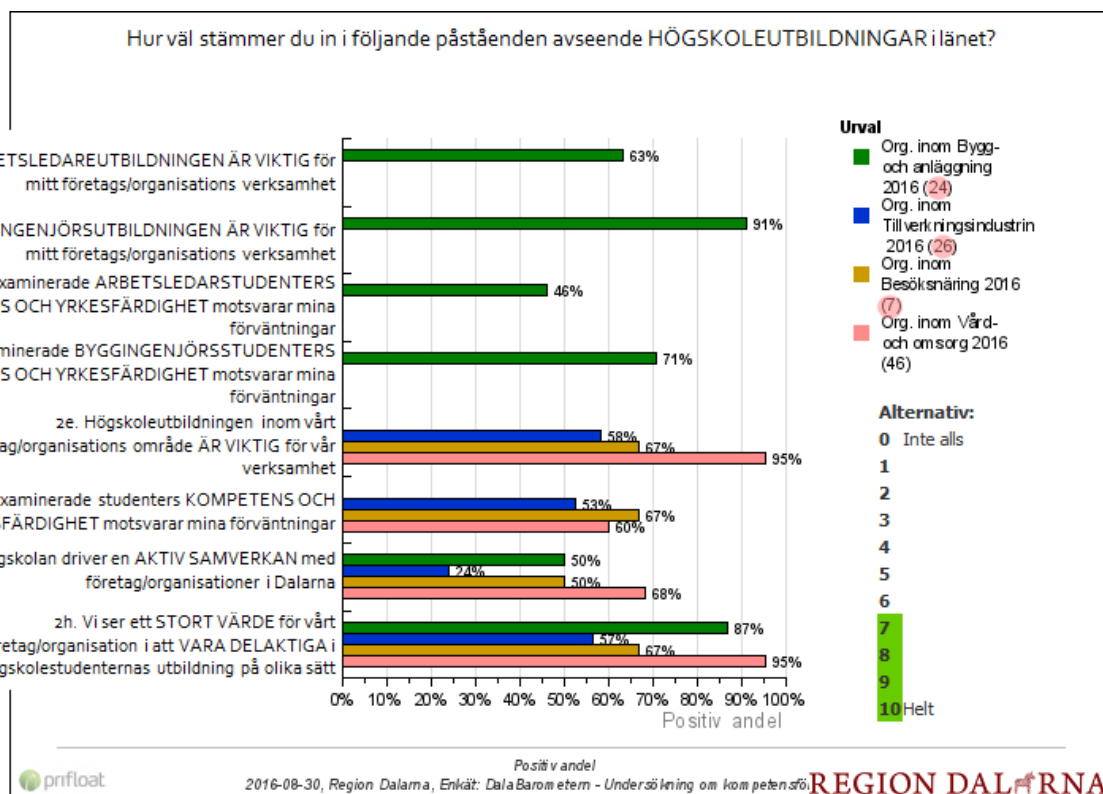

Diagram 32. Omdömen om högskoleutbildningen från företag/organisationer, nedbrutet för branscher

Svarspersonerna fick också svara på vilka sätt som samverkan mellan högskolan och företag/organisationer i Dalarna kan förbättras. Kommentarer berörde bl.a. att mer praktik och/eller fler praktikplatser vore bra, och att högskolan behöver vara ute i god tid om företag/organisationer ska kunna planera sin verksamhet.

Länets utbildningar jämfört med landet i övrigt

Även om det är troligt att inte särskilt många av svarspersonerna hade en tydlig och uppdaterad bild av nivån på utbildningar i andra län var svaren ändå en viktig indikator på den allmänna attityden. Svaren ska alltså i stor utsträckning ses som ”varumärkesattityd”, snarare än att svarspersonerna sitter inne med kunskapen om Dalarnas utbildning är bättre eller sämre än övriga landet. I diagrammet nedan representerar värdet 5.0 *Lika*, värden under 5.0 är *Sämre* och värden över 5.0 *Bättre* än landet i övrigt.

Granskar vi totalresultaten fanns det några fler svarspersoner som tyckte att länets gymnasie- och högskoleutbildningar är sämre än landet i övrigt. Endast svarspersoner inom Bygg och anläggning ansåg det motsatta, d.v.s. att utbildningen är bättre i Dalarna, och då framför allt gällande gymnasieutbildning. Viktigt att poängtera är att många avstått från att svara på frågan, så antalet svar från respektive bransch är litet.

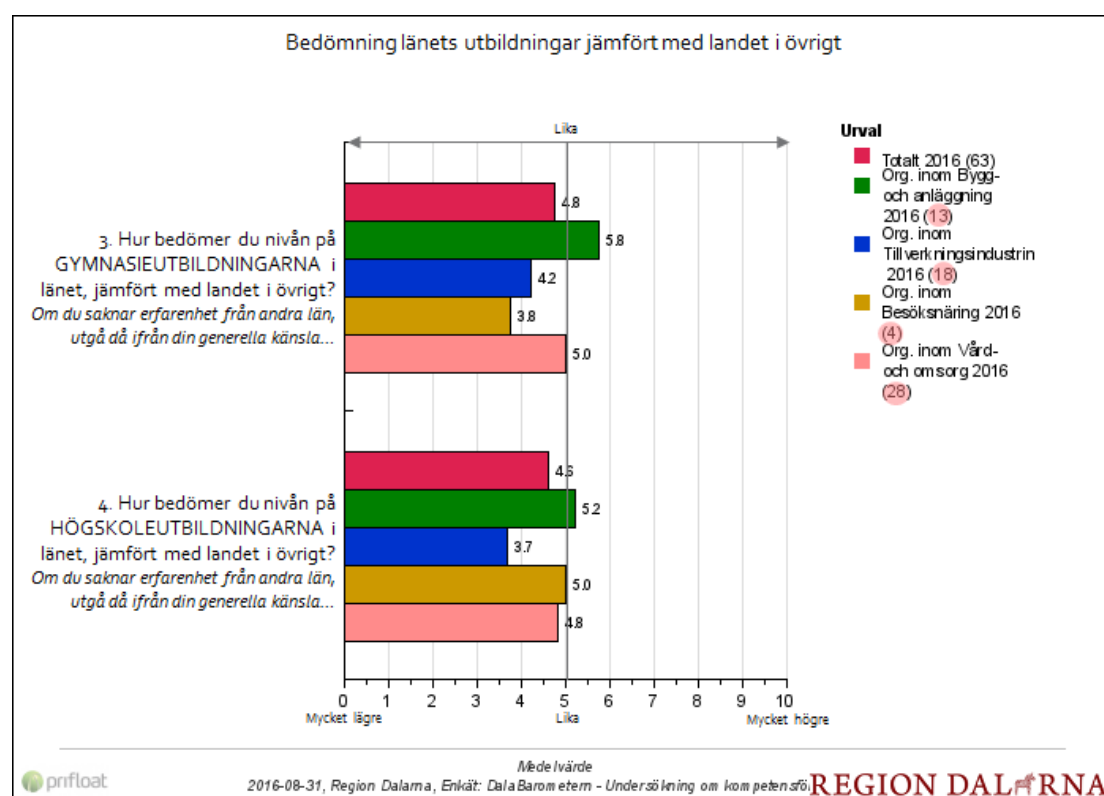

Diagram 33. *Bedömning av länets utbildningar jämfört med landet i övrigt, nedbrutet för branscher*

DEL 4: Framtida rekrytering

Företag/organisationer fick även besvara hur enkelt eller svårt de upplever att det är att rekrytera ny personal, boende i Dalarna. De fick dels besvara hur enkelt det är att hitta nytutexaminerade personer med olika utbildningsbakgrund, dels erfarna personer med olika utbildningsbakgrund. Även för detta område, liknande området för [nöjdhet](#), fick företag/organisationer inom bygg mer detaljerade frågor än övriga.

Rekrytering av nytutexaminerade medarbetare

Av svaren på frågorna gällande *Hur lätt eller svårt är det för er att hitta nytutexaminerad kompetens, boende i Dalarna?* framgår inte helt överraskande att ju högre utbildning desto svårare upplevs det vara att få tag på sådana personer. Vissa undantag fanns dock, för företag/organisationer inom Bygg- och anläggning ansåg fler att det är *mycket svårt* att få tag på lärlingar med gymnasieexamen från Bygg- och Anläggningsprogrammet eller motsvarande.

Företag/organisationer inom Tillverkningsindustrin ansåg det ungefär lika svårt att få tag på nytutexaminerade från Yrkeshögskoleutbildning som Högskoleutbildning.

Diagram 34.

Bedömning av hur lätt/svårt det är att hitta nytutexaminerad kompetens, företag/organisationer inom bygg och anläggning.

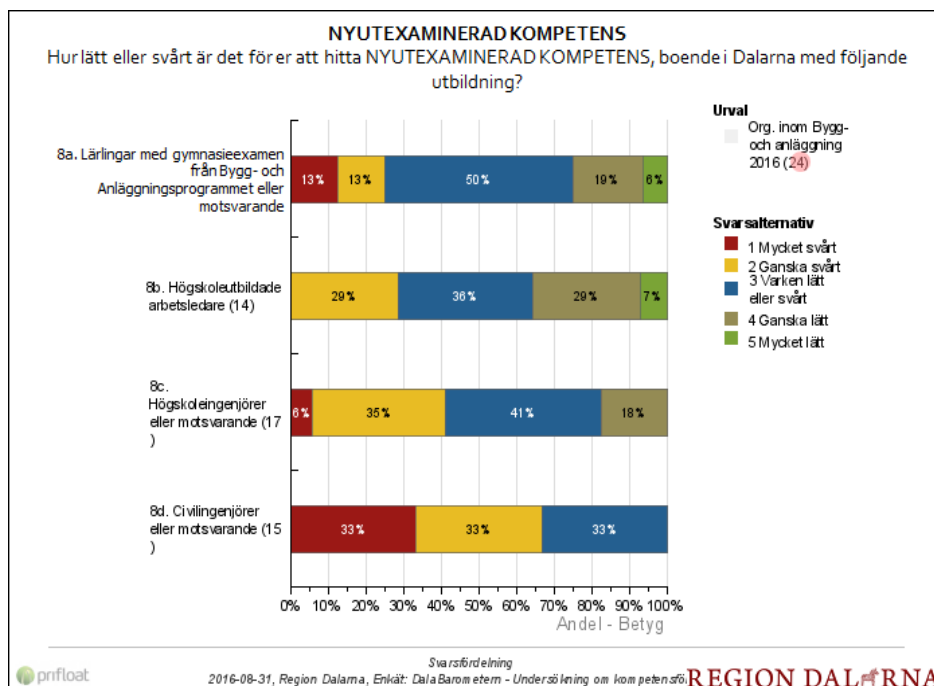
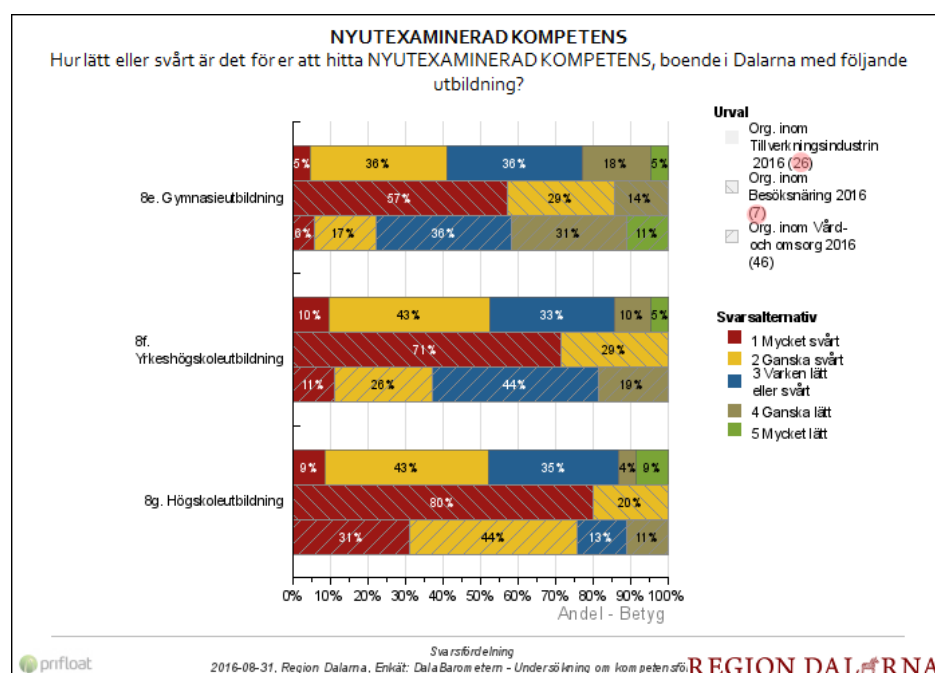

Diagram 35.

Bedömning av hur lätt/svårt det är att hitta nytutexaminerad kompetens, företag/organisationer inom tillverkningsindustrin, besöksnäringen samt vård och omsorg.

Rekrytering av nya erfarna medarbetare

Av svaren på frågorna gällande *Hur lätt eller svårt är det för er att hitta nya erfarna medarbetare, boende i Dalarna?* framgick inte helt överraskande, liknande som för nyutexaminerad kompetens, att det upplevs svårare att hitta erfarna medarbetare med högskoleutbildning än med gymnasieutbildning. Undantaget var företag/organisationer inom besöksnäring, där stor andel anser det vara mycket svårt att hitta erfarna medarbetare med gymnasieutbildning, likväl som med eftergymnasial utbildning. Dock var det endast sju personer inom besöksnäring som besvarade frågorna, så resultaten ska tolkas med stor försiktighet.

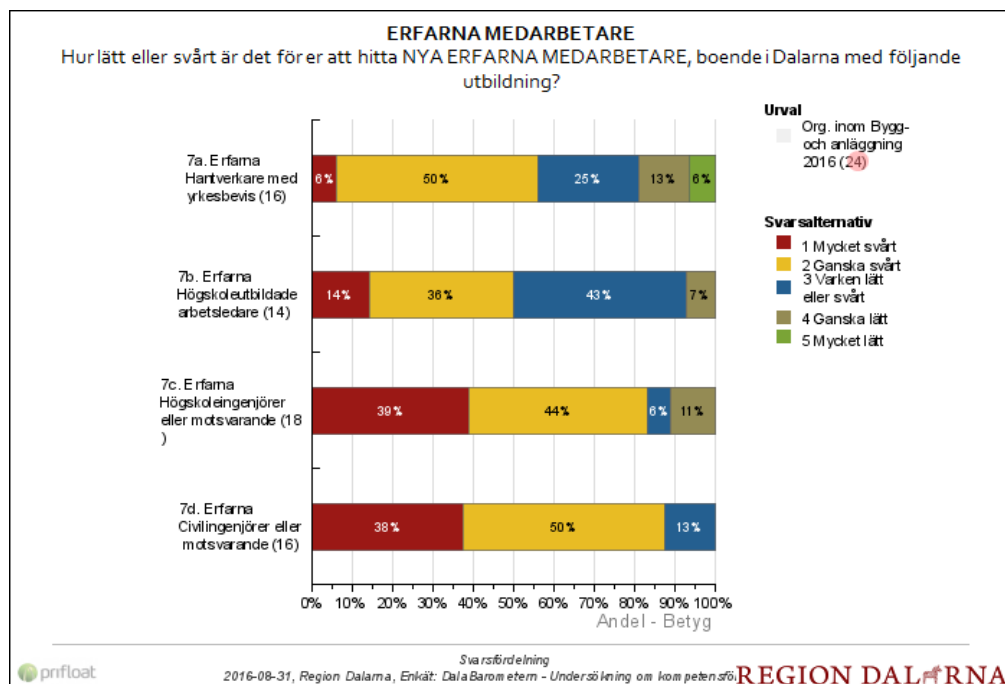

Diagram 36. Bedömning av hur lätt/svårt det är att hitta nya erfarna medarbetare, företag/organisationer inom bygg och anläggning

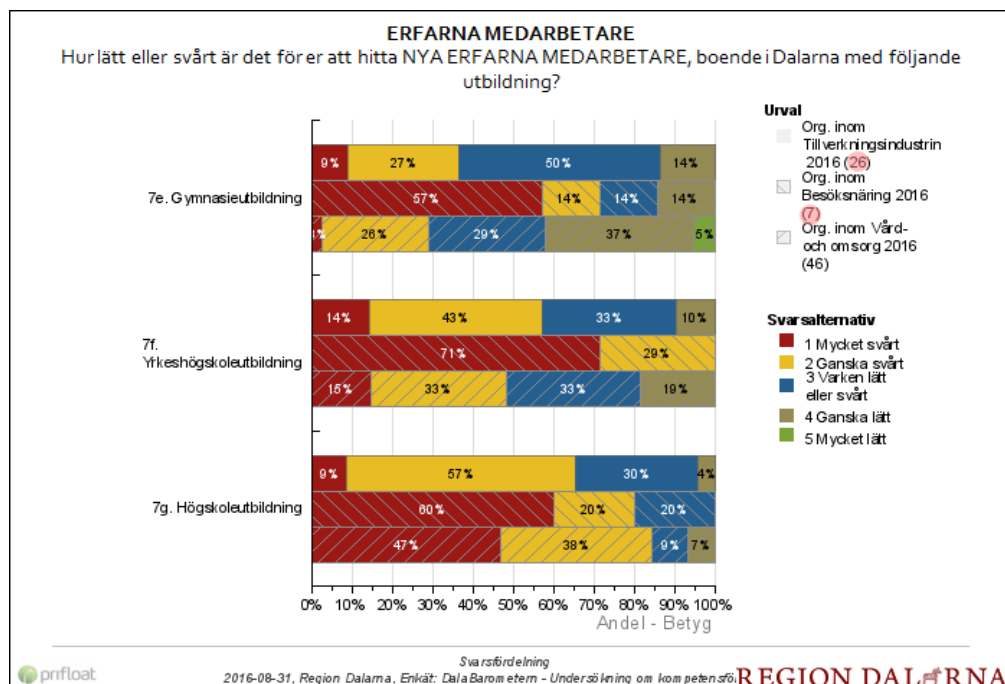

Diagram 37. Bedömning av hur lätt/svårt det är att hitta nya erfarna medarbetare, företag/organisationer inom Tillverkningsindustrin, Besöksnäringen samt Vård och omsorg

Dalabarometern har genomförts av Prifloat AB på uppdrag av Region Dalarna.

Undersökningen är ett led i utvecklingen och förstärkningen av den regionala kompetensplattformen och har medfinansierats av medel från Tillväxtverket.

Kompetensplattformen är ett samlingsnamn på ett regeringsuppdrag som regionala tillväxtansvariga har fått för att förbättra kompetensförsörjningsarbetet i länen.

Kompetensförsörjningen är även ett av fyra prioriterade områdena i den Nationella utvecklingsstrategin för hållbar Regional tillväxt och attraktionskraft 2015-2020

Kontaktuppgifter:

Dan Gustafsson, 023-77 70 12 dan.gustafsson@regiondalarna.se

Conny Danielsson, 023 77 70 35 conny.danielsson@regiondalarna.se

MED FINANSIERING FRÅN

REGION DALARNA

Region Dalarna
Myntgatan 2, 791 51 Falun
023-77 70 00
info@regiondalarna.se